PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

DANES 8 STRANI

Leto VI - Štev. 201 (1889) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, nedelja 26. avgusta 1951 Cena 25 lir

KOMINFORMOVSKI IREDENTISTI

Da so tržaški — tako italijanski kot slovenski — kominformovski voditelji v Trstu prav takšni iredentisti kot voditelji tako imenovanih italijanskih nacionalističnih strank od krščanske demokracije pa do odkrito fašistovske MSI, smo v našem dnevniku že neštetokrat jasno dokazali, oboji so za ponovno priključitev STO k Italiji. Seveda kominformovski poglavarji bolj ali manj spretno, predvsem pa po potrebi, pred svojimi zaslepljenimi pristaši, za katere ti glavarji zelo dobro vedo, da bi jih takoj zapustili če bi odkrito nastopili z iredentističnimi parolami, svoje iredentstične zahteve prikrivajo. To prikrivanje je postalo najbolj očitno prav sedaj v predvolilni dobi, ko se ti glavarji na vse mogoče načine trudijo, da bi od tržaških volilcev 7. in 14. oktobra dobili čim več glasov.

Zato so tudi svoj volilni program tako sestavili, da v njem omenjajo le spoštovanje mirovne pogodbe, t. j. prisegajo v njem, da so za ustanovitev STO, zato so za te volitve popolnoma opustili tudi svoj znameniti dodatek «soluzione migliore», hkrati pa so zaprosili svojo rimsko centralo, naj ne objavlja več vsaj raznih odkritih izjav nujnosti priključitve italijanskega Trsta k madrepatriji in o guvernerju kot o edinem sredstvu da do te priključitve pride.

V resnici pa so njihovi nameni ostali isti kot prej. To predvsem dokazujejo njihova dejanja, ki se tako zelo razlikujejo in nasprotujejo lepim besedam iz njihovega volilnega programa, v katerem obljubljajo tržaškemu ljudstvu hribe in doline samo, da bi zanje glasovalo.

Oglejmo si za danes tisti del programa, ki je najvažnejši in ki se tiče spoštovanja mirovne pogodbe, katere določila — pravijo — da je treba spoštovati.

Ko govorijo o izvajanju mirovne pogodbe bi človek pričakoval, da so za izvajanje vseh njenih, predvsem pa demokratičnih določil. Toda ne! Oni naštevajo v svojem programu komaj štiri takšne določbe, ki se tičejo guvernerja, združitve obeh con, volitev skupščine in pa predvsem seveda odhoda zlasti jugoslovanskih čet iz cone B, ki so jim največji trn v očesu. Vprašamo kominformovske glavarje, zlasti slovenske na čelu z «zvestim borcem za fašistično idejo» Gombaccijem in Bidovcem, kje so pa vse ostale določbe mirovne pogodbe, ki jih lahko imenujemo zares demokratične? Zakaj ne zahtevajo tudi njihovo spoštovanje?

Kaj je predvsem s spoštovanjem člena 21 te pogodbe ki določa ukinitev suverenosti Italije nad STO? Znano je, da italijanski iredentisti iz nacionalističnih strank vneto trdijo, da ta suverenost še vedno obstaja. Zato so v občinskem svetu izglasovali resolucijo, da je rimsko kasacijsko sodišče še vedno najvišje sodišče tudi za STO. Tudi De Gasperi je v svojem zadnjem znamenitem govoru v rimskem senatu priznal od vseh «krivic», ki se Italijanom dogajajo v Trstu, edino to krivico, da ZVU preprečuje vmešavanje rimske kasacije v tržaško sodstvo. Kakšno stališče so zavzeli glede tega vmešavanja, s katerim hočejo iredentisti dokazati, da je Italija še vedno suverena nad STO, kominformovski občinski svetovalci? Kakšno so bila njihova dejanja ob tisti priliki, če jih primerjamo z njihovim kričanejm, da so za spoštovanje mirovne pogodbe in torej tudi člena 21? Kominformovski svetovalci so napisali resolucijo, v kateri trdijo, da ima rimska kasacija popolno pravico vmešavanja v tržaško sodstvo, kar pomeni, da je Italija še vedno suverena nad STO. Iz tega sledi, da so kominformovski poglavarji z Bidovcem in Gombaccijem vred istega mnenja, kot je najhujši iredentist v Trstu, sicilijanski rektor Cammarata, ki se hvali, da je «pes čuvaj italijanstva Trsta». To pomeni, da sta Bidovec in Gombacci istega mnenja kot predsednik rimske vlade De Gasperi, ki je grozil, da se bo šel zaradi tega pritožit celo na mednarodno sodišče v Haagu.

Ena od glavnih demokratičnih določb mirovne pogodbe, ki je naravnost življenjskega pomena za nas tržaške Slovence, je določba, da mora biti uradni jezik na STO prav tako slovenščina kakor italijanščina. To določa člen 7 priloge V. mirovne pogodbe. Ko je Osvobodilna fronta ravno pred volitvami 1949 zahtevala, da morajo biti tudi v občinah Trst in Milje nove osebne izkaznice dvojezične, so kominformovski tržaški poglavarji javno pozvali svoje pristaše, naj vzamejo enojezične italijanske osebne izkaznice, in so s tem podprli ostale iredentiste v njihovi protislovenski politiki. Torej eno govorijo in pišejo, drugo pa delajo!

Prav tako je s členom 6, iste priloge mirovne pogodbe, ki določa, da je vsak Tržačan od 15. septembra 1947 ne več italijanski, temveč državljan STO. Tudi te zahteve, ki smo jih mi neštetokrat (zadnjikrat pred enim mesecem) postavili, niso kominformisti nikdar podprli, kaj šele, da bi jo sami postavili, čeprav trdijo, da so «za spoštovanje mirovne pogodbe».

Nadaljnja demokratična določba je vsebovana v členih 4 in 5 omenjene priloge. Ta dva člena jamčita vsemu prebivalstvu STO vse človečanske pravice in osnovne svoboščine ter državljanske in politične pravice. Te pravice se v pogledu nas tržaških Slovencev vsak dan kršijo. Proti temu kršenju kominformisti niso še nikoli protestirali Oglejmo si samo kršitve, ki smo jih doživeli v tem mesecu avgustu, ki niti še ni pri kraju. Samo v tem mesecu smo doživeli Slovenci sledeče krivice:

Tržaški Slovenec Obad Ivan je dobil obvestilo, da ne more prejeti vojne odškodnine, ker je bil obsojen za časa najhujšega fašističnega terorja po fašističnem zakonu, češ da je koval zaroto, da se del italijanske države podredi tuji vladi.

Občinski svet občine Devin-Nabrežina je sklenil, da mora vsak občinski uslužbenec obvladati poleg italijanščine tudi slovenščino, kar je demokristjanski conski predsednik hotel razveljaviti.

Klarič Josip iz Vižovelj je dobil poziv od tržaškega sodišča, da mora odgovarjati zato, ker je leta 1944 dezertiral iz italijanske vojske.

Proti vsem tem krivicam smo mi in z nami ves jugoslovanski tisk v našem dnevniku ostro protestirali, a kominformisti niso zinili niti besedice!

In niti nismo našteli vsega! To se je zgodilo samo ta mesec. Kar smo našteli pa je komaj kapljica v morju tistih neštetih primerov, ki iz dneva v dan dokazujejo, da kominformovski glavarji eno pišejo, drugo pa delajo samo zato, da bi jih zaslepljeni pristaši — ki kakor ogromna večina Tržačanov nočejo o Italiji nič več slišati — ne zapustili in jim celo oddali svoje glasove.

Toda Tržačani so njihovo prikrito in odkrito iredentistično politiko spoznali in jim ne verjamejo več. Zato bodo glasovali za tisto Ljudsko fronto, ki se v resnici bori za dejansko svobodno Tržaško ozemlje, za stvarno izvajanje vseh demokratičnih določb mirovne pogodbe in katere geslo je:

NIKDAR VEC POD ITALIJO!

GOSPODARSKO OZADJE IREDENTISTIČNE KAMPANJE

ITALIJA MORA TRSTU VRNITI vse ogromno bogastvo, ki ga je prigrabila

To obveznost je dolžna storiti ne samo na podlagi mirovne pogodbe, temveč po vseh načelih pravičnosti, poudarja "Ljudska pravica"

LJUBLJANA, 25. — «Ljudska pravica», glasilo KP Slovenije, objavlja v svoji današnji številki članek univ. prof. dr. Stojana Pretnarja pod naslovom «NEKAJ PRAVNIH PRIPOMB K DISKUSIJI O TRSTU», kjer se v prvem delu poudarja, da je edina, ki ima pravico zahtevati revizijo mirovne pogodbe z Italijo v svojo korist glede teritorialnih določil, le Jugoslavija. V članku se nato navaja, da je ta pravica ne le moralna ali politična, temveč da je tudi juridično zavarovana, kajti 10. februarja 1947 je Jugoslavija ob podpisu mirovne pogodbe podala izjavo, da se narodi Jugoslavije s podpisom pogodbe ne odrekajo etnično jugoslovanskim ozemljem, kakor so Kanalska dolina, Beneška Slovenija, področje Gorice. Tržiča, Trsta in severnozahodne Istre. Iz te izjave sledi:

1. Jugoslaviji so bile prizadejane krivice v političnih, vojaških, gospodarskih in teritorialnih klavzulah mirovne pogodbe:

2. Jugoslavija je podpisala pogodbo kljub tem krivicam samo zato, da ne bi nanjo padel očitek rušenja miru;

3. Jugoslavija je s podpisom pogodbe prevzela nase kot obvezna določila mirovne pogodbe v političnih, vojaških in gospodarskih klavzulah ne pa v teritorialnih, glede katerih si izrecno pridržuje pravico do zahteve izročitev ozemelj Kanalske doline, Beneške Slovenije, severnozahodne Istre (sedanje cone B), področja Gorice. Tržiča in Trsta — ne glede na bodočo usodo našega življa v teh predelih.

Pri tem dr. S. Pretnar poudarja:

«Na italijanski strani se zelo motijo, če mislijo, da se sami lahko otresejo dozdevnega diktata, zato da bi nam vsilili resničnega».

«Ob koncu pa je treba še poudariti, da se Italija ne zadovoljuje s tem, da mirovne pogodbe v mnogih določilih ne izvršuje. Prišlo je do paradoksa, da zahteva sama — predvsem v kompleksu tržaškega vprašanja — to, do česar nima pravice po mirovni pogodbi. In nam skuša odreči to, do česar smo po isti pogodbi upravičeni».

V drugem delu svojega članka poudarja dr. Pretnar predvsem, da je v mirovni pogodbi izrecno poudarjeno: STO naj bo sicer izločeno iz državnega organizma obeh držav — Italije in Jugoslavije — toda njegova funkcija ostane v tem, da služi vsemu svojemu zaledju.

«Funkcija Trsta kot emporija vsega svojega zaledja — nadaljuje člankar — je dobila svoj formalni izraz v VIII. dodatku mirovne pogodbe, ki podrobno odloča ustanovitev in režim tržaške svobodne luke. Tu je jedro vseh določil mirovne pogodbe glede Trsta in načela pravnega režima v tem poglavju morajo nujno veljati glede politične in gospodarske usode Trsta sploh». V prvem členu dodatka VIII je rečeno, da se ustanovi svobodna luka «v svrho zagotovitve mednarodne trgovine, kakor tudi zato, da bi Jugoslavija, Italija in srednjeevropske države ob pogojih enakopravnosti lahko izkoristile pristanišče in tranzitne olajšave v Trstu». Jugoslavija je torej imenovana na prvem mestu, Italija pa šele na drugem.

Nato se v «Ljudski pravici» poudarja, da je treba v skladu s temi načeli gledati na vprašanje usode italijanskega javnega premoženja v Trstu v čemer tiči jedro, zaradi katerega hoče Italija za vsako ceno spraviti Trst ponovno v okvir svojih političnih meja.

Člen 2 priloge VIII. je namreč določeno, da se mora tržaški svobodni luki izročiti vse italijansko državno in poldržavno imetje v njenih mejah, s čimer preide to imetje v last STO ter da mora biti to imetje brezplačno preneseno na svobodno pristanišče. Tudi dodatek X. ponovno določa, da preide brez plačila vse italijansko državno ali poldržavno premoženje v last STO. To premoženje je premoženje italijanske države, lokalnih oblasti javnih ustanov, društev in korporacij, ki so javna last kakor tudi premična in nepremična imovina fašistične stranke in njenih pomožnih organizacij.

To premoženje pa je zelo veliko.

Italijanska država je bila v ladjedelnicah, paroplovbi, bančnih zavodih, zavarovalnicah, industrijskih podjetjih udeležena predvsem po svojem državno-kapitalističnem veletrustu IRI (Istituto Ricostruzione Industriale), ki po svojih ožjih finančnih holdingih Finmare, Finsider, Finmeccanica itd. direktno participira pri gospodarstvu.

Italija pa noče izpolnjevati svojih obveznosti glede premoženja IRI na STO, temveč se s tem premoženjem še vedno upravlja iz Italije v interesu italijanske vlade, tako da z usodo tega tržaškega gospodarstva odloča Italija in ne Tržačani. Izvrševalec te italijanske politike pa je iredentistična večina v tržaškem občinskem svetu s čimer škoduje tržaškemu prebivalstvu in zaledju. V rokah IRI so stoodstotno Tržaški Lloyd, Arzenal, CRDA pa nad 75%. IRI zajema glavne bančne zavode, ILVA itd. Z izločitvijo tega ogromnega premoženja iz odvisnosti italijanskih državno-kapitalističnih finančnih trustov bi torej Trst razpolagal samostojno s takim premoženjem, ki bi mu dalo izredno močno gospodarsko hrbtenico, s čimer bi zelo nevarno konkuriral zlasti Benetkam.

Zato se tržaška plovba umetno in brezobzirno onemogoča (zato nočejo vrniti okrog 600.000 ton njegovega ladjevja, temveč tudi nove ladje izročajo italijanskim pristaniščem op. ur.), čeprav določa dodatek X., da mora Italija v najkrajšem času vrniti vsako ladjo, ki je bila na dan 8.9.1943 v posesti italijanske države ali italijanskih državljanov.

Jugoslavija ima pravico direktne intervencije v vseh teh vprašanjih in pravico do zahtev, da Italija izpolnjuje svoje obveznosti. Ona ima pravico zahtevati sestavo mešane komisije, ki jo sestavlja po en član prizadete članice Združenih narodov in italijanske vlade in v tej komisiji terjati izpolnitev vseh italijanskih obveznosti ekonomsko finančnega značaja tudi glede Trsta.

«Vsa ta dejstva — se poudarja v zaključku članka — dokaj jasno osvetljujejo pravi smisel italijanske kampanje glede Trsta. Če izločimo v njej imperialistične ambicije ima ta kampanja naslednji smisel:

1. Trst, ki pripada svojemu zaledju in izvršuje naravno funkcijo njegovega emporija je po mnenju italijanskih vladnih krogov italijanskemu gospodarstvu nevaren;

2. Trst izven meja Jugoslavije omogoča imperialistično igro Italije v srednji Evropi;

3. s priključitvijo Trsta Italiji odpadejo obveznosti Italije do Trsta, ki so gospodarskega značaja in ki bi jih Italija imela za «žrtev», čeprav gre za naravno tržaško gospodarstvo, ki ga je Italija prigrabila in ga mora ne le na podlagi mirovne pogodbe, temveč po vseh načelih pravičnosti vrniti Trstu in njegovemu prebivalstvu.

Včerajšnji «Ljubljanski dnevnik» pa objavlja v zvezi z iredentistično kampanjo okrog Trsta članek dr. Lava Čermelja «Stara igra v novi zasedbi», igra ki traja že dolga stoletja v uresničevanju italijanskih imperialističnih teženj na Jadranskem in Sredozemskem morju. «Italija pa je na dvoje pozabila — se poudarja v članku — da niso namreč več na vzhodni obali Jadrana neboglena samostojna mesteca, temveč močna jugoslovanska država in da nima tokrat opravka z nekdanjimi baroni in vitezi.

M. S.

Naš tedenski pregled

Ta teden je bil nekam črn. Pogajanja v Kesongu in v Teheranu so se razbila. Res, mostovi ne tu in ne tam še niso vsi porušeni, toda upanje, da se oba spora, ki se najbolj boleče zajedata v današnji svet, mirno in hitro rešita, se je, naravno, zmanjšalo.

Vojna na Koreji je še danes, dober mesec in pol od Malikove «pobude» žalostna resničnost. Že samo to dejstvo daje Malikovemu koraku nekam čudno ceno.

Pogajanja o premirju na Koreji že od vsega začetka niso gladko potekala. Prekinili so jih zaradi severnjaškega nasprotovanja prisotnosti novinarjev v Kesongu, prekinili so jih zaradi mešanja političnih zahtev v zaenkrat docela (vsaj na zunaj) vojaško zadevo, prekinili so jih zaradi kitajskega kršenja nevtralnega področja, prekinili so jih tudi zaradi vremena — voda je odnesla mostove in je bilo treba počakati nekaj dni, da se je «promet» uredil. Zdaj so jih prekinili s pretvezo zavezniškega bombardiranja Kesonga.

Vse je mogoče. Vode ne more nihče dolžiti zlih političnih nakan; tudi incidenti se utegnejo dogoditi. To je vse razumljivo. Toda v Kesongu je tega nekam preveč: to je že peta prekinitev pogajanj, ki so, mimogrede povedano, še skoraj tam, kot so se začela.

Zadnjič smo omenili, da pomeni ustanovitev posebne podkomisije, ki naj sklepa o črti, na kateri se naj ustavijo sovražnosti, vsaj majhen napredek: Severnokorejci in Kitajci so s tem molče pristali na to, da se pogajajo o črti, ki ne bi bila nujno 38. vzporednik. To je dajalo malce upanja.

Toda za soncem je prišel dež. Lepega jutra so severnjaški predstavniki odpeljali svoje ameriške sobesednike, ki so pravkar prišli na razgovore, na kesonško ulico in jim pokazali okrušen zid neke hiše: vaša letala so ponoči bombardirala Kesong in s tem kršila nevtralno področje. Prekinjamo pogajanja.

Poveljstvo OZN trdi, da nobeno njegovo letalo Kesonga ni bombardiralo in da sploh tisto noč ni letelo kje v bližini, tako da je izključen tudi napad po pomoti. Pravijo nadalje, da je škoda, ki si jim jo Severnokorejci pokazali, tako neznatna, da bi jo zlahka povzročila ročna bomba. Združeno poveljstvo dolži torej nasprotno stranko, da je incident inscenirala.

Pekinški radio pa je stvar kaj dramatično zasukal in obtožil Ridgwayev glavni stan nič manjšega greha kot nameravanega umora severnokorejske in kitajske delegacije. Če bi Ridgway od tega, da spravi dva severnokorejska in dva kitajska generala s sveta, kdo ve kaj pridobil, bodisi politično, bodisi vojaško, bodisi na kakršnem koli polju že, je seveda veliko vprašanje.

General Ridgway na združeni severnokorejsko-kitajci protest še ni odgovoril. Odgovor pa pričakujejo vsako uro; verjetno bo objavljen že v isti številki «Primorskega dnevnika» kot ta pregled. Mnogi napovedujejo, da bo ta odgovor dokaj odločen, predvsem pa menijo, da bo poveljnik čet OZN predlagal, naj se usodno mesto Kesong opusti kot kraj pogajanj in najde kaj bolj primernega; morda se bo povrnil na svoj prvotni predlog, naj bodo pogajanja na neki nevtralni ladji v kakšnem severnokorejskem pristanišču. Taka rešitev bi seveda možnost «incidentov» dokaj zmanjšala. Vprašanje pa je, ali bo tak predlog — če ga bo Ridgway postavil — sprejet.

Značilna je tudi naglica, s katero so Severnokorejci in Kitajci (kdo je pravi pobudnik, je seveda težko uganiti, morda je tudi zelo daleč od Koreje) reagirali na «zračni napad». Komaj nekaj ur po «napadu» je njihova odločitev dozorela; vmes gotovo ni bilo časa za posvetovanje z višjimi.

* * *

Že zadnjič smo poskušali nekoliko posvetiti za kulise kesonškega zavlačevanja. Postavili smo dva razloga, zaradi katerih se onim severno od 38. vzporednika nikamor ne mudi: bližina konference o mirovni pogodbi z Japonsko in kitajsko sovjetska nasprotja. V teh nasprotjih se od takrat verjetno ni dosti spremenilo; njihovi osnovni razlogi ostajajo, kot so bili. Toda čas konference v San Franciscu se kar hitro približuje; mirovna pogodba z Japonsko postaja vsak dan bolj aktualna.

Rekli smo že, da moskovska diplomacija nima na tej konferenci nobenih posebnih izgledov. Veto ne velja, podpora ČSR in Poljske, ki sta tudi prijavili svojo udeležbo, pa po vsej priliki tudi ne bo dosti zalegla. Moskvi preostaja torej samo dvoje: netenje nasprotij v zahodnem taboru (in tam ni vse jasno: Burma n. pr. je udeležbo na konferenci odpovedala, Indonezija bo šla v San Francisco, ni se pa še izjasnila, ali o pogodbo tudi podpisala itd.) in pa izsiljevanje. Lepšo priliko za izsiljevanje kot je nejasen položaj na Koreji si je kar težko zamisliti.

Če vse to premislimo, smo se za dobršen kos približali rešitvi kesonške uganke.

* * *

Tudi v Iranu so se pogajanja, ki jim je botroval sam Trumanov posebni odposlanec Averell Harriman, razbila. Stokes je nekajkrat podaljševal svoj ultimat; vse skupaj je bilo podobno napeti igri, katere konec se zavlačuje in obenem ostaja nejasen.

Končno je Mossadegh v imenu perzijske vlade odgovoril, da ne more sprejeti pogoja, da bi uprava abadanskih rafinerij ostala v rokah angleškega ravnatelja, ki bi bil sicer odgovoren perzijski petrolejski družbi. Perzijski protipredlog je predvideval, da bi se tuje osebje v petrolejski industriji zaposlilo na osnovi individualnih delovnih pogodb; perzijska družba bi po svoji volji izbirala tuje strokovnjake, povečini iz držav, ki «v Perziji politično niso zainteresirane».

Stokes ni sprejel in je odpotoval v London. Kmalu za njim je Teheran zapustil tudi Harriman, ki pa je v soboto, ob prihodu v Beograd, izjavil, da upa, da vse možnosti za rešitev spora še niso izčrpane. Vprašanje je le, kdo bo dal pobudo in kdo bo popustil.

Medtem pa je «Anglo-Iranian» naročila svojemu osebju, angleškemu, indijskemu in pakistanskemu po državljanstvu, naj zapusti Južno Perzijo in se skoncentrira v Abadanu, odkoder jih bodo evakuirali. Računajo, da bo do ponedeljka zaustilo Perzijo okoli 500 tujih strokovnjakov; pet letal bo prevažalo Angleže iz Abadana v domovino. Pojavlja se torej vprašanje, kako bo perzijska vlada izkoriščala vrelce in rafinerije. Angleži verjetno upajo, da jo bo zastoj proizvodnje prisilil k popuščanju.

* * *

Italija ta teden ni imela sreče. Ne, da bi bili škodoželjni; le omenili bi radi, da bi si ob nekoliko večji previdnosti in nekoliko manjšem vmešavanju v tuje zadeve in večji skrbi za lastna vprašanja rimska vlada lahko marsikaj prihranila.

Le začnimo pri Homeri, to pot pri Trstu: De Gasperijevo polomijo v zvezi s tržaškimi volitvami so nekateri časopisi označili za «klasično». Pa to ni vse: če se «Unione Sacra» ne posreči — in zaenkrat je kaj malo verjetnosti, kljub poplavi «onorevolov», ki se te dni zgrinja na Trst — bo to spet udarec za De Gasperijev osebni prestiž, pa seveda tudi za ugled njegove vlade in njegove stranke.

Z revizijo mirovne pogodbe se nekam slabo obrača. Francozi na vso moč ponujajo Italiji «moralno zadoščenje» namesto praktične in formalne revizije. To «moralno zadoščenje», ki sicer pomeni zanikanje zgodovinske resnice o vojni krivdi fašizma (to je, italijanskega imperializma sploh), si najlaže ponazorimo s primerom delavca, ki je zahteval povišanje plače, pa so mu dali potrdilo da dobro opravlja svoje delo. Človek ima vtis, kot da se v Parizu bojijo, da v Washingtonu komu morda res ne bi padlo na pamet, da bi se resno ukvarjal z mislijo na revizijo. In kar je za nas najbolj zanimivo: kot dokaz, da je sporazum z Rusijo o reviziji nemogoč, navajajo Francozi neuspeh tristranske izjave o Trstu, kar pomeni, da spadata revizija in tristranska izjava v isti koš propadlih načrtov — in «moralnih zadoščenj»...

Trgovinsko ministrstvo ZDA je izreklo kaj malo laskavo mnenje o italijanskem gospodarstvu in še bolj o gospodarski politiki rimske vlade. Ameriške kritike italijanskega gospodarjenja sicer res niso nove — spomnimo se samo na «caso Dayton», ki je povzročil toliko prahu, pa na pismo uprave ECA italijanski vladi, češ da samo filozofira in zahteva, pa nič pametnega ne pove, kaj bi se dalo konkretno koristnega narediti, pa na nedavno poročilo gospodarske komisije OZN za Evropo. Toda prvič se je zgodilo, da prihajajo te kritike z tako visokega mesta in da so bile tako javno razširjene.

Skratka, če vse povežemo, se nam zabliska kratek nauk: ko bi se italijanska vlada ukvarjala manj z raznimi revizionističnimi željami pa z apetiti po tuji zemlji, in malo več s svojimi lastnimi, dokaj težkimi in zapletenimi vprašanji, bi si prihranila marsikako grenko urico. In tudi v Trstu bi lahko bolj sproščeno dihali.

A. HARRIMAN NA BLEDU

Kosilo pri maršalu Titu ob navzočnosti Kardelja, Rankoviča, Vilfana in gen. majorja Žeželja - Cafe Filho odpotoval v Atene - Razdeljevanje zadnje letošnje pošiljke CARE

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 25. — Zastopnik predsednika Trumana A. Harriman je prispel danes iz Teherana v Beograd z osebnim letalom. Harriman se je odzval vabilu jugoslovanske vlade in je na svojem potovanju iz Teherana v London, kjer je posredoval v petrolejskem sporu, obiskal Jugoslavijo. Izjavil je, da je že prej želel priti v Jugoslavijo in je pristavil:

«Zelo sem srečen, ker sem tukaj. Z jugoslovanskimi predstavniki, s katerimi sem imel priložnost govoriti v Washingtonu, sem se sporazumel že prej glede gospodarskih in drugih vprašanj. In sedaj sem zelo zadovoljen, da sem v Jugoslaviji».

Harriman, ki je takoj nadaljeval potovanje na Bled, je bil danes skupaj s člani svojega spremstva gost na kosilu pri maršalu Titu. Po kosilu je sledil pogovor, v katerem so se dotaknili vprašanj, ki zanimajo obe državi. Na sprejemu so bili navzoči: Edvard Kardelj. Aleksander Rankovič, Boris Kidrič, Jože Vilfan in generalmajor Žeželj.

Harriman je po svojem prihodu v Beograd govoril tudi o vprašanjih perzijskega spora. Mnenja je, da pogovori niso popolnoma prekinjeni, čeprav so prenehali. Dodal je, da ni s tem v zvezi nobenih novih predlogov, [illegible] čanje, da se bo spor rešil ter da so bili dosedanji razgovori zelo koristni.

* * *

Podpredsednik republike Brazilije Cafe Filho je s svojim spremstvom odpotoval danes iz Jugoslavije v Atene. Pri slovesu so bili navzoči: Moša Pijade, predstavnik ministrstva za zunanje zadeve FLRJ, ter izredni poslanik in opolnomočeni minister Brazilije v Jugoslaviji Rideiro Couto.

* * *

Okrožno sodišče v srbskem mestu Vranje je obsodilo danes 8 oseb jugoslovanskih državljanov, ki so bile obtožene sodelovanja z bolgarsko obveščevalno službo. Izrečene so bile kazni od osem mesecev do šest let strogega zapora. Na razpravi je bilo dognano, da so obtoženci dajali vohunske podatke svojim rojakom, ki so kot pristaši Kominforma pobegnili v Bolgarijo in kot agenti bolgarske obveščevalne službe hodili v Jugoslavijo zaradi nabiranja vohunskih podatkov.

R. R.

Obsedno stanje v Egiptu

ALEKSANDRIJA, 25. — Egiptovska vlada je razglasila za jutri obsedno stanje po vsej državi zaradi nameravanih demonstracij proti angleško-egiptovski pogodbi iz leta 1936. Policija bo ves dan krožila po ulicah oborožena, da prepreči nerede.

Kakor je znano, poteče jutri 15. let po podpisu te pogodbe, ki je bila sklenjen za dobo 20 let.

Indija ne pojde v San Francisco

NOVI DELHI, 25. — Indijska vlada je sklenila, da se ne bo udeležila konference v San Franciscu. Ministrski predsednik Nehru bo v ponedeljek zjutraj podal tozadevno uradno izjavo v parlamentu, v kateri bo obrazložil stališče Indije do japonske mirovne pogodbe.

Predstavnik angleškega zunanjega ministrstva je izjavil, da je ta vest povzročila v angleških vladnih krogih veliko razočaranje. Ta sklep namreč pomeni, da nobena od dveh velikih azijskih držav (Kitajska in Indija) ne bo udeležena pri podpisu mirovne pogodbe z Japonsko.

Londonski opazovalci so mnenja, da pomeni indijski sklep hud udarec za konferenco v San Franciscu. Indijski sklep namreč pomeni, da načrt pogodbe zavrača tudi važen del azijskega nekomunističnega javnega mnenja. Kakor je znano, je Burma tudi že sporočila, da se ne bo udeležila konference. Pakistanska vlada pa je danes javila svojo udeležbo.

Ameriško delegacijo na konferenci bo vodil državni tajnik Dean Acheson. V ameriški delegaciji bo 56 članov, med katerimi 17 senatorjev in predstavnikov, 6 poslanikov in 2 državna podtajnika.

Japonski podtajnik zunanjega ministrstva je danes sporočil, da bo ministrski predsednik Jošida edini Japonec, ki bo podpisal ameriško-japonsko varnostno pogodbo, medtem ko bodo mirovno pogodbo podpisali vsi japonski delegati. Pripomnil je, da Jošida ne bo šel v Washington po podpisu pogodbe.

Kratke vesti

ŽENEVA, 25. — Gospodarski in socialni svet OZN je odobril britansko resolucijo, ki se nanaša na finansiranje evropskih izseljencev, posebno onih, ki so namenjeni v Latinsko Ameriko.

O

PARIZ, 25. — Ministrski svet OEEC se bo sestal v sredo. Predstavniki 18 držav članic bodo določili direktive delegacijam, ki se bodo udeležile konferenc v Ottawi in Rimu.

O

TURIN, 25. — V bližini Avigliane se je pripetila danes huda nesreča. V nekem bunkerju tovarne dinamita je eksplodiral stroj za mešanje, pri čemer so bili ubiti štirje delavci. Nastal je tudi majhen požar, ki so ga gasilci kmalu pogasili. Sodna oblast je uvedla preiskavo o vzrokih nesreče.

O

BERLIN, 25. — Danes so javili, da je bilo 57 policajev v zahodnem Berlinu odstavljenih v zadnjih dveh mesecih in pol, ker so zakrivili sleparije ali tatvine, ali pa so bili v službi pijani.

O

WASHINGTON, 25. — Senat je danes odobril načrt zakona, ki pooblašča izdatek 85 milijonov dolarjev za informacijsko službo državnega departmana v tujini, zlasti za «Glas Amerike».

O

ANKARA, 25. — Voditelj ameriške misije v Turčiji general Arnold je izjavil, da bo ameriška pomoč Turčiji letos mnogo večja kakor prejšnja leta.

O

PARIZ, 25. — Danes je v Voganu v Togu prišlo do hudih incidentov, pri katerih je bilo ubitih sedem oseb, več pa ranjenih. Zdi se, da je do incidenta prišlo zaradi nekega spora o nasledstvu tamkajšnjega poglavarja. Množica se je spopadla s policijo.

V Teheranu in Londonu želijo nadaljevanje pogajanj

Mossadeghovo pismo Harrimanu omenja iranske predloge, ki jih angleško zunanje ministrstvo zanikuje - Harriman je pred odhodom zagotovil ameriško finančno in gospodarsko pomoč Iranu

TEHERAN, 25. — Mossadeghov osebni tajnik Hussein Fatemi je danes na tiskovni konferenci izjavil, da perzijska vlada proučuje načrte za ponovno otvoritev čistilnic v Abadanu. Izjavil je: «Mnenja smo, da Perzija lahko proizvaja petrolej za svoj račun in morda tudi rafinira majhne količine za domačo uporabo. Perzija bo dobavljala petrolej vsakemu kupcu, ki bo plačal v gotovini in se bo obvezal odvažati ga».

Nato je Fatemi prečital pismo, ki ga je Mossadegh včeraj poslal Harrimanu. Pismo pravi: «Živa želja iranske vlade je, da se predlogi iranske vlade britanski delegaciji pazljivo proučijo in vlada pričakuje obvestila o britanskem stališču do teh predlogov. Ne trdimo, da odgovarjajo povsem namenom, ki smo si jih zadali, toda želimo, da bi bili podlaga za nova pogajanja.

Predlogi britanske delegacije niso dovolj upoštevali gospodarske in politične neodvisnosti Irana. Razen tega niso upoštevali normalne trgovinske prakse med raznimi državami in zaradi tega jih iranska vlada ni sprejela».

Fatemi je zaključil z besedami: «Gotov sem, da se bodo razgovori obnovili, ker Stokes ni zadnjih predlogov zavrnil, pač pa jih je odnesel v London za nadaljnje proučevanje».

Predstavnik angleškega zunanjega ministrstva pa je danes izjavil, da ni res, da je Stokes prinesel v London nove perzijske predloge in da jih namerava angleška vlada proučiti. Pripomnil je, da je sam Stokes včeraj izjavil, da so razgovori popolnoma prekinjeni in da pričakuje nov korak s perzijske strani.

Iz Abadana javljajo, da bodo jutri ali najpozneje v ponedeljek vsi Angleži, zaposleni pri petrolejskih vrelcih v Južnem Iranu, zapustili svoja bivališča in se zbrali v Abadanu, od koder bodo odpotovali v London.

Zmerni list «Atesh», ki je do sedaj podpiral Mossadeghovo politiko glede petroleja, obtožuje danes ministrskega predsednika, da ne zna voditi odločne politike, in trdi, da je Perzija na robu propada ter pripominja: «Zahtevamo od Mossadegha: povejte nam jasno, ali lahko upravljate petrolejsko industrijo, lahko rafinirate in izvažate petrolej. Hočemo, da veste, da je ljudstvo naveličano govorov in nekoristnega hrupa ter uradnih izjav, naveličano je poslušati vaše sijajne odgovore, ki ste jih dali na britanske zahteve. Ljudstvo hoče vedeti, kaj mislite napraviti in kdaj. Če nimate še jasnega načrta, je bolje da odidete domov in da tam ostanete».

V krogih iranskega ministrskega predsedstva izjavljajo, da je Harriman pri svojem včerajšnjem razgovoru z Mossadeghom zagotovil ameriško finančno in gospodarsko pomoč Perziji. Zlasti je Harriman izjavil, da se bo trudil, zato da ameriška vlada dovoli Teheranu pomoč 25 milijonov dolarjev za nakup železniškega materiala za dopolnitev proge Teheran-Tabriz.

52 utopljenih pri poplavi v Tampicu

MEXICO CITY, 25. — Do sedaj so našli 52 trupel utopljencev v malem kraju Cardenas države San Louis, ki je bila v četrtek poplavljena, ker se je porušil neki jez. Dvesto oseb je še izoliranih na bližnjih vrhovih, kamor so se zatekle. Oblasti so organizirale reševanje s helikopterji. Tampico pa ni še izven nevarnosti, ker reki Panuco in Tamesi še vedno naraščata. Več sto ljudi je izoliranih v spodnjem delu mesta. Pričakujejo prihod več helikopterjev, ki jih je poslala ameriška vlada in ki jih bodo uporabili pri reševanju ter pri dovažanju živil in zdravil.

LONDON, 25. — Po tritedenskem bivanju v Veliki Britaniji je zunanji minister Saudove Arabije Feisal danes z letalom odpotoval iz Londona v Pariz.

RIDGWAY ODLOCNO ZAVRACA VSE NASPROTNIKOVE OBTOŽBE

V svojem odgovoru poudarja general, da so obtožbe o bombardiranju Kesonga iz trte izvite - Mnenje londonskih krogov o prekinitvi razgovorov - Ameriška letala bombardirala severnokorejsko pristanišče Rašin v bližini sovjetske meje

MUNSAN, 25. — Danes je polkovnik Lee izročil severnokorejskemu polkovniku Čangu odgovor generala Ridgwaya. Odgovor se glasi: «Zadnja trditev, ki sledi incidentom, o katerih se trdi, da so jih povzročili elementi, ki pripadajo OZN, je tako povsem lažna, nesmiselna in očitno iz trte izvita in je njen namen podpreti vašo stvar, da sploh ne zasluži odgovora. Drugi incidenti, ki jih navajate, kakor kršitev nevtralnega področja v Kesongu, tudi ne zaslužijo pozornosti. Kadar niso bili sfabricirani za potrebe vaše propagande, so se ti incidenti pokazali kot akcije nerednih skupin, ki niso v nobenem vidnem ali skritem odnosu s katero koli silo ali organizmom pod mojim nadzorstvom. Kljub temu sem vedno hotel, da vam voditelj moje delegacije in poveljniki napravijo uslugo in začnejo temeljite preiskave ter da predložijo poročilo o vsakem incidentu ne glede na to, ali je bil ta incident izmišljen.

Še bolj kakor v prejšnjih primerih je očitno, da je bila zadnja zatrjevana kršitev sfabricirana, za potrebe vaše podle propagande. Vendar pa sem uvedel glede vaših obtožb temeljito preiskavo. Poskrbel sem, da se izid preiskave o vaši zadnji obtožbi objavi, zato da bo ves svet vedel o vaši očitni nameri, da se poslužite skonstruiranega incidenta, da bi se izognili odgovornosti, da ste prekinili pogajanja».

Nato zavrača izjava vse dosedanje obtožbe in zaključuje: «Ko boste pripravljeni prenehati s prekinitvijo pogajanj za premirje, bom dal navodila svojim predstavnikom, naj se sestanejo z vašimi, zato da pride do pametnega dogovora o premirju».

Kitajsko-korejsko poveljstvo na Koreji je danes ponovno obtožilo poveljstvo Združenih narodov, da je bombardiralo Kesong, zato da povzroči prekinitev pogajanj. Fenjanški radio, ki je oddajal izjavo kitajsko-korejskega poveljstva, je med drugim poudaril, da pomeni poročilo admirala Joya, objavljeno 23. avgusta, žalitev.

V Londonu resno mislijo na možnost, da so hoteli Kitajci in Severni Korejci prekiniti pogajanja v Kesongu prav sedaj, ko se bliža čas konference v San Franciscu.

V teh krogih ne izključujejo, da ne bo sovjetska vlada skušala spletkariti za kulisami, zato da pokaže, da je pripravljena podpirati samo splošno rešitev za vsa vprašanja Daljnega vzhoda.

Če pa bi sedanji načrt pogodbe odtegnili in ga postavili na novo podlago, bi sovjetska vlada pozvala Kitajsko in Severno Korejo, naj nadaljujeta pogajanja v Kesongu.

Za sedaj pa ni nič znanega o sovjetskih namenih glede japonske pogodbe in tudi ne o vzrokih, zaradi katerih je pristala na udeležbo na konferenci.

General Ridgway je danes dopisniku AFP v zvezi z nasprotnikovim protestom izjavil: «Na Koreji ni bilo odločilne zmage, ker sicer se ne bi že en mesec razgovarjali o pogojih za prenehanje sovražnosti. Toda Kitajcem in Severnim Korejcem smo od januarja do junija tega leta zadali velik udarec». Glede razmejitvene črte je Ridgway dejal: «Črta na 38. vzporedniku ne bi bila branljiva. Varnost naših čet je naša prva skrb. Nimamo nobenega zaupanja v nasprotnikove obljube. Borili smo se trdo, da zavojujemo ozemlje, ki ga lahko branimo in imamo namen tu ostati».

Danes je 35 veletrdnjav odvrglo nad 300 ton bomb na severnokorejsko pristanišče Rašin v severnovzhodni Koreji 16 km od sovjetske meje.

Predstavnik ameriškega departmana za obrambo je danes izjavil, da je bil general Ridgway pooblaščen bombardirati pristanišče Rašin, ki je oddaljeno samo 16 kilometrov od sovjetske meje in 170 kilometrov od Vladivostoka. Današnje bombardiranje tega pristanišča je sestavni del splošne politike, da se sovražniku prepreči okrepiti njegove sile na Koreji. Pri izvidniških poletih so bili opazili veliko zbiranje čet na tem področju.

Današnji napad je prvi po 12. avgustu 1950. General Bradley je dvakrat pooblastil generala Mac Arthurja, da bombardira to pristanišče, a je pozneje to pooblastilo preklical na zahtevo državnega departmana.

Danes so imela letala nalogo odvreči bombe samo v primeru, da so objekti dobro vidni, zato da se prepreči, da bi padle na sovjetsko ozemlje.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Izjava ERS
ob odpustitvi delavcev v ladjedelnici Sv. Marka

Tajništvo Razrednih sindikatov industrijskih delavcev je zaradi odpustitve delavcev v ladjedelnici Sv. Marka podalo naslednjo izjavo:

Enotni razredni sindikati industrijskih delavcev izražajo predvsem svojo solidarnost z odpuščenimi delavci in s tistimi, ki so še v borbi ter vabi svoje člane, da podprejo z vsemi sredstvi sedanjo akcijo. Smatra pa za potrebno, da seznani delavce s svojim stališčem, ki ga ima do celotnega problema. Sprejemanje teh delavcev preko privatnih tvrdk je bilo samo sredstvo ravnateljstva ladjedelnice Sv. Marka, da bi se ognili vsaki odgovornosti pri morebitnih in nepreprečljivih odpustih. Naš sindikat je ne samo enkrat, temveč večkrat postavil na dnevni red problem ladjedelnic v njihovem bistvu, to se pravi, da sedanje ravnanje ne daje garancije za nadaljnje delo delavcem pri tržaških ladjedelnicah.

Primer ladjedelnic Sv. Roka nam to najbolje ponazarja: ta ladjedelnica se zopet nahaja v krizi, zato se borba delavcev v obrambi pravice do dela ne sme kakor do sedaj smatrati kot nepomembna akcija, temveč se je treba v problem tržaških ladjedelnic bolj poglobiti in rešiti ugodno za delavce.

Delavci, ki so bili sprejeti v ladjedelnici Sv. Marka preko privatnih tvrdk, niso samo v stalni nevarnosti, da jih bodo odpustili, temveč dobivajo tudi najmanjše plače. Zatorej je jasno, da mora biti sedanja akcija izvedena v globino in rešena ugodno za delavce. Zato morajo delavci, ki so zares zainteresirani na tem problemu, paziti (kakor se dogaja v zadnjem času za nekatere v nekaterih sindikalnih sporih), da bodo onemogočili izkoriščanje sedanje akcije v namene negotove politike.

Poleg tega ponovno vabi tajništvo Razrednih sindikatov industrijskih delavcev Enotne sindikate in Delavsko zbornico za skupni nastop, prepričano, da na ta način najbolje brani interese vseh delavcev.

TAJNISTVO

Glasbena šola v Trstu

Vpisovanje v Glasbeno šolo bo od 3. do 8. septembra od 11. do 12. ure v Ulici Sv. Frančiška 22, I.

Ker se morajo vpisati tudi gojenci iz Barkovelj, Opčin in ostale okolice, opozarjamo, da bo letos delni pouk tudi v Skednju.

Na Glasbeni šoli poučujejo klavir, solopetje, teoretične predmete ter vse orkestralne inštrumente (čelo, kontrabas, klarinet, trombento itd.).

RAVNATELJSTVO

IZ DOLINSKE OBČINE

Sloga jači, nesloga tlači

Na bližnjih občinskih volitvah moramo nastopiti enotno, da bomo lahko branili naše narodne pravice in uspešno upravljali občino

Ko se pripravljamo na upravne volitve v Dolinski občini, se zavedamo, da je enotnost vseh Slovencev nujno potrebna in da se proti njej borijo ljudje, ki se našega enotnega nastopa bojijo, ker imajo skrite namene v škodo slovenskega ljudstva.

Ni ga poštenega in zavednega človeka v naši občini, ki bi ne bil za enotni nastop na prihodnjih volitvah. Vsi si tega želijo, razen kominformističnih voditeljev in razbijačev, ki hočejo še naprej netiti prepire in sovraštvo med našim ljudstvom.

Po vseh vaseh so bili te dni sestanki odborov OF. Člani so izrazili željo vseh poštenih domačinov, ki pričakujejo in hočejo, da bi vsi zavedni Slovenci enotno nastopali na volitvah ne glede na njihovo politično prepričanje in pripadnost. Enotni nastop bi pozdravili vsi zavedni in pošteni občani. Prav v naši dolinski občini smo poskusili na lastni koži vse slabe posledice razdora in prepirov, ki jih je prinesla zlasti zloglasna resolucija IU. O tem so prepričani tudi ljudje, ki so sicer v jedru še zdravi in pošteni, a so nasedli lažnivim parolam in spletkam kominformističnih kričačev, ki se še skrivajo pod plaščem internacionalizma in obrambe naših narodnih pravic.

Spričo dejstev in izkušenj ne more in ne sme več nihče zaupati sedanjemu Lovrihovemu štabu in njegovim občinskim svetovalcem, da bi oni branili narodne pravice Slovencev in umno vodili občinsko upravo.

Lovriha je zatrl na občini, zlasti pa na občinskih sejah še to malo demokratičnosti, ki nam jo dovoljujejo višje oblasti. Obnašal se je diktatorsko, ustrahoval in delal, kakor je sam hotel. Svetovalci opozicije niso mogli priti do veljave, ker je Lovriha ob vsaki priliki uporabljal svoj volilni stroj in z enim glasom svoje večine zadušil vse, kar mu ni šlo pogodu. Pa tudi njegovi svetovalci so morali samo kimati in potrjevati, kar je Lovriha delal in odločal. Pravilno je rekel neki domačin, da bi moral namreč Lovriha pripeti zlato kolajno svojim svetovalcem, ker so mu cele dve leti le kimali in molčali. Zaradi tega so odgovorni za vse delovanje in napake svojega župana, ker niso imeli poguma, da bi ga kritizirali čeprav so lahko opazili vrsto krivic in napak ter slišali pritožbe občanov.

Spričo vsega tega in nevarnosti, da kominformisti pomagajo italijanskim šovinistom izročiti naše ozemlje Italiji, nam ne sme biti vseeno kdo bo izvoljen v nov občinski svet in kdo bo vodil našo občino. Ne sme nam biti vseeno, ali bomo enotni ali razcepljeni, ali bomo nastopali enotno na prihodnjih volitvah ali ne.

Združimo se, ker so v nevarnosti naši življenjski interesi, naš narodni obstoj in razvoj. Pri volitvah moramo nastopati z enotno slovensko listo in odločno odbiti vsak poskus razbijanja naše enotnosti!

Strankarski interesi morajo odpasti. Le tako bomo lahko branili naše narodne in socialne pravice, uspešno upravljali našo občino in se borili proti pohlepnemu italijanskemu nacionalizmu ter kominformovski zahrbtnosti, za mir in resnično neodvisnost našega ozemlja.

S. STURMAN

Iz tajništva OF

Na podlagi sklepa zadnje seje glavnega odbora Osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje, je bil poslan vodstvom slovenskih političnih skupin SDS, SNS in SKSZ pismeni predlog za enoten nastop na predstoječih občinskih volitvah za občine Devin - Nabrežina, Zgonik, Repentabor in Dolina.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

SMRTNA NESREČA V PREDORU S. VITO

Šestdesetletnik pod tramvajskimi kolesi

Včeraj dopoldne okrog 11. ure je tramvaj proge «2» v sredini predora S. Vito podrl 60-letnega Luigija Del Vecchia, stanujočega v Ul. Broletto 18, in povzročil njegovo takojšnjo smrt. Do hude nesreče je prišlo v okoliščinah, ki sicer ne valijo krivde na tramvajskega vozača, a vsekakor kažejo, da bi nemara prav ta s previdnejšim ravnanjem utegnil preprečiti tragični dogodek.

Del Vecchio je ob oni uri počasi vozil s kolesom tik ob desni tramvajski progi skozi predor proti Trgu Sansovino. Čim je pripropotal za njim tramvaj proge «2», se je mož ozrl nazaj in bi se bil prav gotovo odmaknil s kolesom nekoliko bolj na levo, da ni v onem trenutku v isti smeri in vštric s tramvajem privozil za njim tudi osebni avtomobil ter z žarometi opozarjal kolesarja, naj se drži na desno. Računajoč bržkone s tem, da tramvaj vozi počasneje in v bojazni, da bi ob progi ne zašel med obe vozili, je Del Vecchio tedaj enostavno krenil čisto na desno, se pravi na sredo tramvajske proge, dokler ga avtomobil ni dohitel in odpeljal mimo njega. Bo pa se je hotel takoj zatem zopet umakniti s proge, je bilo že prepozno. Tramvaj ga je sunil od zadaj in ga podrl, vendar bi nezgoda morda ne imela tako žalostnih posledic, da ni tramvajski odbijač pograbil oklesa in z njim vred vlekel nekaj metrov naprej tudi nesrečnega Del Vecchia.

Ko se je tramvaj ustavil, ponesrečenca ni bilo mogoče potegniti izpod voza, kjer je bil z udi zapleten med zmaličene dele dvokolesa, medtem ko mu je glava slonela na zasilni reševalni napravi. Takoj poklicani zdravnik RK je ugotovil, da ima Del Vecchio strto lobanjo in da je smrt nastopila v trenutku. Da so spravili truplo izpod voza, so morali poklicati gasilce, ki so z dvigalno napravo nekoliko privzdignili prednji del tramvaja. Po običajnih zdravniških in policijskih ugotovitvah je bilo truplo prepeljano v mrtvašnico splošne bolnice.

Ljubitelj moderne glasbe bo imel opravka z zakonom

Tridesetletni Zeno Vukelič je profesor glasbe in menda tudi sodelavec oddajne radijske postaje, toda kot tak propagira le moderne poskočnice in ne trpi zastarele, lenive muzike. Ta posebnost v njegovem tovrstnem udejstvovanju ga je dovedla tako daleč, da je brez dovoljenja in skrivaj sklenil svojemu najemodajalcu Ludviku Hunecki iz Ul. Tor S. Piero zamenjati kakih 40 gramofonskih plošč s preživelimi melodijami in jih nadomestiti s sodobnimi dinamičnimi «vižami». Tako vsaj zatrjuje Vukelič. V ta namen se je baje domenil z nekim ameriškim narednikom, ki mu je objubil stare plošče zamenjati z novimi.

Toda lastnik Hunecki se s takšnim pojasnilom ni hotel zadovoljiti, bržčas v glavnem zato, ker je v tem pogledu drugačnega mnenja kakor moderni profesor in se zaenkrat še noče ločiti od konservativnih polk in valčkov. Oglasil se je zato na policiji in se pritožil nad samovoljnim Vukeličem. In policija, ki vrednoti tudi glasbo le, v kolikor jo lahko otipa, je ugotovila, da predstavlja 40 črnih plošč spoštljivo vrednost, zaradi katere je treba Vukeliča prijaviti sodnim oblastem.

Nezgode in nesreče

Včeraj popoldne so prepeljali v splošno bolnico 29-letno Marijo Mariotto, stanujočo v Rocolu 686, ki si je zlomila desno zapestje. Nezgoda jo je doletela pred glavno ribarnico, medtem ko je izstopala iz tramvaja in padla. Zdraviti se bo morala dober mesec dni.

Med delom na lesnem skladišču pod Skednjem se je včeraj ponesrečil 33-letni Antonio Dionis, ki stanuje nekje pod Lovcem. Z visoke kope padla deska ga je udarila po obrazu in mu zdrobila nosno kost. Dionis bo zdrav v 20 dneh.

Na križišču Ul. Carducci z Ul. Coroneo je 15-letni kolesar Sergio Croci včeraj podrl 70-letno Marijo Prodanovo iz Ul. Udine 1. Pri padcu si je starka prebila zgornjo ustnico in odlomila zob, zaradi česar se bo morala zdraviti dober teden dni.

Včeraj popoldne so prepeljali v splošno bolnico 5-letnega Friderika Krašno iz Ricmanj z resnimi opeklinami po desni nogi. Mati, ki ga je pospremila v bolnico, je vedela povedati le-to, da je njen sinko v družbi enakoletnega vrstnika iztaknil nekje bencin, ki sta ga potem zažgala. Tako se bo moral mali Krašna sedaj zdraviti okrog 20 dni.

VELIKE PRIPRAVE NA STADIONU "PRVI MAJ"

Kaj nam bo pokazala osrednja razstava OF

Kljub temu, da smo šli včeraj na stadion «Prvi maj» v zgodnjih popoldanskih urah, ko navadno povsod vse miruje in počiva, smo srečali tam več tovarišev že na delu, ki ga imajo vse polno za ureditev razstave, ki bo imela naslov «Naša borba za svobodo».

Pred časom so bile pri nas številne razstave narodne osvoboditve, ki pa so imele povsem drugi značaj. Prikazovale so večinoma dobo zadnje svetovne vojne in le malo je bilo videti dokazov ali spominov izpred vojne dobe. Lahko rečemo, da so bile posebno nekatere teh razstav bolj spominske kot zgodovinske. Zgodilo se je, da so celo nekateri politični nasprotniki prinesli slike padlih v borbi in v nekaterih krajih so obiskovalci razstav prinašali cvetje pred slike padlih borcev. Sploh je bilo opaziti bolj osebne spomine kot pa zgodovinske primere in dokaze.

Tudi razstava OF slovenskega naroda v Ljubljani je imela nekoliko drugačen značaj.

Razstava v Ljubljani je prikazovala skupno borbo jugoslovanskih narodov in torej tudi vsega slovenskega naroda. Tržaška razstava pa bo prikazala predvsem borbo primorskega ljudstva ter zbrala zgodovinske dokaze tudi predvojne dobe na Primorskem. Okrajne razstave narodne osvoboditve so pripomogle k zbiranju zgodovinskega gradiva, ki bi verjetno v mnogih primerih ostalo širši javnosti neznano ali se celo izgubilo. Navedene razstave so tudi pripomogle k vzbujanju čuta odgovornosti za čuvanje zgodovinskih predmetov in dokazov ter dokazale pomen zbiranja in ohranitve gradiva, ki bo v bodočnosti tvorilo dragocene prispevke za zgodovinski muzej slovenskega naroda v Primorju.

Vsekakor bo razstava, ki bo odprta od 2. septembra dalje na stadionu «Prvi maj», za tukajšnje Slovence in za našo zgodovino mnogo bolj pomembna kot vse dosedanje razstave. Prikazovala nam bo predvsem dve dobi: predvojno dobo za časa fašistične okupacije naših krajev ter medvojno dobo, ko je naša osvobodilna borba dosegla svoj višek v splošnem boju proti nemškim nacistom in italijanskim fašistom.

Že danes, teden pred otvoritvijo razstave, daje dvorana in ostali prostori vtis gradilišča, kjer po strogih načrtih rastejo okvirji, stene, pregraje, stojala itd..

Na mizah se že kopičijo slike, knjige, zemljevidi, časopisi, brošure, oglasi in razni predmeti, ki jih ne bo tako lahko in enostavno razporediti. Sicer pa našim tovarišim pridno pomagajo študentje in ni jim žal, da svoje počtniške dneve žrtvujejo, da bo razstava čim bolj uspela.

Kljub obilnemu delu in mnogim teškočam pa smo prepričani, da bodo marljivi tovariši kos svoji nelahki nalogi, ter da bodo pravočasno uspeli urediti razstavo, ki bo brez dvoma velik dogodek za vse Slovence.

Pismo iz Maribora tržaškemu tovarišu

Tov. Žnidaršič iz Barkovelj nam je poslal naslednje pismo s prošnjo, da ga objavimo:

Ko sem čital slučajno v neki št. «Dela» take ogabne laži o Jugoslaviji, sem si mislil, kako more list, ki piše sam o sebi, da je glasilo tržaških Slovencev in da dela za interese in izobrazbo slovenskega dela prebivalcev tu pri nas pisati take laži. Pisal sem svojemu staremu prijatelju, ki živi v Mariboru v pokoju in s katerim sva se borila tu v Trstu že od leta 1903 dalje, naj mi odgovori nekaj na pisanje «Dela».

Tovariš mi je odgovoril naslednje:

Glede kominformistov nam ni treba mnogo izgubljati besed. To so danes glavni škodljivci ljudstva na celem svetu. Nadeli so si krinko marksizma in so po svoji taktiki popolnoma podobni klerikalcem, ki so se ogrnili s plaščem Kristusa in krščanstva, ki so ga najogabneje izrabili. Žal, da je mnogo takih, ki ne spregledajo zvijač enih in drugih.

Nimam namena zagovarjati naš režim, ker me on ni zato angažiral. Toda kar se svobode tiče moram reči, da vlada pri nas resnična svoboda. Res je, da pri nas še ni vse tako, kot bi moralo biti, tega nihče ne oporeka. Vendar je strašna drznost trditi, da pri nas umirajo ljudje od gladu in tudi ostale trditve «Dela» so popolnoma zlagane. Prav smešno je pisanje, da vlada pri nas brezposelnost, saj je ravno ena izmed največjih skrbi države, kje vzeti delavce za tolika dela. Res je sicer to, da nam upokojencem ki smo stari, kot n. pr. jaz, ki sem v 77 letu in še naglušen, ne gre ravno najbolje, ker razen pokojnine, ki še ni urejena, nimam nobenih drugih dohodkov. Toda lagal bi, če bi trdil, da sem lačen. Nesramna laž je, da bi delavci prodajali svoje stvari, da bi prišli do denarja, ker to nobenemu delavcu ni potrebno. Vprašal sem nekega gozdnega delavca, koliko zasluži na mesec. Povedal mi je, da ima 6000 dinarjev, živilske karte težkega delavca, brezplačno stanovanje, redi svinje, ovce, kunce, kokoši, ima njivo in nekaj sadnega drevja, vse to od gozdne uprave. V slabšem položaju so administrativni uradniki, ker ne delajo na normo. Delavci pa, ki presegajo normo, bodo imeli tudi pokojnino višjo kot tisti, ki je ne prekoračijo. Skratka: večina delavcev zasluži — lahko bi rekel — skoro sijajno. Rudarji zaslužijo tudi 10 tisoč in več, a že s 5 tisoči se lahko živi. Žene pa so pri nas na mnogo boljšem položaju kot drugod. Plačo imajo za enako delo enako kot moški. Komaj po enem letu dela v tovarni imajo mlada dekleta po 4000 din. Zato jim prostitucija ni potrebna, kot marsikje po drugih državah. Posebno matere so pri nas zaščitene.

Kakor bi žele, da bi ti dragi prijatelj in tovariš mogel priti sem, da se sam prepričaš o vsem, kar sem ti pisal, ti pravzaprav ni treba, ker imaš tu tudi svoje vnuke, ki ti lahko potrdijo, da je pisanje «Dela» nesramna laž in skoro ne veš, ali je njihovo pisarjenje zlobno ali neumno. O tukajšnjih razmerah ti lahko pišejo tvoji sorodniki, čitaš pa lahki dnevno «Primorski dnevnik», ki mnogo piše o vsem, kar se pri nas dogaja.

A. B. Maribor

Bliža se obletnica bazoviških žrtev

6. septembra bo minilo 21 let, odkar so počili v Bazovici sovražni streli, ki so utrnili borbeno življenje štirih junakov: Bidovca, Marušiča, Valenčiča in Miloša. Tudi letos se bomo poklonili njihovemu spominu, in sicer 2. septembra na kraju usmrtitve v Bazovici, popoldne pa bo spominska svečanost tudi v Bazovici na Gruntarjevem dvorišču.

Prispevajte za Kulturni dom

Pomagajmo bolni mladenki!

Manzan Ada je hčerka partizanskega borca - invalida, ki je zaposlen sedaj kot delavec pri tramvaju. Ada ima 24 let in šest let leži težko bolna za tuberkolozo. Starši nimajo sredstev, da bi kupili potrebna zdravila svoji težko bolni edinki in jo tako ohranili pri življenju.

Apeliramo na vse dobre ljudi, da bi po svojih močeh prispevali za zdravljenje nesrečnega dekleta. Če le pomislimo, da bi nam samim bilo tako težko, kot je Adinim staršem, prav gotovo ne bomo odrekli pomoči.

Prispevke sprejema uredništvo «Primorskega dnevnika», Ul. Montecchi 6 in uprava v Ul. Sv. Frančiška 20.

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Nedelja 26. avgusta
Aleksander, Perunika
Sonce vzide ob 5.17, zatone ob 18.56. Dolžina dneva 13.39. Luna vzide ob 23.36, zatone ob 15.58.
Jutri, ponedeljek 27. avgusta
Natalija, Zlatko

Plenum Slov.-ital. Ljudske fronte

Danes ob 9. uri dopoldne bo v Ul. Ruggero Manna plenum Slovansko - italijanske ljudske fronte za občino Trst, na katerem bo sprejeta kandidatna lista in volilni program Slovansko - italijanske ljudske fronte za tržaško občino.

Poziv

Tovariši in tovarišice, ki so bili povabljeni za v soboto od 15. do 17. ure za podpis kandidatne liste Slovansko - italijanske ljudske fronte in ki še niso prišli na vrsto, so vabljeni, da pridejo jutri v ponedeljek ob 18. uri v Ul. R. Manna 29.

OF

IV. okraj organizira za 9. september enodnevni izlet v ŠKOCIJANSKO JAMO. Vpisovanje in informacije na sedežu v Skednju in pri Pregarcu na Kolonkovcu do vključno 29. avgusta.

* * *

OF III. okraja organizira 16. septembra 1951 enodnevni izlet v Škrbino pri Komnu. Vpisovanje od ponedeljka 27. t. m. pri Cirilu, Ul. S. Marco 21 (gostilna «La Speranza») vsak dan od 19. do 21. ure, ob nedeljah pa od 10. do 12. ure in se zaključi nepreklicno 5. septembra zvečer.

«OF I. okraja organizira dne 23. septembra 1951 enodnevni izlet v CRNICE, GOJAČEVO IN VRTOVIN NA VIPAVSKEM.

Vpisovanje je na sedežu odbora, Ulica R. Manna 29 vsak dan od 17. do 19. ure — ob nedeljah pa od 10. do 12. ure.

Podrobnejše informacije se dobe na sedežu.

ZDTV

Vsi atleti naj pospešijo treniranje zaradi tekem s skupinami iz Domžal in Maribora.

V torek in četrtek bo običajno treniranje na stadionu «Prvi maj» od 15. ure dalje. Priporočamo številno udeležbo.

Planinsko društvo

9. septembra izlet na **Sello Nevea z vzponom na Montaž, Viš in Kanin.** Vpisovanje v Ul. Machiavelli 13 do 6. septembra.

IZLET PDT NA KOROSKO

Dne 8. in 9. septembra priredi PDT ob uprizoritvi Miklove Zale dvodnevni izlet v Sovadne v Rožu. Udeleženci bodo lahko drugi dan obiskali Baško, Vrbsko in Osojsko jezero ter se povzpeli na Kancel.

Vpisovanje na ZDTV Ul. Machiavelli 13, II. od 17. do 19. ure do 27. avgusta.

DAROVI IN PRISPEVKI

Namesto cvetja na grob pok. Angela Baučarja darujeta Jerman Zorko 1000 lir, Zadel Anton 1000 lir za Kulturni dom.

* * *

V počastitev spomina gospe Viktorije Goljevšček daruje Pavla Berger 1000 lir za Dijaško Matico.

NAROCNIKI MORAJO SPOROCITI UKINITVE VEDNO 1. ALI 15. V MESECU, IN SICER 15 DNI PRED ROKOM, OD KATEREGA DALJE NE MISLIJO PREJEMATI VEC LISTA.
UPRAVA.

NOCNA SLUŽBA LEKARN

Al Cedro, Trg Oberdan 2; Picciola, Ul. Oriani 2; Alla Salute, Ul. Giulia 14; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

Dr. SONJA MASERA ne sprejema od 28. avgusta do vključno 6. septembra

Izžrebane loterijske številke

BARI	56	48	74	90	49
CAGLIARI	30	19	25	61	16
FIRENZE	48	22	5	24	45
GENOVA	81	59	49	34	39
MILANO	62	64	34	2	82
NAPOLI	10	41	87	82	17
PALERMO	17	20	40	33	10
ROMA	33	72	71	20	79
TORINO	32	55	64	63	30
VENEZIA	10	18	84	54	64

Včeraj je v gospodu zaspala

† **Emilia Karis**
rojena SUBAN

Tužno vest naznanjajo žalujoči mož *Josip*, sinova *Miro* (odsoten), *Ivan*, snahe in ljubljeni nečak *Aleksander*, bratje, sestre, sorodniki in vsi, ki so pokojnico poznali.

Pogreb bo v ponedeljek 27. t. m. ob 15.30 iz mrtvašnice glavne bolnice.

Trst, 26. avgusta 1951.

Predstava na gradu Sv. Justa

Nadaljuje se prodaja vstopnic po znižanih cenah na Trgu Verdi 1 in v Galeriji Protti 2 za predstavo operete «Netopir», ki bo danes ob 21. uri. Nastopali bodo isti igralci kot v prejšnjih prireditvah. Dirigiral bo Rudolf Moralt.

PROSVETNA DRUŠTVA

Prosvetno društvo v Skednju organizira dvodnevni izlet na BLED 8. in 9. septembra. Vpisovanje na sedežu OF v Škednju do vključno 31. avgusta. Vse potrebne informacije dobite pri vpisu.

* * *

Prosvetno društvo «Slavko Škamperle» obvešča vse pevke in pevce, da bodo redne pevske vaje vsak torek in petek kot običajno v društvenih prostorih.

Redna odborova seja pa bo v ponedeljek dne 27. avgusta ob 20.30 uri v običajnih prostorih.

* * *

Prosvetno društvo «Srečko Kosovel», OF Sv. Vid in Sv. Just priredijo za člane 9. septembra izlet v Ilirsko Bistrico.

Vpisovanje vsak večer od 18. do 20.30 ure v prostorih prosvetnega društva «Srečko Kosovel» v Ul. Sv. Vid 17.

* * *

Pevsko društvo «Tržaški Zvon» opozarja vse pevke in pevce, da začno prihodnji teden redne pevske vaje. Vabimo vse pevce in pevke, da se gotovo udeleže pevske vaje v ponedeljek dne 27. t. m. ob 20.30 v običajnih prostorih.

Odbor

MALI OGLASI

STENODAKTILOGRAFKA s primerno šolsko izobrazbo, znanjem angleški, perfektno italijanski in slovenski jezik, sposobna uradnega dela išče zaposlitev tudi poldnevno. Naslov na upravi lista.

ADEX - IZLETI

Enodnevni izlet 16. septembra
v Postojno in Komen
dvodnevni izlet 15. in 16. septembra
v Ljubljano
tridnevni izlet 15., 16. in 17. septembra
v Rovinj
Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5b - tel. 29243 od 27. avgusta do 1. septembra.

Portorož
IZLET ZA
Veliko revijo ob morju
1. SEPTEMBRA 1951.
Pričetek ob 21. uri na Trgu Svobode.
Začetek vpisovanja 27. avgusta pri «Adria-Express»

Zagrebški velesejem
Izleti «Adex» z avtopulmanom in vlakom od 20. do 23. septembra.
IZLET
v Maribor in Celje
29. in 30. septembra z avtopulmanom
Pričetek vpisovanja 27. avgusta

ADEX-IZLETI
Na
zagrebški velesejem
ki bo od 15. do 30. septembra 1951.
Vpisovanje pri Adria - Express od 1. avgusta naprej.

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Podjetje "Cement" za gradnje, industrijo in obrt

V poslopju, kjer ima svoje urade gradbeno podjetje «EDILIT» je tudi podjetje «Cement».

To podjetje ne dobavlja samo cementa za gradnje, temveč vse potrebno za gradbeno stroko, industrijo in obrt. Če vemo, da ima na razpolago nad 900 raznih artiklov, šele vidimo, kakšno vlogo ima podjetje pri preskrbi vsega potrebnega za gradbeno stroko, industrijo in obrt.

Samega cementa je v prvem polletju dobavilo 1800 ton. Živega apna 1300 ton, od tega 600 ton za potrebe naših vinogradnikov pri škropljenju vinogradov.

Ob tej priložnosti svetuje podjetje našim kmečko nabavno-prodajnim zadrugam, da se bolj pozanimajo in do časa nabavijo potrebnega apna, da se v prihodnje ne bodo več dogajali primeri, kot letošnjo pomlad, ko so se kmetje pritoževali, da apna ni, zadruge pa so na obvestilo podjetja, naj dvignejo apno, molčala. Od vsega začetka rasti, je bilo apna na razpolago za vse potrebe.

Prav tako je s cementom. Nekatere kmečko nabavno-prodajne zadruge bi se morale malo bolj pobrigati, da bi ga imele vedno v zalogi. Dogodilo se je, da je prišel kmet Jakob Debernardi iz Paderne pod Šmarjami na podjetje po 150 kg cementa in tudi Emil Grižon iz Gažona po 150 kg cementa. To je bilo brez potrebe, ker je v Šmarjah kmečko nabavno-prodajna zadruga, ki bi morala imeti v zalogi vse potrebno za svoje člane.

Podjetje se sedaj bavi z mislijo, da bi postavilo v Kopru trgovino za postrežbo obrtnikov v manjših količinah. S tem bi pomagalo tistim malim potrošnikom, ki rabijo včasih le po nekaj kilogramov kakega potrebnega materiala.

Za naše ribiče

Pred dnevi je bil dosežen sporazum med ribiči in tovarnami konserv. Po tem sporazumu plačujejo tovarne ribičem kilogram rib od 45 do 50 din. Ta sporazum je ugoden za ribiče tudi zato, ker je znižana kategorizacija pecature (velikost ulovljenih rib) od treh na dve kategoriji. Pecatura prve kategorije za sardele je do 40 rib, druga kategorija pa od 40 do 50 rib. Za sardele znaša prva kategorija do 60 rib, druga kategorija pa do 70 rib na kilogram.

Olajšave za kmečke delovne zadruge

Izvršilni odbor IOLO je izdal odredbo, ki bo našim kmečkim delovnim zadrugam prinesla velike olajšave. Ker posamezne podrobnosti odredbe še niso znane, bomo več pisali v prihodnjih številkah.

Ob tej priložnosti smatramo, da je prav, če povemo, koliko kmečkih delovnih zadrug imamo v obeh okrajih Istrskega okrožja.

Na Koprskem je danes 13 KDZ s 317 družinami in 1245 člani, ki imajo skupno 586 hektarov obdelovalne zemlje. Od vseh 13 zadrug je najboljša KDZ v Bertokih, ki je lani dosegla 245 din za delovni dan, letos pa njeni člani pravijo, da bodo dosegli 500 din za delovni dan. Ta zadruga je tudi na dobrem v tem, da ima v Istrski banki precej dobroimetja.

Na Bujskem pa je 12 kmečko delovnih zadrug s 378 družinami in 1350 člani, ki imajo skupno 1127 hektarov obdelovalne površine.

Zadruge na Bujskem se bavijo večinoma s poljedelstvom in vinogradništvom, na Koprskem pa več s pridelovanjem zelenjave, povrtnin in sadja.

Nekatere zadruge so zgradile tudi velike hleve za živino, tako v Babičih, Šmarjah in Pučah, kjer so zadružniki zgradili tudi velik moderen svinjak.

Cene na koprskem trgu

Včeraj je bil koprski trg dobro založen. V prodajalnah zelenjave in sadja so prodajali papriko po 20 do 25 din za kg, stročji fižol po 25 din, paradižnik po 15 din, krompir po 18 do 25 din, kumare pa po 16 din za kg. Cena grozdju je bila od 40 do 48 din za kg, jabolkam 15 din, hruškam od 19 do 36 din, slive so prodajali po 25 din, fige pa 20 do 24 din za kg. V dobro založenih mesnicah so prodajali goveje meso po 180 din za kg, v ribarnici pa v glavnem sardele in sure po 80 din kg. V trgovinah je v izobilju vsega ter prodajajo n. pr. mast in olje po 230 din za kg, sladkor po 230 din itd.

Izlet v Kamniške planine

Planinsko društvo v Kopru bo priredilo v dneh od 7. do 9. septembra t. l. izlet v Kmaniško Bistrico združen s planinskimi vzponi na vrhove Kamniških Alp. Iz Kopra se bomo odpeljali v petek 7. septembra ob 13. uri. Smer vožnje: Divača - Postojna - Ljubljana - Kamnik - Kamniška Bistrica. Prenočevanje v domu v Kamniški Bistrici. Povratek v Koper v nedeljo 9. septembra zvečer.

Prijave sprejema tov. Boris Košele na koprski pošti do 4. septembra t. l. Podrobnosti bodo izletnikom javljene pravočasno.

Okraden avtomobilist nad 200.000 lir škode

30-letni Stefano Solina, je javil včeraj policiji, da so mu neznani tatovi v pretekli noči odnesli iz avtomobila 8 novih usnjenih suknjičev ter ga s tem oškodovali za 206.000 lir. Tatovi so izkoristili pol ure pred polnočjo, ko je Solina pustil vozilo brez varstva v Ul. Scoglio. Policija je uvedla preiskavo.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 25. avgusta se je v Trstu rodilo 8 otrok, porok je bilo 6, umrlo pa je 16 oseb.

Poročili so se: član amer. policije Adolphus Paul Morgan in šivilja Olga Begus, kemični pomočnik Francesco Golec in uradnica Claudia Culot, kemični pomočnik Dario Conestabo in gospodinja Maria Bonetti, uradnik Josip Nicolini in gospodinja Giordana Kumar, poljedelec Karlo Udovič in gospodinja Frančiška Mikuletič, uradnik Felice Borelli-Bailo in gospodinja Adriana Casalegno.

Umrli so: 80-letni Andrej Volsi, 76-letni Franc Delpin, 83-letna Josipina Fumis vd. Luxa, 64-letni Danilo Saranov, 80-letna Caterina Weis por. Gnalo, 40-letna Ana D'Agostini por. Malacrea, 60-letni Franc Vecchiet, 19-letni Bruno Dussi, 61-letni Ivan Zbogar, 63-letna Ema Montagna por. Comici, 76-letna Elisabetta Gorjan vd. Argentin, 64-letna Ana Trampuž vd. Vercelli, 73-letna Domenica Dibarbora vd Roth, 47-letna Bianca Tullio, 82-letna Emilia Berne vd. Mihajlovič, 79-letna Caterina Sain.

Z GORIŠKEGA

Z letovanja v Ukvah

Naša dekleta, ki se sedaj veselijo zdravega planinskega zraka v Ukvah, pošiljajo staršem, dobrotnikom in znancem v vroči Gorici in okolici prisrčne pozdrave.

Lica jim že zdravo cvetejo, ker so smrekovi gozdovi po vsej ukvanski okolici najboljše zdravilo za goriško deco. Spočetka so se dekleta malo težko privadila, hišnemu redu, ki mora vladati v taki počitniški družbi; ta bi rada malo delj spala, ona zlezla na tisti vrh, tretja brala ciklame; pa se brž oglasijo dobre nadzirateljice in strogi ravnatelj z besedo: «Hišni red, vsi kot ena družina». Vse so spoznale, da je tako prav. In sedaj poteka življenje vsem v veselje in zadovoljstvo. Še vsakodnevni žilki, ki svoj posel opravita v pol ure, sta kar brez ugovora pri svojem delu. Skupno z osebjem poskrbila, da je zunanjost hiše in vse okoli nje snažno. Skupinske načelnice pa morajo skrbeti, da je v spalnicah čisto in da se rdeče ble ste po vseh oknih korčki ali ciklami.

Glavno so pa vsakodnevni izleti ali sprehodi, ki delajo kuharicam preglavice, ker vzbujajo imeniten tek. Bile so že na Višarjih, po bližnjih vrhovih, najbolj pa mičejo bližnji slapovi in tesni Ukljanskega potoka. Vmes pa pride še marsikatero drugo razvedrilo. Obiskal jih je tudi «Pavliha» iz Trsta z vsem lutkovnim gledališčem; to je bilo smeha z njim. Ko dežuje — oj tega je kar malo preveč — deklice poslušajo pravljice, šivajo prtiče in se na koncu spravijo k igricam.

Tako poteka življenje naših malih in tudi večjih v zdravju in veselju — ter v tihem upanju, da bodo še kdaj uživale tako lepe počitnice.

Več čuta odgovornosti

Pred časom smo v časopisju brali, da je vlada določila 6 milijonov lir za popravilo kostnice na Oslavju ter določila precejšnjo vsoto za ureditev spominskih krajev na vrhu Sv. Mihaela. Medtem ko bodo s popravilom kostnice šele pričeli, so na vrhu Sv. Mihaela zaključili že nekatera dela.

Po našem mnenju kostnica na Oslavju ne zasluži nobenega popravila, še celo pa ne takega, ki bi stal celih šest milijonov lir. Vsakdo, ki se je zadnje čase mudil v okolici tega spomenika in v njegovi notranjosti, mora priznati, da je vse v najlepšem redu.

Namesto da razsipajo denar za nepotrebna dela, razne šovinistične manifestacije itd., bi morale osrednje vladne oblasti rajši pokloniti šest milijonov občini ali pokrajini, da bi zgradili stanovanjske hiše za goriške stanovalce. 1.200 prošenj je prejel urad za podeljevanje stanovanj v Gorici. To je najboljši dokaz, da s stanovanji v Gorici nismo ravno v rožnatem položaju. Z nekoliko večjim čutom odgovornosti bi se dalo napraviti marsikaj dobrega in koristnega v prid goriških družin brez poštene strehe nad glavo.

IZ SOVODENJ

Dober pridelek koruze

Sovodenjci bi skoraj res ne imeli pravice, da bi se hudovali nad letošnjim vremenom. Dežja je bilo za vsako priliko nekaj. Zrasel ni samo plevel, ampak tudi marsikaj koristnega za pod zob in za živino.

Zelo lepo je letos obrodila koruza. Po nekaterih njivah so jo že pričeli trgati. S pšenico pa nismo nič kaj zadovoljni.

Naše s krompirjem nasajene njive je koloradski hroč letos dodobra uničil. Iz Gorice so nam poslali nekaj škropila, vendar ni kdo ve koliko zaleglo, ker je prišla pomoč prekasno in v premajhni količini. Sedaj dajejo škropilo samo tistim kmetom, katerih njive so močno okužene s to golaznijo.

Danes "Rokovnjači" v Štandrežu

Štandreško prosvetno društvo «O. Župančič» bo igralo danes ob 20. uri na dvorišču zadružne gostilne igro «Rokovnjači», ki jo je po Jurčičevem romanu priredil za oder France Govekar. Opozarjamo prebivalstvo, da ne zamudi te lepe priložnosti.

IZLET NA VISARJE IN POLDANOVEC (Jof di Miezegnot)

SPD Gorica priredi v dneh 1. in 2. septembra 1951 izlet na Višarje in na Poldanovec. (Jof di Miezegnot). Odhod v soboto 1. septembra ob 14,30 s kamionom. Vpisovanje za člane 650 lir, za nečlane 700. Podrobnosti objavimo prihodnjič.

Izredni seznam družinskega davka za l. 1951

Goriški župan obvešča vse interesente, da si lahko na občinskem davčnem uradu (Ufficio Tributi Municipale — via Crispi n. 3-I) ogledajo izreden seznam družinskega davka za leto 1951, ki bo razstavljen pet dni, in sicer od ponedeljka 27. avgusta dalje. Interesenti si lahko ogledajo omenjeni seznam v uradnih urah (od 9. do 12.).

Podpisana Ljudmila Baučer se iskreno zahvaljujem

dr. Sonji Mašera

ker se je toliko trudila in žrtvovala v dolgi bolezni mojega moža.

Trst, 26.VIII.1951 LJUDMILA BAUCER

LE Z BORBO ZA IZPOLNITEV NASLEDNJIH ZAHTEV BOMO DOSEGLI RESNIČNO SVOBODNO TRŽAŠKO OZEMLJE:

NIKDAR VEČ POD ITALIJO!
ZA SVOBODNI IN SAMOSTOJNI TRST!

V vsem javnem, politično-upravnem, šolskem in kulturnem življenju se mora uveljaviti popolna narodna enakopravnost.

Za področje A Tržaškega ozemlja naj se ustanovi zakonodajni organ (skupščina) in izvršni odbor. Skupščina naj bo izvoljena od ljudstva na demokratičnih volitvah. Izvršni odbor naj deluje samostojno brez vmešavanja kakršnih koli organov Italije in drugih tujih sil.

Zakonodajna skupščina naj izdela lastno zakonodajo, ki naj odgovarja neodvisnemu položaju tržaškega področja in interesov njegovega prebivalstva.

Uredi naj se državljanstvo STO in izdaja ustreznih dokumentov.

Občine naj dobe najširšo samoupravo in možnost, da v okviru svojih dohodkov in dotacij samostojno odločajo o uporabiteh sredstev.

PROTI GOSPODARSKI PODREJENOSTI ITALIJI

V interesu neodvisnosti tržaškega gospodarstva naj se Trst osvobodi današnje ekonomske podrejenosti Italiji, kar mu povzroča ogromno škodo in duši razvoj njegovega gospodarstva.

1. Trst naj ustvari lastno plačilno bilanco in klirinški račun z vsemi državami, s katerimi je v ekonomskih odnosih.
2. Izdela naj se samostojen proračun za Tržaško ozemlje.
3. Ustanovi naj se tržaška emisijska banka in zamenja dosedanja lirska valuta z novo tržaško valuto.
4. Vrne in prevzame naj se v posest in upravo vsa državna in parastatalna imovina italijanske države, ki v smislu točke 1 pril. IX. mirovne pogodbe pripada STO.
5. Izročijo naj se Trstu vse trgovske ladje, ki so bile dne 3. 9. 1943. last Tržaškega Lloyda, kakor tudi ladje, ki so last ostalih tržaških paroplovnih družb.
6. Uredijo naj se odškodninske zahteve za ladje Tržaškega Lloyda in drugih zasebnih brodolastnikov, ki so bile potopljene med vojno, kakor tudi za tiste tržaške ladje, ki so po 3. 9. 1943. plule pod italijansko zastavo in v korist italijanske države.
7. Gradijo naj se nove ladje in s tem krepi tržaška trgovska mornarica.
8. Uredijo naj se tržaške pristaniške usluge, vprašanje tranzita in tarif.

ZA DEMOKRATIZACIJO DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA

Dejanska demokratizacija tržaškega družbenega življenja je mogoča ob tehle ukrepih:

a) Nacionalizacija vseh velikih industrijskih podjetij, finančnih družb, tržaškega pristanišča in trgovskih podjetij, so življenjske važnosti za ekonomski obstoj in razvoj Trsta;

b) izdati zakon o delavskih svetih ali ustreznih organih, katere naj izvoli delavstvo in s pomočjo katerih naj delavstvo sodeluje pri upravljanju navedenih podjetij;

c) ekonomska pomoč, ki jo dobiva Trst od Združenih narodov in od ERP, naj se uporabi predvsem za ureditev tržaškega gospodarstva, za krepitev industrije in v interesu tržaškega gospodarstva sploh;

d) s temi ukrepi in s pravilnim usmerjanjem vsega ostalega gospodarstva tržaškega področja je treba zagotoviti aktivnost tega gospodarstva in uravnovesiti tržaški proračun, ki more in mora biti aktiven. V ta namen je treba urediti progresivno obdavčenje. Za uspešno vodenje te ekonomske politike je nujno potrebna demokratizacija oblasti v smislu prej navedenih zahtev.

ZA ZAŠČITO DELAVSKIH INTERESOV

V skladu s takšno ekonomsko politiko je nujno potrebno ustvariti sindikalno akcijsko enotnost in omogočiti sindikatom tako vlogo, s pomočjo katere naj delavski razred uspešno posega v vse veje tržaškega gospodarstva v zaščito svojih interesov. V zvezi s tem je potrebno:

1. Zaposlitev vseh brezposelnih s krepitvijo in razširitvijo že obstoječih industrijskih podjetij, ustanavljanju novih, in s širokim programom javnih del.
2. Uvesti 40-urni tedenski delavnik
3. Povišati delavske mezde v skladu s cenami življenjskih potrebščin in tako zagotoviti delavstvu življenjski minimum
4. Sklepanje samostojnih tržaških kolektivnih pogodb v skladu s tukajšnjim položajem, ne glede na kolektivne pogodbe, ki se sklepajo v Italiji, ter borba, da delodajalci te pogodbe spoštujejo.
5. Izboljšanje položaja delavske mladine, zaščita vajencev in zboljšanje položaja delavske žene.
6. Izboljšanje položaja upokojencev s povišanjem njihovih prejemkov, ki naj odgovarjajo današnjemu položaju. Urediti vprašanje vojnih vdov in sirot v skladu z njihovimi življenjskimi potrebami.
7. Demokratizacija vseh socialnih ustanov kot so bolniška blagajna, zavod za nezgodno zavarovanje, socialno skrbstvo, itd.; s tem da se delavcem da možnost, da kontrolirajo in upravljajo te ustanove, ki morajo biti neodvisne od Italije. Zato je treba razpisati demokratične volitve v teh ustanovah.
8. Povečati in pospešiti je treba gradnjo novih stanovanjskih objektov in tako zagotoviti vsem delovnim ljudem primerno stanovanje.

ZA SAMOSTOJNO SLOVENSKO ŠOLSKO UPRAVO

Na šolskem področju je treba izvesti reformo celotnega šolstva, tako italijanskega kot slovenskega, ga demokratizirati, predvsem pa osvoboditi ga vseh fašističnih reform. Tržaško šolstvo naj se reformira in prenovi neodvisno od onega v Italiji.

Nujno je potrebno, da se reorganizira šolska uprava tako, da bo slovenska šola v samih upravnih organih dobila popolno enakopravnost z italijansko šolo.

Vse šolske in kulturne ustanove splošno javnega značaja naj se vodijo z ozirom na obe narodnosti samostojno, vendar v proračunu države odnosno občin.

Podvzamejo naj se ukrepi in sprejmejo zakoni, ki bodo onemogočili vsako razvijanje nacionalne in verske nestrpnosti in vsako izkoriščanje nacionalnih in verskih čustev v protidemokratične in protinacionalne namene.

ZA POVZDIGO KMETIJSTVA

1. Našemu kmetijstvu je treba nuditi mnogo večjo ekonomsko pomoč, da se izboljša racionalna obdelava zemlje in poveča donosnost zemljišč ter tako omogoči, da bodo mogli naši kmečki pridelki vzdržati pred zunanjo konkurenco.
2. Ukiniti je treba fašistični zakon, ki prepoveduje kmetom in vrtnarjem direktno prodajanje svojih pridelkov na trg konsumentu ter tako onemogočiti posredovalcem, da odvzamejo kmetovalcem del zaslužka in dvigajo cene kmečkih pridelkov na trgu.
3. Plačati je treba kmetom primerno odškodnino za škodo, povzročeno z vojaškimi vajami, z gradnjo cest in z odvzemom zemljišč za gradnjo industrijskih objektov.
4. Potrebno je polagati kmetijski izobrazbi večjo pažnjo s tem, da se odpre dvoletna kmetijska šola in upeljejo večerni kmečki strokovni tečaji.
5. Zagotoviti je treba kmetom zastopstvo v vseh javnih kmečkih ustanovah.

Našim ribičem je treba nuditi vsestransko ekonomsko pomoč, dolgoročne kredite po nizki obrestni meri, da se tako omogoči obnova ribiškega inventarja ter splošni ekonomski razvoj ribištva.

PROBLEMI ŽIDOV IN ARABCEV

ZDA za ureditev palestinskega vprašanja v korist sionistov - Ali proti 5 miljionom Židov, ali proti 60 milijonom Arabcev? - V 10 letih je sprejela Amerika 600.000 Židov

Že v prvi svetovni vojni je angleška vlada obljubila Židom, da jim bo pomagala do samostojne države v Palestini, kjer naj se polagoma zbirajo vsi tisti njihovi sonarodnjaki, ki hočejo polagoma zgraditi novo židovsko državo. Ta sklep je vzbudil med Arabci veliko ogorčenje, ker so se zavedali, da bodo Židi s tem spremenili tedanje posestno stanje palestinske zemlje in ker so se Arabci vprav od začetka tega stoletja potegovali za to, da ustanovijo enotno državo, v kateri naj bi živeli združeni vsi Arabci od Iraka, to je od Perzijskega zaliva in do Maroka — do obal Atlantskega oceana. Arabci so se pri tem sklicevali na izjave znamenitega Lawrenca, ki ga je Vel. Britanija poslala po prvi vojni v Arabsko puščavo, da je od tam organiziral upor domačinov proti Turčiji, ki je vladala ondi še vse do l. 1918 in je bila kot zaveznik Nemčije v vojni proti Angliji ter ostalim zaveznikom. Lawrence je namreč zagotovil Arab-

Nedavno umorjeni transjordanski kralj Abdulah, ki se je zavzemal za sporazum z Židi

cem enotno domovino in državo.

Z mirovno pogodbo Židi niso sicer dobili samostojne države, toda Angleži so prevzeli od Lige narodov mandat nad Palestino z nalogo, da pripravijo potrebne pogoje za ustanovitev židovske državne edinice, do katere je prišlo pred nekaj leti.

V dobi velike napetosti med Židi in Arabci se je marsikomur zdelo, da Angleži in Amerikanci niso soglašali v tem važnem vprašanju. Zato bo gotovo prav, če pokažemo nekaj bralcem diplomatsko ozadje tega vprašanja, izza kulis ameriškega zunanjega ministrstva.

ZDA so morale upoštevati delikatne okolnosti: predvsem je bila zahteva Židov, da si ustanovijo domovino v Palestini, tako vneta in odločna, da je ameriško javno mnenje ni moglo prezreti; rasistična preganjanja Židov zlasti v Nemčiji, ki so jih prisilila, da so jeli bežati na vse strani, samo da si rešijo golo življenje pred nacističnim divjanjem, dalje odpor Arabcev proti naselitvi Židov v Palestini, vse to so bili momenti, ki jih je ameriška vlada tehtno preudarila.

V Washingtonu so morali računati tudi z domačimi Židi, ki jih je v ZDA nad 5 miljonov; ti so pritiskali na vlado, naj pomaga njihovim sonarodnjakom. Hkrati so se morali Američani ozirati na vojaški položaj in učinek, ki bi ga imel odpor 60 milijonov Arabcev glede previdbe z arabskim petrolejem.

Končno so ZDA, ki niso bile članice nekdanje Lige narodov, priznale angleški mandat v Palestini, s posebno pogodbo z dne 3. decembra 1924, s katero so si zavarovale pravico vzdrževati tam šole, verske in človekoljubne organizacije, pravico trgovanja in podobno. Roosevelt, Sumner Welles in Hull so videli v mandatu dolžnost Angležev, da pripravljajo Židom dom (home), kjer naj bi bilo manj Arabcev kakor Židov. Zato so ZDA, ko je angleška vlada v maju 1939 objavila svojo Belo knjigo o Palestini, v kateri je izjavila, da bo od 31. marca 1941 prepovedano tamkaj naseljevanje Židov, poslale Foreigen officeu spomenico in osporavale Angležem pravico, da omejujejo židovsko naseljevanje. Ameriški poslanik v Londonu je opozoril ondotno vlado, da je vzbudila Bela knjiga veliko nevoljo med ameriškimi sionisti. Po izbruhu druge svetovne vojne se je židovska agitacija v ZDA za nekaj časa polegla, toda od časa do časa se je oglasil v ameriškem state departmentu ali zunanjem ministrstvu dr. Chaim Weizman, sedanji predsednik Izraela, in priporočal ugodno rešitev palestinskega vprašanja.

Spomladi l. 1941 je nastal Ameriški odbor za Palestino, v katerem so sodelovali ministri, senatorji, poslanci itd. Vel. Britanija je protestirala proti delovanju tega odbora in uveljavljala, da se bodo te visoke politične osebnosti v svojih morebitnih govorih zavzemale za Židovsko naseljevanje v Palestini, kar bo sprožilo resno agitacijo Arabcev predvsem v Iraku (Mezopotamiji), kjer je položaj za Anglijo in zaveznike že itak zelo kritičen. Kakor vemo, je v Iraku izbruhnila tedaj vstaja, za katero so stali Nemci, in so jo Angleži komaj s silo zatrli. Proti ustanovitvi imenovanega odbora so sledili protesti Egipta in celo zaveznikom naklonjenega Ibna Sauda, kralja Saudske Arabije.

Posebno številni in živahni so bili protesti v začetku 1944, ko je sprejel ameriški kongres resolucijo, s katero je priporočal vladi, naj posreduje v tem smislu, da bo Palestina odprta za židovsko naseljevanje. Tudi ta sklep je naletel na proteste Iraka, Egipta, Ibna Sauda ter Libanona in Yemena. Položaj na bližnjem Vzhodu je postal naravnost alarmanten; v teh predelih so se že nastanile ameriške čete in tu je bil za nadaljevanje vojne tako važen in potreben petrolej! Da odvrne nadaljnje zle posledice, je bila ameriška vlada prisiljena k temu, da je dala arabskim državam nekatera zagotovila ter pripomnila, da senatna resolucija ne veže vlade. V resnici so ZDA odložile izvedbo resolucije.

To stališče so zavzemali Američani zlasti v dobi, ko je bil zunanji minister Cordell Hull. Toda tudi po njegovem odhodu je ameriška vlada ubrala v vprašanju Palestine pot, na kateri se je izogibala, da bi ta dežela, polna eksploziva, zanetila morda ogenj na srednjem Vzhodu. ZDA niso mogle direktno posegati v reševanje židovsko-arabskih odnosov, kolonizacijo Palestine in ustanovitev židovske države. Za vse to je bila odgovorna v glavnem Vel. Britanija. Vendar so ZDA pokazale jasno svoj interes, da je treba urediti palestinski problem v korist sionistov. Zato je obenem pomirjevalno vplivala na arabsko agitacijo.

Welles in Hull podčrtavata, da so ZDA v židovskem vprašanju naredile korake tudi v Berlinu, da bi dovedle Hitlerja do tega, da bi prenehal s preganjanjem Židov; državam, ki so bile sosede Nemčije, pa so ZDA priporočale, naj dovolijo židovskim beguncem azilsko pravo.

V Ameriki so organizirali polvladni odbor za begunce, ki mu je načeloval znani diplomat Myron Taylor, kasnejši Rooseveltov zaupnik pri Vatikanu. ZDA so nadalje sklenile, da bodo vse za Nemčijo, Avstrijo in Češkoslovaško določene izseljeniške kvote uporabile za naselitev Židov. Tako je pribežalo v ZDA od leta 1933, ko je začel Hitler s preganjanji, in do konca novembra 1944 na ameriška tla iz Nemčije in drugih dežel, ki so jih že zasedli Nemci, okoli 600.000 židovskih beguncev. Samo v prvi polovici l. 1941 je prejelo 135.000 Židov ameriški potni vizum. Značilno je, da so nacistične oblasti med te begunce pomešale vohune, ki so začeli kmalu s svojim podtalnim delovanjem v ZDA.

Iz opisanega razvidimo, da je bila ameriška politika v židovsko-arabskem vprašanju previdna, aktivna, načelno usmerjena v korist Židov in tudi tu večkrat v nasprotju z angleško politiko.

Tu vidimo poglavarja indijanskega plemena Sioux, ki si ogleduje napravo televizijske postaje.

ZA KULTURNI DOM

NAMESTO DO KAMNA PALAČA

NAŠE LJUDSTVO TU IN ONKRAJ MEJE JE PRIPRAVLJENO NA VSE MATERIALNE ŽRTVE

Doslej znašajo darovi 4,704.543 lir

SEZNAM ST. 21

Za zgraditev Kulturnega doma v Trstu so darovali:

Besednjak Ivan 200, Udo-Franc 1000, Kravos Jože 500, Martelanc Dora 1000, Ravbar Ivan 1000, Udovič Franc - stric 1000, Lozej Ivan 1000, Lozej Josip 1000, Cufar Lojze 300, družina Slavec 1000, Ronček Olga 2000, Brana Marija 200, L. J. 1000, Gruden Anton 50, Hlača Angela 100, Blokar U. 100, Daneu Lidija 1000, Pouh Josip 1000, Milič Lojzka 200, Sosič Levina 300, Sosič Olga in Cvetka 5000, Dolenc Ivanka 200, Ferluga Delka 1000, Manfreda Fanj 300, Turk Jožko 500, Mihelič Lojze 3000, Zobec Ivan, Boršt 200, Krašna Ernesta 1000, Mervič Leopold 1000, Nanut Viljem, Gorica 2000, Kamradl Ferdo 500, Godina Andrej 2000, Ogrin Franc 1000.

Iz Ban: Vidau Bruno in Lucijan 200, Vidau Milka 200, Hrovatin Leopold 200, Milkovič Kristina 500, Ban Gabriela 200, Ravbar Marija 200, Vidau Evgenija 50, Milkovič Ana 100, Krevatin Danica 100, Vidau Helena 50, Vidau Frančiška 50, Frankovič Jože 50, Ban Marija 50, Ban Edvard 50, Malalan Albina 100, Pečar Jožefa 50.

Iz Gropade: Križmančič Zora 150, Verše Marija 100, Križmančič Zora 300, Grgič Justina 300, Milkovič Antonija 300, Križmančič Zofka 100, Kalc Marija 200, Kalc Frančiška 200, Grgič Marija 100, Kalc Antonija 100, Grgič Marija 100, Gojča Marija 150, Verše Jožefa 100, Grgič Terezka 200, Brce Ljudmila 120, Grgič Jožefa 100, Brce Ana 100, Kalc Karel 150, Gojča Štefan 100, Grgič Lojzka 100, Grgič Vida 100, Pečar Terezija 100, Milkovič Marija 50, Križmančič Kristina 200, Kalc Lojzka 100, Grgoč Štefanija 100, Bernetič Amalija 150, Milkovič Štefanija 200, Sosič Josip 200, Križmančič Viktor 150, Grgič Marija 100, Milkovič Zmaga 100, Križmančič Julija 300, Gojča Ivanka 100, Kalc Antonija 100, Jurkič Ljudmila 100, Kalc Karel, 500.

Iz Stramarja: Veljak Lazar 200, Pobega Pina 200, Bažec Giuseppe 1000, Gombač Anton 200, Gombač Marija 150, Gombač Bazilio 100, Gombač Danilo 50, Barut Veronika 100, Barut Mario 100, Pulger Silvester 50, Krasovec Lucijan 50, Jakomin Konrad 50, neimenovani 350.

Iz Skofij: Furlanič Dori 500, Mužič Ferdinand 500, Pečarič Josip 200, Pečarič Edvard 500, Uliveti Sikman 1000, Cergol Paolo 200, Bandel Josip 500, Bolčič Ivan 200, Gostilna - Skofije II. 500, Rolič Pepi 100, Bandel Dorina 50, Pavlič Viktor 100, Sancin Franc 50, Lor-

Ameriško gospodarstvo v znamenju inflacije

Vsa znamenja kažejo, da se bo v ZDA v prihodnjih mesecih povečala težnja po inflaciji. Morebitni konec vojne na Koreji zna vplivati na tempo tega razvoja, toda dejstva samega korejsko vprašanje ne more več spremeniti.

Inflacijski tok ima razne razloge. Sam predsednik Truman je izjavil, da bodo ZDA svoje vojne izdatke, ki znašajo danes mesečno 3 milijarde dolarjev, povišale do sredine 1952 na 5 milijard. Pred koncem tega leta bodo znašali že 50 milijard, tedaj za 50% več kot do sedaj.

Že ti ogromni kapitali, ki jih bo vsrkalo ameriško gospodarstvo, bodo sprožili inflacijske učinke posebno, ker predstavljajo ti izdatki povečini «deficitne stroške» (deficit spending). Davki so dosegli v ZDA že takšno višino, da je nemogoče iztisniti iz ljudskih dohodkov nove davčne dajatve, ne glede na to, da ameriški kongres noče dovoliti predsedniku zopetnega povišanja davkov.

Inflacijo bo pospeševal tudi nov zakon o gospodarski kontroli, čeprav so ga izglasovali prav zato, da bi preprečil inflacijo. Vodja urada za gospodarsko stabilizacijo je namreč izjavil, da se bodo prav po novem zakonu že v enem letu dvignili življenjski izdatki za 5 do 8%, ali skupno za 10 do 16 milijard dolarjev.

Posebno skrb povzroča zvišanje cen strojev. Po mnenju gospodarskih strokovnjakov bo to povišanje vplivalo na cene, ki jih plačujejo konsumenti za nujne potrebščine in hkrati se bodo povečali stroški oboroževanja. Vodilne avtomobilske industrije že predlagajo vladi naj jim dovoli 10% povišek cen pri osebnih avtomobilih. To pomeni, da bodo imeli ameriški prebivalci samo pri tem artiklu letno okoli 1 milijardo več izdatkov. V ZDA, kjer ima avtomobil že skoro vsak delavec, bo to precejšnja obremenitev za delovnega človeka.

Nov zakon o gospodarski kontroli bo vplival tudi na povišanje cen aparatov v domačem gospodinjstvu od 2.5 do 9%. Isto velja za pohištvo. Nastane vprašanje, če bodo imeli odjemalci tak interes na blagu, da bodo hoteli plačevati višje cene, ali bodo začasno podobne nakupe raje odložili.

Enako je urad za gospodarsko stabilizacijo dovolil 10% povišanje cen za obleke, čeprav je baš tekstilni trg zelo mrtev in je odjem tega blaga v zadnjih tednih v razmerju z lanskim odkupom zelo nazadoval. Zaradi povišanja cen je na splošno padla kvantitativna prodaja v trgovinah na drobno. Odjemalci ne kupujejo ne samo tistih dobrin, ki ne trajajo dolgo časa, kot tkanin, ampak niti tistih, ki so trajne, kot avtomobilov, hladilnikov, televizijskih aparatov in podobno. Posledica tega je, da leži blago nakopičeno v skladiščih. Resnica pa je, da so ameriški potrošniki dobro založeni z važnimi dobrinami dnevne potrošnje, tako da ni čudno, če imajo trgovine na drobno manjši obrat. Zadnji pojavi so sicer v nasprotju s prevladujočo inflacijsko tendenco.

Ameriški gospodarski krogi upajo, da bodo vsi veliki kapitali, ki bodo zaradi oboroževanja prišli v gospodarstvo, v svojem obtoku povečali dohodke potrošnikov, kar bo omogočilo, da se bo povpraševanje po blagu zopet povečalo. Tako računajo, da bodo konsumenti že te jeseni, ali vsaj v začetku zime pokazali večji interes za nakupovanje blaga.

POVISANJE CEN IN MEZD

Težnjo po inflaciji opazimo tudi pri razvoju cen. Podatki delavskega urada nam kažejo, da se je v prvem tednu avgusta dvignil indeks v trgovini na debelo na 177. 8% (1926) nasproti 177.6% v zadnjem tednu julija t. l., kar pomeni, da je bil za 13.3% višji kot v času pred izbruhom korejske vojne in za 6.9% višji kakor pred letom dni.

Nastopilo je še naslednje važno povišanje: meddržavna trgovinska komisija je sporočila združenju ameriških železnic, da smejo z 28. avgustom dvigniti blagovne tarife na vzhodnih železnicah za 9%, na zapadnih in južnih železnicah za 6%. To povišanje tarif bo gotovo povzročilo dvig cen mnogim produktom, zlasti žit.

V ZDA, kjer so delavci dobro organizirani, je povišanje cen takoj vplivalo na mezde. V tem pogledu je Truman že ko je podpisal nov zakon o nadzorstvu gospodarstva izjavil da so delavci glede na nova povišanja cen opravičeni zahtevati povečanje svojih prejemkov. Delavci so takoj razumeli ta namig in urad za določitev mezde je soglasno priporočal delodajalcem, naj delavske prejemke zvišajo tako visoko, da bodo v skladu z njihovimi izdatki.

BORZE - BAROMETER INFLACIJE

Inflacijsko smer ameriškega gospodarstva čutijo tudi tečaji delnic na newyorški borzi. Se 29. junija t. l., ko je zaradi zmage na Koreji nastopilo mišljenje, da se bo dosedanje gospodarstvo, ki se je razvijalo do nekako ene polovice na osnovi vojnega oboroževanja, preusmerilo pretežno na mirovno proizvodnjo, so industrijske delnice dosegle najnižji tečaj. Takoj na to pa so se kurzi teh delnic začeli ves julij in avgust nenehno dvigati. Pretekli teden je bil indeks za industrijske papirje skoro za 25 točk višji, kot zadnje dni junija.

Prav tako so se visoko dvignili tečaji papirjev prehranjevalne industrije. Edino tečaj akcij železniških družb niso pokazali tendence za povišanja; vzroki so ti, da so vrednostni papirji na tem področju dosegli znatno povišanje tečajev že v mesecih napetosti zaradi Koreje; sedaj pa, ko pričakujejo Američani na vzhodu pomirjenje, nimajo interesa, da bi nalagali denar v prevozne posle železniških družb. Zato bodo njihove delnice, če bo prišlo na Koreji do miru, še nadalje padle.

Na splošno pa zapazimo v zadnjih tednih tudi na borzah tendenco, da računajo ameriški gospodarski krogi s tem, da bodo ZDA tudi tedaj, če bodo sklenile na Koreji mir, nadaljevale z oboroževanjem. Pri opisanih okolnostih pomeni vse to povečano inflacijo.

(Nadaljevanje na 7. strani)

«CVETJE V JESENI»

IZ POVESTI

Dr. IVAN TAVČAR

Skoraj šest tednov sem že tičal na Jelovem brdu in delo me je obsekalo, kakor obseka tesar svoj hlod v smrekovem gozdu; bil sem tenak in vitek, da sem lahko lazil po hribih. Po večerji smo obsedeli še nekaj časa pri mizi. Povedal sem, da grem zjutraj na Blegaš, češ da že pet let nisem bil gori. «Oh-ta», se je oglasila Meta, «mati, ali grem lahko z njim?» Mati ji je bila v vsakem pogledu prva instanca. Odgovoril pa je oče Boštjan: «Čemu boš hodila? Zate je prehuda pot; sicer pa tudi doma lahko dobiš kaj potrebnega dela». Besedo «potrebnega» je mož poudarjal s posebnim naglasom. Meti se je povesila šobica in prav nič prijazno ni pogledala svojega roditelja. Nasproti dvema ženskama pa gospodar ni prodrl, kar je samo ob sebi umevno. Barba ni dolgo premišljevala: «Čemu bi ne šla? S svojim človekom bo vendar še smela, če jo s sabo vzame. Kar šla bo!» S tem je bila Boštjanu pravda izgubljena. Drugo jutro ob osmih sva odšla. V svoji bisagi sem vzel nekaj s sabo, pa ne preveč. A ne smete misliti, da sem nosil na nogah visoke nogavice ali pa kake bingljajoče hlačice ob kolenih. Vse to se pred Presečnikovo hčerjo ni smelo nositi, ker je bilo grdo in smešno. Hodila sva po lepih senožetih pod Koprivnikom, kjer raste mnogo leščevja. Tisto leto je bilo rodovitno, zategadelj ni čuda, da sva takoj krenila s pota ter lazila od grma do grma. Tekmovala sva, kdo dobi več lešnikov in kdo večjo kobulico. Zmagala je Meta, ki je imela oko kakor veverica in tudi ne manjše spretnosti od veverice, če je bilo treba samca ali pa kobulico upogniti z veje. Prekosila me je v vsakem pogledu. Iztaknila je kobulico, ki je štela osem lešnikov. Žalibog, vmes sta bila dva slaba, katerih jedri sta bili gluhi! «To bo mati vesela», se je bahala Meta, «ko bo videla moje lešnike! To bo potresve o božiču!

Ko sva se vrnila na pot, je že poiskala dva pripravna kamna, s katerim je trla svoje lešnike. Dospevši do Kala, ji ni bilo skoraj nič ostalo, tako da je potrla in pozobala še zadnji ostanek, rekoč: «Ej, saj bo letos dosti orehov!» Na Kalu sva poiskala najprej studenec, slovit po vsi Selški in Poljanski dolini, ki z imenitno svojo vodo hladi in krepi potnike na Blegaš. Napolnila sva steklenico in povedati moram, da je bila potem voda na vrhu skoraj še ravno tako mrzla kakor na Kalu pri vrelcu. S sedla sva krenila ne na strmo pot, temveč na položno. Ta drži daleč naokrog za Blegašem, dokler te ne privede na Mali Blegaš. Prijetna je bila ta hoja: povsod zeleno bukovje, jelke in smreke. Vmes so pri tleh poganjale v velikih šopih hudičele (rododendron), a ne spominjam se, so li nosile še kak pozabljen cvet ali ne; pač pa se dobro spominjam, da so po bukvah napravljali velik nemir sivkastomodri brglezi, ki so čokali po deblih gor in dol. Ako sta se srečala z grahastim plezalčkom, ki pleza samo gor, dol pa ne more, ga je sivomodri hudobnež takoj pognal, da se je čulo obilo takega čivkanja. Tisti dan sem hotel Meti govoriti o svoji ljubezni ter ji na dolgo in na široko razložiti, da mora postati moja žena in da jo bom dal v mesto, kjer se nauči kuhanja in nemške govorice. Kakor vidite, drage dame, sem si bil skoval popoln načrt, ki pa je bil — česar se takrat še nisem zavedal — ponesrečen in neporabljiv. Planinsko to rožo presaditi v gosposko zemljo je moralo ostati brezuspešno delo, kar ve najbolje veste. A tisti dan na poti okrog Blegaša mi je tičal neusmiljeni ta načrt v glavi in le na priliko sem čakal, da bi ga stresel pred deklico. Pa govori o ljubezni, če je Meta kar meni nič, tebi nič počepnila na zemljo, stolkla sredi pota prav zadnja dva lešnika, ju s slastjo shrustala s svojimi belimi zobčki ter vzkliknila: «Joj, kako so dobri!» Včasi sva se srečala s pogledi; nekaj se je zasvetilo iz njenega očesa, a vzlic temu je dejala: «Nikar me tako čudno ne glej!» Kako naj bi bil torej govoril o svoji ljubezni! Ta dan je bila zgolj otrok, ki se je veselil, da je smel biti v moji družbi. Dospela sva do Ajdove rebri. Na desno in na levo je bil gozd izsekan. Zategadelj je rasla tam dolga trava, vmes pa je bilo vse polno rdečih jagod. Te so bile sicer že vse obrane, ker jih zobljejo ptice in kače; a Meti se je vendar še posrečilo, da je dobila rastlino, na kateri sta viseli dve rdeči jagodi in je na enem njenem vršičku čepel majhen bel cvet. Bila je presrečna: «Eno meni, eno tebi!» Z ustnicami je odtrgala jagodo, nato pa brez vsake zadrege meni ponudila šopek. Kakor ona, zaužil sem sad, a cvet sem spravil z veliko skrbnostjo v listnico. «Proč vrži» je zahtevala. «V mestu me bo cvetje spominjalo nate, Meta!» Nekaj rdečice se ji je pokazalo na licu, vendar tega ni več omenjala. Ko sva dospela na Mali Blegaš, se je nama odkril Porezen v svoji dolgočasnosti in odkrila se je nama Črna prst v divni svoji lepoti. Luže na Malem Blegašu so bile suhe in tudi ovac ni bilo, ki se navadno v tolpah pasejo tam. Pred nama se je dvigala visoka glava starega Blegaša. Ker je Meta ta dan prvič hodila na goro, se ji je poznalo, da je razočarana. Menila je, da sva že na vrhu, a bila sva šele na Malem Blegašu. Vzdihovala je, no, pa sva sedla in počivala. Po oddpočitku sva polagoma lezla navzgor, in sicer po stezah, katerih je mnogo, pa so vse nezanesljive. Nekaj časa pripravno hodiš, v hipu pa ti zgine steza izpod noge, da sam ne veš kdaj. Nato moraš po gladki travi plezati, dokler ne stakneš druge steze, ki pa te ravno tako slepari kakor prejšnja. Utrudljiva je taka hoja. Med slovenskimi gorami naš Blegaš ni velikan. In ne obdaja ga veličastnost, katera obdaja naše snežnike in katere je že nekoliko deležen sosed Rakitovec. Obdaja ga samo ponižna lepota skromne slovenske planine, katera ne pozna ne večnega snega, ne neplodnih mlevov, ne divjih prepadov. A vzlic temu v svoji skromnosti stotero poplača truda polno pot, ki jo moraš prehoditi do tratnate njegove strehe. To sva občutila z Meto, ko sva obstala na vrhu. Do svojega sedemnajstega leta je živela v znožju pod Blegašem, a do tega dne še ni bila na njem. Ako bi po vaseh okoli Jelovega brda povpraševali, bi se takoj izkazalo, da vsaj dve tretjini prebivalstva še nikdar ni bilo na Blegašu. Naši kmetje hodijo pač le tja, kamor jih vabi delo. Meta si ni mogla oddahniti, tako so jo bili prevzeli vtisi lepega razgleda. Nebo sicer ni bilo prav jasno in sapa je podila oblake nad vrhom, da so kakor ovce hiteli proti jugu. Gorenjski in kamniški snežniki so se kazali v vsi svoji čistoti. Od Triglava pa do Ojstrice sem ji moral našteti vse bele očake, navesti njihova imena. Odprl se je svet, o katerem se Meti do takrat še sanjalo ni.

Pravijo, da se proti jugu vidi Jadransko morje. Bil sem mnogokrat na Blegašu, a morja nisem nikdar ugledal. Ta dan se je daleč tam spodaj nekaj kadilo; vzlic temu je dekle trdovratno trdilo, da natančno razločuje modro morje. Nato sva se ozrla k strani, kjer leži bela slovenska Ljubljana. Kdor ima dobro oko, lahko opazi ljubljanski grad, a jaz ga nisem mogel nikdar opaziti. Mogoče pa je, da ga je Meta z bistrim očesom vendarle opazila. Izpregovorila je: «Tam je torej Ljubljana, kjer ti stanuješ». Zamislila se je in pri tem se je morda zavedala, da v kratkem odidem. Videlo se je, da ji je žalost prepregla obrazek. Zamolklo je vprašala: «Kdaj zopet prideš?» «Če prej ne, k tvoji poroki, ko se boš možila, Meta! Tisti dan hočem plesati». Nevoljno je viknila: «Nič!» Ta «nič» je bil vedno dokaz, da je naša Meta huda. Dolgo je zrla proti jugu, kjer je v domišljiji gledala sinje Jadransko morje. Pri tem mi ni mogla prikriti, da se ji je bila ob levem očesu utrnila prav drobna solza ter ji lezla po licu. Obrnila se je čisto od mene, da bi ne opazil, kako si je obrisala mokro lice. Pa sem vendar opazil. Da jo premotim, sem jo pozval, da pojdiva gledat, ali se ne dobi še kaj planinskega cvetja. To raste samo na selški strani Blegaša. Ta breg sva torej prehodila in preiskala. Hudičel je bilo vse polno, a cvetja na njih ni bilo. Istotako ni bilo murk, katerih je ob primernem času prav mnogo. Skoraj ni bilo pričakovati uspeha, bilo je že prepozno. «Tu je pa zvezdica» je vzkliknila Meta ter res izbrskala iz goste trave zakasnelo majhno zelenkasto planiko, ki se včasi dobi na Blegašu; kakšno leto jih je več, kakšno pa zopet ni nobene. Po daljšem iskanju sva jih še nekaj iztaknila v travi in Meta je vse skupaj obdržala za spomin na tisti dan, ko je bila z mano na Blegašu. Nato sva sedla v neko dolinico, kakršne so značilne za Blegašev vrh. Čas je bilo, da se po dolgi hoji nekoliko okrepčava. S sabo nisva imela bogvekaj. S ponosom lahko izrečem, da nisem nikdar zastopal stališča tistih vedno lačnih in vedno žejnih hribolazcev, ki bi na Kredarico ali na Begunjščico najrajši s sabo vzeli težko obloženega velbloda. Pri tej priliki je pokazala Meta vse dobre lastnosti male gospodinje. Odvezala je ponižno bisažico ter po travi razvrstila z važnim obrazom, kar sva imela s sabo; za vsakega kos črnega kruha, nekaj suhih češpelj in nekaj orehov. Prinesla je tudi dva kamna, da bi mogla orehe tolči, vmes pa je postavila steklenico, v kateri sva bila na Kalu nalovila mrzle studenčnice. «Da bova laže pila», je omenila z veliko resnostjo, «sem vzela repuljico od doma, ker je grdo piti iz steklenice same». Tolkla sva orehe ter jedla s črnim kruhom, kar je dobro. Tudi suhe češplje sva jedla s črnim kruhom, kar zopet ni slabo. Hladno vodo pa sva pila iz ene in iste «repuljice» in kakor zaljubljen dijak sem pil vedno na tistem mestu, kamor je bila poprej pritisnila Meta rožnata svoja usteca. Planinski blagor! Preobdala jo je moč zraka in oči so ji skupaj lezle. Meta je hotela spati. Napravil sem ji iz bisažice majhno zglavje; nato je legla in takoj zaspala.

DR. IVAN TAVCAR

SLOVENSKA književnost med obema vojnama 1918-1941

dr. Anton Slodnjak

Izmed Kranjčevih tovarišev iz realističnega almanaha «sedmih» ni posegel nobeden tako globoko v naše literarno življenje. (Nekateri sploh niso imeli daru, drugi (med njimi je bil najbolj talentiran pripovednik in esejist Mirko Javornik) so šli v prihodnjih letih v politiko, Ivo Grahor in Rudolf Kresal sta šla spet svojo književno pot.) Pač pa se je kmalu postavil Kranjcu ob stran Anton Ingolič, mizarjev sin iz bolj osrednje ležeče Južne Štajerske, od tam, kjer se prerajajo najbolj južni obronki košatega Pohorja v Dravsko polje. In svet, ki ga je mogoče obseči odtod, je v glavnem prizorišče Ingoličevih romanov in povesti. Tudi on je po visokošolskem študiju živel leta in leta v krajih, ki jih opisuje in prikazuje. Njegov ustvarjalni odnos do pokrajine in človeka je v glavnem čist in stvaren, četudi včasih pretrezen in preenostranski. Kolikor je pa v njegovem prvem romanu *Lukarji* (1936), ki je v revijalni objavi (1935) imel naslov *Zemlja in ljudje*, nejasnih potez in epizod, gredo na rovaš neprebavljenih literarnih vzorov, ob katerih je v začetku organiziral svojo snov (Reymontovi Chlopi).

Vrednost Ingoličevega književnega dela je v podrobnem odkrivanju socialnega in duševnega življenja južnoštajerskih vaščanov, drvarjev in splavarjev, podeželskih obrtnikov, viničarjev in v najnovejšem času tudi one plasti delavstva, ki prihaja z rastočo industrializacijo v mesta. Ingolič je pritegnil v zavest slovenskega človeka življenje doslej literarno neznanih pokrajin in ljudi: Dravsko polje s samosvojimi in naglimi Poljanci v Lukarjih (1936), Pohorje z zamišljenimi in redkobesednimi drvarji in splavarji v romanu *Na splavu* (1939), domačo vas Spodnjo Polskavo ob vznožju Pohorja z njenimi medsebojnimi svajami in konflikti v posameznih družinah in med celotnim vaškim kolektivom v povesti *Soseska* (1939), trdo življenje stremečega vaškega obrtnika v bližini večjega mesta in pod udarci njegovih negativnih in pozitivnih vplivov v povesti *Matevž Visočnik* (1941 oz. 1945), vinske Haloze s svojevrstnim človeškim tipom in zapletenim gospodarskim ter duševnim življenjem tik pred okupacijo in med njo v romanu *Vinski Vrh* (1946), usodo slovenskih izgnancev in domačega prebivalstva v Srbiji za sovražne okupacije in bojev zoper njo v knjigi povesti in črtic *Pred sončnim vzhodom* (1945), delo in življenje mladinskih brigad pri kolektivnih delih v reportažni povesti *Pot po nasipu* (1948).

Povsod vidi Ingolič dobrega, tihega in požrtvovalnega človeka, ki se opira zavestnemu ali nezavestnemu zoperniku, stremeč ne samo za lastno, temveč tudi njegovo srečo, ki je pa le-ta pokvarjen ali zaslepljen noče ali ne more spoznati. To daje njegovemu literarnemu delu senco blede shematičnosti, ki jo potrjujeta netemperamentno risanje značajev in bolj poročujoči kakor pripovedujoči slog.

Bliže vsestranskemu oblikovanju človeka se je priboril malo pišoči Ciril Kosmač, bližji rojak Franceta Bevka, ki prikazuje s podrobnimi psihološkimi ugotovitvami, včasih zaokrenjenimi celo v smer karikature, istega človeka, toda na jasnejši in pravilnejši sociološki osnovi. Napisal je knjigo zanimivih novel in orisov *Sreča in kruh* (1946) in uspel scenarij za prvi slovenski umetniški film *Na svoji zemlji*.

Toda vse naše pripovednike označenega razdobja je prerastel Prežihov Voranc, ki je že 1909. l. pričel kot samouški kmečki fant oblikovati življenje, ki ga je obdajalo in ga je živel tudi sam, ter je dal 1925. l., ko je ekspresionizem še gospodaril v naši literaturi prvo knjigo realističnih «Povesti» na svetlo, ne da bi si priboril priznanje pri kritiki in zanimanje pri bralcih. Šele deset let kasneje od 1935. l. so prisluhnili eni in drugi njegovim monumentalno jedrnatim in življenjsko ter umetniško zaokroženim povestim iz življenja koroškega kmečkega proletariata. To je bil sad tridesetletnih življenjskih izkušenj v razgibanem in revolucionarnem življenju ter upornem ustvarjalnem prizadevanju. Te povesti je Voranc zbral v knjigo *Samorastniki* (1940), ki je vrhunec sodobne slovenske in jugoslovanske umetniške proze. Z njo je organsko in razvojno pravilno obnovil in poglobil realizem v slovenski književnosti, ki je bil po impresionizmu in ekspresionizmu odrinjen iz ustvarjalne zavesti slovenskega pisatelja.

Že leto dni poprej je pa Voranc priobčil prvi roman *Požganica*, mogočno podobo prevratnih in plebiscitnih dni v Mežici in na Slovenskem Koroškem ter prispodobo našega socialnega in političnega življenja v teh odločilnih dneh sploh. Leta 1940. je pa presenetil bralce ne samo s Samorastniki, temveč tudi z «vojnim romanom slovenskega naroda» *Doberdob*, v katerem je upodobil moralno, nacionalno in revolucionarno dozorevanje slovenskega človeka v prvi svetovni vojni od prvega skritega godrnjanja do zavestnega revolucionarnega dejanja.

Že l. 1941. je dovršil Voranc tretji roman *Jamnica*, ki ga je zaradi vojne mogel izdati šele 1945. V njem je oživelo življenje njegove domače vasi v treh razdobjih njene najnovejše zgodovine po l. 1920.: Od prve zavesti nacionalne osvoboditve in z njo združenega navideznega gospodarskega poleta, preko gospodarske in moralne krize v 30ih letih do stanja pripravljenosti v zadnjih predvojnih dneh. Od l. 1945. je izdal Voranc še 4 knjige: zbornik socialnih potopisov *Od Kotelj do Belih vod* (1945), avtobiografske črtice iz emigrantskega in ilegalnega političnega življenja *Borba na tujih tleh* (1946), knjigo pretresljivih orisov in zgodb iz bojev z okupatorji *Naši mejniki* (1946) in klasično mladinsko knjigo *Solzice* (1949).

Zadnja leta se je pripravljal, da napiše roman o 1848. l. in umetniško kroniko o narodnoosvobodilni borbi na Štajerskem. Toda sredi največje ustvarjalne volje je Voranc 1950. l. umrl, strt od posledic svojega političnega dela, ki ga ni opravljal samo z aktivnim temperamentom prepričanega socialista, temveč tudi z mogočnim pripovednim talentom. Z njegovo in Župančičevo smrtjo se je zaključilo eno najbolj razgibanih in zanimivih razdobij slovenske književnosti in naloga novega rodu je, da započne, gradeč na njunih delih, novo.

KONEC

PRED 100 LETI SE JE RODIL PISATELJ IVAN TAVČAR

Če si kmet, bodi pravi kmet; če si pa gosposki kmet, se ti bajta že naprej podira!

Zemlja domača - ni prazna beseda: del je mojega življenja, in če se mi vzame zemlja, se mi je vzelo tudi življenje...

Ali je mogoče, da bo 28. avgusta 1951 sto let, odkar se je rodil pisatelj Ivan Tavčar? Tako se letos sprašujejo ljudje, ki so poznali bivšega ljubljanskega župana, politika, javnega delavca in šele v drugi vrsti pisatelja dr. Ivana Tavčarja. Njegova markantna osebna pojava je sodobnikom še živo pred očmi, njegov jedki sarkazem še mnogim šumi v ušesih, kajti Ivan Tavčar je bil zelo mnogostranska osebnost v življenju: pomnijo ga kot političnega govornika, advokata, voditelja nekdanje narodno-napredne stranke, najvidnejšega predstavnika mesta Ljubljane, skratka kot moža, ki je posegal v vse panoge narodovega življenja, se povsod uveljavil in pustil za seboj neizbrisen spomin. Ta mož je bil v svojih osnovah na videz aristokrat, v resnici pa kmet, o čemer tako lepo priča tisti slavospev, ki ga je zapel v «Cvetju v jeseni» kmečkemu stanu in svoji rodni Gorenjski.

Tavčar je bil po rodu iz Poljan nad Škofjo Loko, šolal se je v Ljubljani in Novem mestu, pravoslovje pa je študiral na Dunaju. Kako je začel pisateljevati? Na to vprašanje je odgovoril Izidorju Cankarju za «Obiske» takole: «Človek zagazi v pisateljevanje, da sam ne ve, kdaj in kako. Mene je prijela prva strast na gimnaziji v Novem mestu. Prišel sem tja v četrti gimnazijski razred, zapustivši Alojzijevišče v Ljubljani. V Novem mestu sem pričel čitati nemške romane najnižje vrste. V nekem starem leposlovnem listu je izhajala povest, v kateri je nastopala vdova, neka madama, ki je vodila veliko trgovsko hišo v Smirni in v katero je bil ves svet zaljubljen. Ta madama mi je silno ugajala. Če se prav spominjam, je žalostno poginila, in zategadelj se je še bolj priljubila mojemu srcu. V teku enega meseca sem napisal nekako novelo, ki je pod imenom «Madame Amalija» mojim prijateljem, predvsem pa meni neizmerno ugajala. Ta novela se je vzela v tisk. Od takrat me je pisateljevanje imelo v kleščah.»

Ko je bil Tavčar v šesti šoli, je pričel na Reki izhajati leposloven list, ki je razpisal nagrado za najboljšo slovensko povest. Šestošolec Tavčar je imel pripravljen rokopis take povesti iz svoje rojstne vasi. Povest je bila obsežna, romantična, tiskali so jo na Reki, a samo v dveh nadaljevanjih, kajti potem je list prenehal izhajati in pisatelj ni prejel niti rokopisa nazaj niti nagrade. Na univerzi je pridno pisaril in «požiral» kolikor mogoče «vse literature celega sveta, kolikor se jih je dobilo v nemških prevodih».

V tej — dunajski — dobi je bil Tavčar že sotrudnik Stritarja, toda v kako osebno razmerje z njim ni stopil, v vsem svojem življenju je z njim kvečjemu trikrat ali štirikrat govoril. Toda vplival je nanj Stritarjev «Zvon», vplivali so tudi Jurčičevi in Levstikovi spisi. Ko se je vrnil z Dunaja v Ljubljano, se je držal v slovstvu osebno bolj ob strani, kajti «rod iz Poljanske doline je precej visok». Tavčar torej ni bil v tesnejših prijateljskih odnosih ne s Stritarjem ne z Jurčičem niti z Levstikom. «Z Levstikom», pripoveduje sam, «se nisva ljubila. V svoji nezreli mladeniški nadutosti sem ga dvakrat smrtno razžalil. Menili smo se o Miklošiču, ki je pri glasovanju v gosposki zbornici potegnil z Nemci. Z ozirom na to glasovanje sem se neolikano izrazil, da je Miklošič «nemška s ... ja». Tega mi Levstik ni nikdar odpustil. Tudi moje razmerje s Frančiškom Levcem ni bilo nikdar gorko. Tako smo takrat slovstveno delovali, ker nam je bilo to čelo le postransko delo in ker smo imeli skrbi za vsakdanji kruh, katerega nam slovstvo ni donašalo.

«...Ker je bil tiste dni moderen «liberalizem», kakor je danes moderen «socializem», sem hotel v svojih spisih zastopati prvega... Brez bojev ni napredka, ga v preteklosti ni bilo in ga tudi v bodočnosti ne bo», pravi pisatelj.

Tavčar je začel pisati razmeroma zgodaj, v dobi, ko še ni bilo «Zvona», zato se je prvič javno oglasil v Trstenjakovi «Zori» l. 1872. in je bil njen sotrudnik štiri leta, dokler se ni urednik «Zore» Janko Pajk sprl z Levcem, Levstikom, Jurčičem in Stritarjem. Tavčarjeve romantične novele imajo za snov izrečne dogodke, močne strasti, a tudi nežno čustvovanje. Novele iz prve dobe njegovega pisateljevanja so izrazito romantične. Potem je prišel pod vpliv Stritarja, zlasti «Zorina». Iz romantike se je razvil v smer ironije, ker se je rad posmehoval človeškim napakam. Na domača tla pa je stopil šele s slikami iz Loškega pogorja «Med gorami». Verskim bojem v loških hribih je posvetil novelo «Vita vitae meae» in kroniko «Grajski pisar», satirična novela «Ivan Sonce» pa riše dobo kralja Leopolda I. Iz nje udarja na dan Tavčarjeva satira, ki se je še bolj razvila v romanu «Mrtva srca», največ pa v utopiji «4000».

Povesti iz Loškega pogorja «Med gorami» so nastajale počasi, vsako leto po ena skozi dolgih dvajset let. V prvih se nam razodevajo nekakšne spake vaškega življenja, polagoma pa vstaja iz njih lik loškega pogorca z najbolj pozitivnimi lastnostmi njegovega bistva. Na koncu izzveni ta smer Tavčarjevega dela v pesniško poveličanje. V slikah iz Loškega pogorja je «Tavčar globlje prodrl v bistvo kmečkega značaja in življenja kakor v «Cvetju v jeseni», kjer ga je ob zatonu življenja že preveč idealiziral in poveličal (Slodnjak).

V «Mrtvih srcih» je hotel Tavčar življenjsko oceniti naraščajoči materializem. Težišče povesti je premaknil iz romantike; čeprav se je ni mogel otresti v motivu in kompoziciji, vendar je v sklopu pokazal, da se svet more preroditi le na novem pokolenju, ki mora vstati iz kmečkega ljudstva.

V satirični in polemični utopiji «4000» je hotel Tavčar osmešiti strastnost in neupravičenost Mahničevih dogmatičnih nazorov. Mahnič je bil namreč v Rimskem Katoliku l. 1891. nastopil z zelo ozkosrčno in krivično kritiko proti Aškercu, ki je izdal svoje «Balade in romance». Tako se je porodila «času primerna povest iz prihodnjih dob», ki ni smešila in ironizirala katoliških življenjskih in verskih načel, temveč njihove pretirane izrodke, kakršne je uporabljal Mahnič, kadar koli je govoril o slovenskem slovstvu. Pravijo, da se je Tavčar ogrel za idejo napisati satirično utopijo v pogovorih z Mencingerjem, ki je prav takrat pisal Abadona. Ko je Tavčar povest pisal, so se shajali pri njem: Simon Rutar, Ivan Šubic, Hinko Dolenc in drugi. Tavčar je z njimi pretresal posamezna poglavja, ti pa so mu nasvetovali marsikatero podrobnost, ki jo je uporabil, tako da je «4000» izraz nekega dela napredne slovstvene družbe v devetdesetih letih prejšnjega stoletja.

Po satirični utopili «4000» je napisal Tavčar niz povesti «V Zali», elegično prepričanje o minljivosti in brezuspešnosti človeškega prizadevanja, tudi onega, v katerem se najlepše uglaša ubranost človeka s celotnim naravnim življenjem — ljubezni. Tragično nesmiselnost, oziroma pogubnost erotičnega življenja je opisal tu s tolikšno prepričanostjo in umetniško iskrenostjo, da spadajo te povesti med najlepše stvaritve Tavčarjevega peresa.

Po ciklu povesti «V Zali» je odtegnil Tavčarja slovstvenemu delu politični vrtinec tedanje dobe. Pisateljsko pero je počivalo celih deset let. Nato je napisal po dveh kratkih stvarcah obširen roman «Izza kongresa», v katerem je skušal upodobiti ljubljansko politično, kulturno in socialno življenje ob kongresu svete alianse l. 1821., ki je hotel uničiti politično in kulturno miselnost francoske revolucije in Napoleonove politične naklepe. Dejstvo, da je pisatelja bolj mikala snovna interesantnost okolja in podrobnosti ljubljanske province, je povzročilo, da je Tavčar «sestavil mozaik bolj ali manj zanimivih slik in sličic, ni pa mogel združiti svojega dela v žarišču nekega globljega kulturnega, političnega ali pa tudi samo estetskega problema» (Slodnjak).

Po romanu «Izza kongresa» je zopet odložil pero in šele l. 1916 zopet segel po njem, da je napisal «Cvetje v jeseni», po vsebini in slogu sorodno slikam iz Loškega pogorja. V tej povesti se Tavčar vrašča v «najožje in najprisrčnejše zveze z ljudmi in s pokrajino, ki jih je bil upodabljal v loških slikah. «Cvetje v jeseni» je «možat, mladeniško svež in starčevsko veder komentar Tavčarjevih alpskih idil, najboljšega, kar je sploh ustvaril».

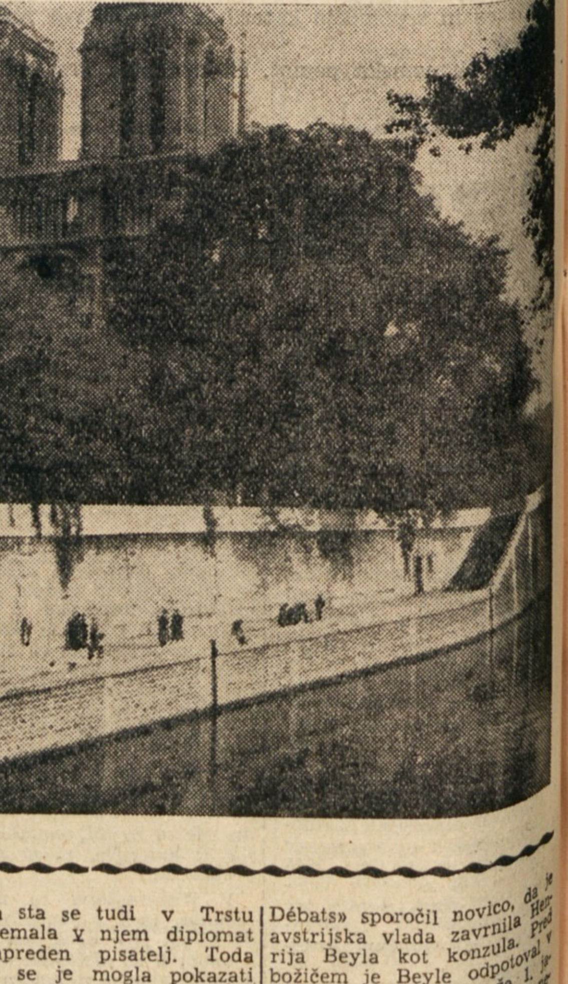
In zdaj je prišel na vrsto Tavčarjev «veliki tekst»: «Visoška kronika», ki prikazuje nastanek, rast in propast individualne družine in njene duhovne ter snovne posesti v teku desetletij in stoletij. Kmetiški rod v loških hribih je orisan z veliko zgodovinsko in umetniško verjetnostjo. Velika Tavčarjeva pisateljska vrlina je, da je v «Visoški kroniki» na osnovi domačega narečja prodrl do zgodovinskega sloga in jezika. Nepopisna škoda je, da Tavčar zaradi bolezni in smrti ni mogel dovršiti te kronike, kakor si jo je bil zamislil, kajti to delo je nameraval posvetiti trem generacijam: prvi s središčem dogodkov okrog l. 1695, drugi v dobi cesarice Marije Terezije, tretji pa z Napoleonovimi časi. «Visoška kronika» je prevedena v italijanščino z naslovom «Streghe e demoni».

Tavčar po lastni izjavi ni imel poguma ne sodbe govoriti o prihodnosti slovenske književnosti, vendar nam to spričo njegovega dela niti ni bilo potrebno. To, kar je ustvaril, mu zagotavlja večno mesto v slovenskem slovstvu.

Ostal bo za vedno predstavnik idealističnega prepričanja o najtesnejši zvezi med človekom in zemljo, najglasnejši propovednik elementarnosti človeškega čustva, ki spaja z nerazdružno usojenostjo človeka, žival in naravo. Ostal bo tudi kot svojedobni predstavnik slovenskega političnega življenja in ne v zadnji vrsti kot mož, ki je v družbi z Jurčičem, Kersnikom in Levcem ustanovil «Ljubljanski Zvon», osrednje slovensko literarno glasilo od l. 1881. do 1941.

ST. K.

MOTIV IZ PARIZA

FRANCOSKI PISATELJ STENDHAL KONZUL V TRSTU!

Minilo je nekaj čez 120 let, kar je prispel v Trst novi francoski konzul Henri Beyle. Bilo je to dne 25. novembra 1830. V Franciji je po julijski revoluciji zavladal Louis-Philippe in njegov zunanji minister grof Molé je temu zanimivemu gospodu izposloval konzulsko mesto v največjem avstrijskem pristanišču ob severnem Jadranu. V Trstu ni menda nihče vedel, da je novi francoski konzul istoveten z naprednim pisateljem, ki je prav tisti mesec izdal v Parizu «kroniko 19. stoletja», roman «Le Rouge et le Noir» (Rdeče in črno). Tržačani, ki so videli novega francoskega konzula v hotelu pri Črnem orlu (Aquila nera), kjer se je bil nastanil, niso mogli poznati spisov Frédérica de Stendhala, saj je celo v Franciji imel le malo bralcev in je sam zapisal, da ga bodo ljudje brali šele okrog l. 1880. Prerokovanje se je uresničilo in dne 13. novembra l. 1830. izišli roman «Rdeče in črno» je postal v očeh prihodnih rodov najznamenitejša slovstvena mojstrovina tridesetih let.

Henry Beyle niti ni pričakoval, da ni našel v tedanjem Trstu družabno okolje, ki bi moglo vsaj nekoliko zadostiti potrebam njegovega duha. Imel je resno voljo, da postane pravi konzul, kakor je bil obljubil ministru Molétu in da — vajen pretvarjanja in skrivanja svoje prave osebnosti — pritaji tudi v novem okolju svoje slovstvene ambicije. V tako trgovskem mestu, kakor je bil Trst v tridesetih letih prešnjega stoletja, ni mogel pričakovati drugega kakor konzularno-trgovinsko poslovanje. «Največji psiholog stoletja», kot je pozneje imenoval veliki pozitivistični kritik Hypolithe Taine Stendhala, tedaj že avtorja romana, ki je opravičeval tako sodbo, je hotel biti v Trstu samo Henri Beyle. Pisal je pod vsemi mogočimi psevdonimi, samo ne pod svojim pravim imenom. Bil je zares Stendhal, tedaj že avtor življenjepisov Haydna, Mozarta, Rossinija, pisec študije o Racinu in Shakespearu, knjige «Histoire de le peinture en Italie» (Zgodovina umetnosti v Italiji), psihološko-estetskih potopisov «Rome, Naples, Florence» in «Promenades dans Rone», romana «Armance» in cele vrste novel. Toda poglavitno delo ga je šele čakalo. Z «Rdečim in črnim» je položil trden temelj svoji bodoči slavi. Devet let pozneje mu je pridružil veliki roman «La Chartreuse de Parme» (Parmska kartuzija), spis, o katerem je dejal letos umrli André Gide, da bi ga bil imenoval tedaj, če bi bil moral vse francoske romane reducirati na enega samega, največjega in najboljšega. Mnogo nedovršenega je ostalo v njegovih predalih, tako na pr. roman «Lucien Leuwen», ki je izšel šele l. 1894.

Ko je zamračenega novembrskega dne l. 1830. prispel v Trst, je bil torej najpomembnejši del njegovih slovstvenih spisov šele v zasnovi. Henriju Beylu je bilo 47 let — samo 12 let ga je ločilo od smrti. Bil je nekoliko bolehav, prezgodaj postaran gospod z utrujeno dušo. Po njegovi fiziognomiji bi človek precej sodil, da se za visokim čelom skrivajo močne duševne sposobnosti in velika energija. Beyle ni bil navaden konzul, ki skrbi predvsem za trgovinske koristi svoje države in sestavi diplomatsko korespondenco. Bil je umetnik in znanstveno razgledan mož. Preden je zapustil Pariz, je povabil v Trst znamenitega slikarja Delacroixa in «kneza» francoskih kritikov Sainte-Beuva. Tako si je hotel presaditi v Trst — vsaj na nekaj mesecev — kos svoje pariške literarne družbe, v kateri bi se lahko izživljali tudi kot Stendhal. Beyle torej niti v Trstu ni maral pozabiti na Stendhala, in če bi mu bilo dano daljše bivanje, bi Trst nemara zapustil v življenju in delu tega velikega francoskega in evropskega pisatelja 19. sto. letja trajne in očitne sledove.

Lani je francoski stendhalist Henri Martineau izdal v Parizu obsežno delo «Le Calendrier de Stendhal», v katerem so zabeleženi in označeni vsi pomembnejši datumi, dogodki in pojavi v Stendhalovem življenju. Podatke o njegovem tržaškem bivanju najdemo na str. 254-258. Pri možu, ki je z Napoleonovimi vojskami osvajal italijanska, avstrijska in nemška mesta, ki je doživel požar Moskve in strahote Napoleonovega umika z ruskih step, pri možu, ki mu je bilo doživljanje poglavitna zadeva v življenju, so ti tržaški podatki nenavadno skopi in prazni. Nekoliko več najdemo v Stendhalovi korespondenci. Avtor enega največjih nemških življenjepisov Stendhala Rudolf Kaiser (Stendhal oder das Leben eines Egotisten, Berlin 1928) je strnil vse podatke v daljšo, zaokroženo sliko, ki jo najdemo na str. 254-264. Čeprav se je Beyle v Trstu oprijel z vso vnemo konzularnega dela, ga je morilo silno dolgočasje. Ni mu prijalo podnebje, v burji je videl svojo največjo sovražnico. Bil je po činu velik gospod in se je udeleževal vseh reprezentativnih prireditev. Toda živel je močno osamljeno, sam je kosil in večerjal v svojem hotelu. Stregli so mu imenitno, dobil je po dvanajst različnih jedi, toda tržaška kuhinja ni bila po njegovem francoskem okusu. V stanovanju je pogrešal kamin, peč se je slabo kurila in uhajajoči dim mu je povzročal glavobol. Prezebanje in slaba prebava nikakor ne dvigata človeškega razpoloženja. Tako je bil Henri Beyle v Trstu skoraj stalno slabe volje. Morda bi se dalo ugotoviti, s kom se je stikal —

HENRI BEYLE — STENDHAL
1783-1842

Metternichova policija je pazila na vsak njegov korak in najbrž so kje še ohranjene listine o tem francoskem konzulu, ki je vzbujal njeno posebno pozornost. Po Kaiseru bi mogli sklepati, da je ta prijatelj italijanskih karbonerjev najrajši zahajal v nekatere nemške družine in da je v tistih nekaj tednih, kar jih je preživel v Trstu, največ prebiral nemške knjige. Ali je opazil pod skorjo italijansko-nemškega meščanstva, pod plastjo bogatih trgovcev in kapitalistov, ki niso nikdar uživali njegovih simpatij, ljudski element tega mesta, njegovo slovensko usedlino, ki se je neugnano obnavljala iz izrazito slovenske okolice? Nemara njemu, ki je poslušal v Moskvi in na ruskih stepah govorico domačinov, niso bili povsem tuji zvoki besede, ki je prihajala iz ust slovenskega delovnega ljudstva. Sprehajaje se po pristanišču in po okoliških krajih za trdno ni mogel prezreti teh domačinov, čeprav se niso nikjer ohranili sledovi takega srečanja. Znano je samo, da se je mudil tudi v Kopru in na Reki in se zanimal za promet v ondotnem pristanišču.

Henri Beyle je bil tudi Stendhal — in biti Stendhal je pomenilo: imeti oster čut za družbena nasprotja, razvit smisel za psihologijo človeka in človeških odnosov, bister pogled za vse, kar je podtalno gibalo družbo in pripravljalo njene prihodnje oblike. Ne moremo dvomiti, da bi bil Stendhal nekega dne pozoren na tržaške narodnostno-politične odnose, ki jih je moral Henri Beyle gledati z očmi nezainteresiranega francoskega konzula. Mirno lahko domnevamo, da sta se tudi v Trstu spoprijemala v njem diplomat in napreden pisatelj. Toda preden se je mogla pokazati kakršna koli posledica samotnih sprehodov in bistrih opazovanj Beyla-Stendhala, se je moralo njegovo tržaško bivanje siloma zaključiti.

Že 9. novembra l. 1830. je francosko veleposlaništvo zahtevalo od avstrijske vlade exequator za novega tržaškega konzula Henrija Beyla. Reakcionarna dunajska vlada, katere zli duh je bil prosluli knez Metternich, se je zlasti bala vsega, kar je prihajalo iz Francije, takrat najbolj revolucionarne dežele v Evropi. Metternichova policija je prav tedaj izvohala, da je Henri Beyle istoveten s pisateljem Stendhalom, ki je v svojih knjigah napadal avstrijsko okupacijsko politiko v Italiji, gojil karbonarske ideje, namigaval na potrebo družbenih prevratov, smešil stebre tedanje družbe in si nakopal celó cerkveni indeks. Brž ko je sumljivi Henri Beyle prispel v Trst, ga je isti grof Sedlnitzky, ki je držal svojo policijsko roko nad Prešernom in prebujajočim se slovenstvom, obdal s skrivnim policijskim nadzorstvom. Konzula Beyla so odpirali zasebna pisma, obkrožili njegov urad in stanovanje s policijskimi smrčki, ki so skušali izhovati slednji njegov korak. V dunajskih arhivih so pozneje našli akte, ki pričajo, kako vneto so policijski izvedenci «proučevali» Stendhalove spise in koliko njihove «kritike» je dobil pred oči sam Metternich. Tedaj je duhovni oče avstrijske cesarske reakcije odklonil konzulu Beylu zahtevani exequatur in že 4. decembra 1830 je «Journal des Débats» sporočil novico, da je avstrijska vlada zavrnila Henrija Beyla kot konzula. Pred božičem je Beyle odpotoval v Benetke, vendar je že 1. januarja 1831 pisal iz Trsta neki dami: «Žal, gospa, tu umiram od puščobe in mraza... [illegible] sem blizu barbarstvu. [illegible] sem si majhno podeželsko hišo...» V resnici ni v tej hiši nikdar bival, zakaj že 11. februarja je bil imenovan za konzula v Civitá-Vecchi in samo še čakal, da izroči konzulat v Trstu svojemu nasledniku. Dne 31. marca 1831 je Henri Beyle-Stendhal dokončno zapustil Trst in se ni nikdar vrnil v mesto, ki ga je mogel premalo spoznati, da bi bilo zapustilo kakšno neposredno sled v njegovem delu. Iz omenjenega Martineaujevega «Stendhalovega koledarja» namreč ni videti, da bi tu spisal kakšno, čeprav še tako drobno literarno delo. Toda noblesna samota, ki ga je obdajala v Trstu, je verjetno pognala v marsikaterem njegovih razmišljanjih kakšno kal. Stendhalovo vztrajno psihološko opazovanje ljudi in njih odnosov nedvomno tudi tu ni bilo povsem jalovo. Tržaška epizoda Henrija Beyla pa je bila prekratka, da bi iz nje kaj prida zajemal njegov alter ego — Stendhal.*

BOŽIDAR BORKO

* O zanimanju Slovencev za Stendhalovo delo pričajo naslednji prevodi: «Rdeče in črno. Kronika l. 1830. Prevedel Fr. Sturm. (Lj. 1932.) — Parmska kartuzija. Prevedel O. Župančič. (Lj. 1938). — Tri novele. Prevedel Miran Jarc. (Lj. 1933) — Lucien Leuwen. Prevedel B. Fatur. (Lj. 1948). — Italijanske kronike. Prevedel S. Skerl (Lj. 1949). — Anatol Vinogradov: Tri barve časa. (Roman o Stendhalu) (Lj. 1947).

ŽENA · ZDRAVJE · DOM

MODNI POMENKI

Jesenske novosti

Neverjetno je, da moramo že govoriti o jesenski modi; ne samo to, saj smo že skoraj v zamudi. Le brž si oglejmo na splošno, kaj je moderno, da bomo imeli dovolj časa za podrobnosti v naših poznejših pogovorih.

Zamisli modernih ustvarjalcev so najrazličnejše. Mnogi se vračajo na vzorce preteklega stoletja. Tako so, n. pr. nekatere obleke brez pasu, se pravi, da je linija telesa poudarjena v višji legi. Brez dvoma se s tem zveča ženskost, ki je skupni motiv vseh novih modnih ustvaritev, vendar je za to pogoj vitka postava ozkega pasu. Opazimo pa, da so tudi pri plaščih in kostumih odstranjene tiste oblike, ki bi vplivale preveč športno ali celo nežensko. Tudi med športna oblačila je zašla mehkoba linij in originalnost v raznih podrobnostih.

Plašči so široki z vseh vrst kimono-rokavi ter iz kosmatega, mekega blaga. Tu in tam vidimo priležne plašče.

Dvodelne obleke — kostumi se oprijemajo telesa, ovratniki so majhni, gumbi številni in podobni oljkam. Krila so za dva ali tri centimetre daljša od lanskih. Material za kostim je lahko najrazličnejši od svile do najdebelejšega krznu podobnega blaga, to se pravi, da nosimo kostim ob vsaki uri. Pozimi nam bo glavno oblačilo pod plaščem v kontrastni barvi.

Pri dnevnih in večernih oblekah opažamo veliko prisrčnost. Gornji del je zavit v rahle naborke, krilo je večinoma zvončasto ali zelo široko krojeno. Tesna, ozka krila letošnje pomladi so izginila. Posebnost so izredno široki rokavi, ki se proti zapestju tesno zožijo.

Vse obleke težijo za tem, kako bi podaljšale postavo. Proti pričakovanju so čevlji spredaj zaokroženi z razmeroma nizko peto.

Glavna barva je črna, ki se spreminja v različnem blagu. Satin, volna, žamet, taft, vsako od teh blag daje črni barvi novo lice. Takoj sledi temnozelena barva, nato rjava, rdeča, modra ter kombinacija črnobele barve.

Na sliki vidimo dva lepa jesenska modela.

Sonja Mikuletič-Palme.

NASVETI

Če si hočeš obdržati lepo polt in vitko postavo, izpij vsako jutro na tešče v kozarcu tople vode sok ene limone.

* * *

Če hočeš, da se ti bodo lasje lepo svetili, si jih po umivanju oblij z mlačno vodo, v katero si vtisnila sok 1 limone. Z limono si natiraj tudi hrapave komolce.

* * *

Če hočeš skuhati dober čaj, ga moraš imeti spravljenega v škatli, ki si jo segrela v mlačni peči. Za čaj ne smeš uporabljati postane vode niti vode iz bojlerja in tudi ne smeš pustiti, da voda predolgo vre. Vodo naglo zavri in jo v pravem trenutku zlij na čaj. Nekateri pravijo, da je bolje prvo vrelo vodo, s katero polijemo čaj, odliti in šele drugo naliti v skodelice; čaj naj bo zlatorumene barve, nikdar preteman in grenak.

* * *

Če te piči čebela, osa ali kaka druga poletna žuželka, si obliži ranico z zmečkanim peteršiljem.

* * *

Če se naselijo lesni črvi v omari, jo znotraj namaži s terpentinovim oljem.

KUHINJA

PARADIŽNIKOVI KRUHKI

Iz surovega in kuhanega rumenjaka, soli, popra, limoninega soka ter nekoliko smetane napravimo gosto omako, z njo namažemo opražene ohlajene kruhove režnje ter jih obložimo s tankimi nasoljenimi režnji paradižnikov.

O

PARADIŽNIKI Z JAJCI

V ponvi razgrejemo nekoliko svežega surovega masla, dodamo 5-6 olupljenih paradižnikov ter jih pražimo 10 minut s soljo in poprom. Nakar obložimo paradižnike z ocvrtimi jajci ter potresemo vse z narezano gnjatjo in s sesekljanim peteršiljem.

O

KUMARICE Z MAJONEZO

Dolgo srednje veliko kumarico olupimo in razrežemo na 4-5 delov, ki jim z ostrim nožem izrežemo pečke, nato pa kuhamo 5 minut v slani vodi, odcedimo, poškropimo s citroninim sokom in položimo na vrh zelene solate. Kumarične dele napolnimo z majonezo, rusko ali jajčno solato itd.

O

GODOVA TORTA

125 g svežega masla temeljito vmešamo na toplem s 70 g sladkorja, 4 rumenjaki ter 70 g presejane moke. Nato zmehčamo 100 g čokolade z 1 žlico vode na šibkem ognju in jo pomešamo s testom, ki mu dodamo še trd sneg iz beljakov; vso zmes pečemo 50 minut v dobro namaščenem modlu.

O

LESNIKOVA TORTA

250 g zmletih lešnikov, skodelico sladkorja, skodelico zdrobа, skodelico mleka, sok in naribano lupino 1 limone, žlico češnjevca ter pecilni prašek dobro zmešamo, denemo v pekač ter pečemo slabo uro.

POT K USPEHU

Živimo v duhovnem vsemirju, v katerem mrgoli neizmerno število misli, ki skušajo zajeti našo zavest ter podzavest, in naše življenje se oblikuje po mislih, ki jim dajemo prednost.

Sila misli je naš najdragocenejši kapital, ki se nikdar ne izčrpa in če enkrat spoznamo, kako se uresničijo misli, ki jih spremlja močno hotenje, tedaj jih bomo vedno bolj modro izkoriščali. Saj misel je rodila vse, kar je na svetu; misel rodi tudi boljši svet, ki si ga želimo.

Obvladati svoje misli, pomeni gospodovati svojemu življenju, se pravi uresničiti svoje misli.

Tvoja usoda te izdaja — odkriva največje tajne tvojega srca. Kakor misli človek v svojem srcu, tako je njegovo življenje. Kot notri — tako zunaj!

Tvoje srce hrani neizčrpne ustvarjalne sile. Kako si jih izrabil? Večina ljudi hodi na delo, polna skrbi, išče si zdravja s srcem, polnim bojazni, lovi srečo z vednim strahom pred nesrečo. Kaj se mora izcimiti iz tega!

Zavedaj se, da je tvoje srce kot hotel, ki vanj prihajajo gostje in tisti, ki se pri tebi najdlje zadržujejo, usmerjajo tvoje življenje in kakor je pestra slika tvojih gostov, tako pisano je tudi tvoje življenje. Seveda je zopet važno, da neprestano svoje misli kontroliraš, izbiraš, tako da postane tvoje srce vedno bolj privlačna sila za vse pozitivno...

Če boš torej negativne misli namerno stalno nadomeščal s pozitivnimi, se boš vedno bolj zavestno navadil v vsaki stvari gledati samo nje dobre strani.

Izkušnje nas učijo, da zadostuje, da neko stvar sedemkrat ponovimo, če hočemo, da se nam zatrdno vtisne v spomin. Če pa hočemo, da neko misel spremenimo v nagnjenje, v navado, tedaj jo moramo sedemkrat po sedemkrat ponoviti in to od časa do časa. In sedem takih le ponavljanj je potrebnih, če hočemo neko misel uresničiti, da postane tvoja želja del tvoje usode.

Čim se bo tako spremenila vsebina tvoje zavesti in smer tvojega gledanja na svet, se ti bo spremenil tudi tvoj zunanji svet.

Tako boš dosegel, da boš pravilno izrabil svoje misli, da ti bo pozitivno mišljenje prešlo v navado, kar bo imelo za posledico vrsto uspehov.

Misli na radost - in boš vesel misli na uspeh - in boš uspel misli na jezo - in trpljenje bo tu misli na mir - in boš poln miru..

Včasih se nam primeri, da moramo rešiti kako važno nalogo, ki nas prav nič ne veseli; najprej nas obide nejevolja, nato pa prepričanje, da dela ne zmoremo. Vsega, kar se nam je kdaj pomesrečilo, se spomnimo in vsi bodoči cilji izginejo pod vtisom težav, ki se nam vidijo vedno večje. Dvomi se nam spremenijo v obup in vrsta prilik za uspeh ostane neizrabljena. In zakaj vse to? Zaradi ene same negativne misli.

Če bi pa prvotno misel nejevolje takoj v začetku zavestno nadomestili z mislijo na veselje, ki ga bomo uživali po dokončanem delu, tedaj bi taka misel vzbudila celo verigo podobnih misli. In kaj bi iz tega sledilo? Da bi se nam naša naloga zdela lažja; naša samozavest bi rodila zavest, da zmoremo še kaj več; spomnili bi se svojih nekdanjih uspehov in obšla bi nas zmagoslavna misel, da smo kos tudi tej nalogi.

Pogosto srečamo ljudi, ki beže pred vsakdanjim življenjem in se obdajajo z neko filozofijo, samo da se odtegnejo dolžnostim, ki jih zahteva od njih dnevno življenje ali pa skušajo ignorirati pravo stvarnost, s tem, da preko mere poudarjajo premoč duha, namesto da bi ga uporabljali tako, da bi z njim obvladali vsakdanje življenje.

Seveda privede ta odnos do življenja nujno v krizo, ker takemu človeku odmik od vsakdanjosti je cilj in ne le sredstvo za obvladanje vnanjega življenja. Tak človek — namišljeni filozof — pasivno pusti, da gredo dogodki mimo njega in se zateka v nek sanjski svet, ki se ne bi nikdar uresničil, ker ni za to ničesar storil. Tak način življenja je torej brezploden, zato je nujno, da je naš odnos do življenja aktivno optimističen. Kdor zaupa sam sebi, ve, da ni odvisen od naključja, marveč si svojo srečo ustvarja sam.

Jakac: **Ilustracija Prešernove «Ženske zvestobe»**

Zvišan krvni pritisk bolezen našega stoletja

ZDRAVNIK

Nagli tempo današnjega časa, eksistenčna negotovost ter strah pred bodočnostjo so mnogo pripomogli k živčni razrvanosti današnjega človeka. Za to govorijo statistike. Vendar je mogoče, da so počatki, po katerih je tudi število za rakom obolelih v zadnjem času izredno naraslo, površni. Morda niso rakova obolenja prav nič pogostejša kot nekoč, so pa morda velikanski uspehi pri pobijanju te bolezni povzročili, da se toliko govori o raku. Ni napačno mnenje, da so prejšnje generacije umirale prej, preden so utegnile zboleti za rakom. Možno je, da so natančne statistične slike vzrok, da zavzema v zdravniški praksi danes prvo mesto obolenje na živčni prenapetosti.

Nekateri zdravniki trdijo, da zahteva danes več žrtev zvišan krvni pritisk, kot pa rak, tuberkuloza in sifilis. To se sliši zelo tragično, vendar ni treba bolnikom, ki trpijo zaradi visokega krvnega pritiska, obupati, kajti v največji meri je od njih samih odvisno, da ozdravijo.

TELO IN DUSA

V starih medicinskih knjigah beremo, da povzroča visok krvni pritisk nervoza, ki so jo zdravili z raznimi pomirjevalnimi sredstvi. Čeprav se je zdravniška veda od tega mnenja že precej oddaljila, vendar tiči v tem nekaj resnice, kajti eden modernih specialistov je nedavno poudaril pomen psihične terapije pri zdravljenju živčne prenapetosti. Saj je znano, da vpliva duševno stanje na telesne funkcije. Zdravniki si razlagajo, da zbole mnogi politiki za želodčnim tvorom samo zato, ker je njih življenje zvezano s stalnim razburjanjem. Celo nekatere oblike kroničnega nahoda imajo svoje vzroke v živčni razrvanosti. Zato ni čudno, če bolnikom z zvišanim krvnim pritiskom izboljša zdravje, čim jih pripravimo do tega, da se otresejo razburljivega življenja in mračnega razpoloženja.

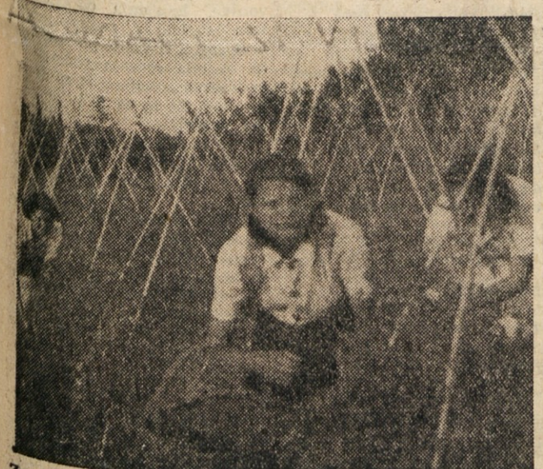
Kri dovaja srcu mreža žil in žilic. Neki dunajski zdravnik je leta 1876 prvi izumil aparat za merjenje krvnega pritiska. Novi moderni aparati pa točno zaznamujejo, če kri pravilno kroži. Če je krvni pritisk previsok, je dokaz, da nekaj ni v redu s srčnimi mišicami ali pa da je nastopila kaka ovira v žilah, ki zadržuje kri, tako da mora srce močneje delovati in z večjim pritiskom spraviti v tek določeno količino krvi v določenem času. To se dogaja pri poapnenju žil. Zato so dolgo mislili, da sta zvišan krvni pritisk in arterioskleroza v tesni zvezi, danes pa vemo, da nastopa zvišan krvni pritisk, ne da bi mogli ugotoviti spremembo katerega koli organa.

V glavnem razlikujemo štiri oblike previsokega krvnega pritiska. Dve nastopata relativno redko in ju odstranimo z operacijo. Tretja oblika obolenja ima svoj vzrok v ledvičnih boleznih, medtem ko se zdi, da ni bistveno obolenje za zvišanim krvnim pritiskom v nobeni zvezi s kako organsko spremembo. Mnogi zdravniki pa ne vidijo v zvišanem krvnem pritisku samostojne bolezni, pač pa le znak za druge bolezni in trdijo, da je vzrok v zvišanem pritisku krčevito stanje živcev, ki obdajajo ledvice. Verjetno igrajo živci odločilno vlogo pri nastanku zvišanega krvnega pritiska, vendar marsikaj na tem področju še ni jasno.

Za zvišanim krvnim pritiskom zbolijo lahko osebe najrazličnejših starosti, zato zdravimo te bolezni z najrazličnejšimi metodami. Zelo pospešuje zdravljenje mirno duševno življenje, dieta z neslanim rižem, nekateri zdravniki pa predpisujejo predvsem neslano hrano. V zadnjem času uporabljajo v Ameriki zdravilo veriloid. Najbolj znano zdravilno sredstvo proti zvišanemu krvnemu pritisku je insulin, ki deluje proti premočnemu bitju srca, proti omotici, glavobolu, vznemirjenosti in potrtosti. Najbolj pa učinkuje proti tej bolezni način življenja ter duševna terapija, ki napravi iz obupanega bolnika veselega zaupljivega človeka. Kdor se pa še nadalje razburja, seveda ne more pričakovati, da se bo svoje bolezni otresel!

Dr. S. S.

BRAZDE NAŠIH KMETOVALCEV

Zadruge in kmetje v Istrskem okrožju gojijo paradižnike, ki so dober izvozni artikel. Letos je bil njihov trud poplačan z dobro letino.

O VRSTAH SEMENSKEGA KROMPIRJA

Problem semenskega krompirja postaja od leta v leto vse bolj pereč. Glede najbolj donosne in zemlji odgovarjajoče vrste smo si na jasnem. Vrsta «zgodnji labinski» (Prekoce d'Albona) je stara znana vrsta. Dobro prenaša sušo in pride na tržišče v času, ko v višjih predelih komaj sadijo pozne vrste. Ima pa kot vsako drugo seme to slabo lastnost, da se izrodi, če semena ne izmenjamo. Dosti kmetovalcev se za izmeno semena zelo težko odloči, ker mislijo, da je njihova vrsta najboljša. To že drži in res je, da se take vrste kot so naše: zgodnji labinski in svetoivanski krompir težko dobi drugod, nastane pa vprašanje, če se izplača poskušati z drugimi zgodnjimi inobljšati naše domače vrste? Potrebno je oboje.

Kako izboljšamo ali že izboljujemo naše vrste? Predvsem moramo že v času rasti pregledati posevke in odstraniti vsak njiv vse grmičje, ki je okužen z najhujšo boleznijo krompirja — virusom. S posebno skrbjo moramo zaznamovati na njivi vse grmičje, ki že po zunanjem razvoju kaže, da bo v notranjosti lep in zdrav pridelek. Naj nam v teh primerih ne bo žal, če nekaj pridelka izgubimo. Že večkrat smo govorili, kako se lahko izboljša naša domača vrsta, če krompir pošljemo na «mortikacijo» v višje predele (v kraje 600 metrov nad morjem).

Krompir za seme moramo izkopati preden dozori, ker je dokazano, da ravno v zadnjem času vegetacije uhajajo kali bolezni «virusa» iz listja v gomolje.

Katere vrste krompirja bi bile primerne za nas poleg omenjenih že udomačenih vrst? V obalnem pasu prav dobro uspeva «okrogla berlinska» vrsta. Ne kaže še vidnih znakov degeneracije, čeprav jo goje že več let v teh krajih, ne da bi menjali seme. Je zelo odporna proti peronospori in škodljivcem (strunam, bramorjem). Značilnosti vrste so: okrogel, ploščat gomolj, rumenkasto-siva malo raskava koža, rumeno in prav okusno meso.

«Erstling» (zgodnja holandska vrsta) je podolgaste, jajčaste oblike, koža ima podobno okroglemu berlinskemu, belo meso, plitve oči, je odporen proti peronospori in se ne razkuha. Vrsta za poskusna polja.

«Zgodnji rožnik» je zelo rodoviten in okusen. Obnese se je pri nas v višjih in nižjih predelih. Ima le to slabo lastnost, da posebno v vlažnih letih precej nagnije. Značilnosti: rdeča koža, podolgasta oblika, plitve oči, belo meso.

«Juli» (Paulsen Juli) ima rumeno meso in belo gladko kožo, obliko podobno obistim, koža rumenkasto-sive barve, poganjek očesa vijoličasto plave barve. Ta vrsta je odporna proti peronospori in ker je zgodnja, je zelo priporočljiva.

Končno moramo omeniti za vse višje predele, čeprav bolj pozno zori, «Oneidovca». Lahko ga spoznamo po podolgasti in nekoliko ploščati obliki; ima belo, bolj gladko kožo. Očesa so vdrta in rdečkaste barve. Njegovo meso je belo in zelo okusno. Zelo odporen je proti boleznim in ga lahko shranimo čez zimo. Oneidovec je prišel iz Amerike na Češko in od tam k nam. Uvažati bi ga morali iz višjih predelov.

Trgovci in zadruge, ki nameravajo uvažati seme iz inozemstva, naj pazijo na kakovost semena, odkod se izvaža, na vrsto (nevarnost koloradskega hrošča) in kam se uvaža!

Dr. BASA

KMETIJSKI SVETOVALEC

Kmetovalec M. iz Trsta vprašuje

Imam približno 10 let staro češnjo, ki mi daje vsako leto krasen sad. Sedaj pa se mi je začela sušiti. Listje je velo in rumeni, kot da bi bila jesen. Je proti temu kakšna pomoč? Kaj mislite, kakšna bolezen bi to bila. — Želel bi, da mi odgovorite.

Odgovor: Iz opisa znakov, ki jih navajate, ni mogoče z gotovostjo določiti bolezni, oziroma vzrokov, ki so krivi, da se je drevo začelo sušiti. Mogoče trpi drevo pomanjkanja vode in hranilnih snovi v zemlji. Poskušajte brez odloga zrahljati zemljo pod krošnjo češnje kakih 15 cm globoko in zalijte jo dobro z razredčeno gnojnico.

Ako so se češnjevi vršički že posušili, prikrajšajte vejice in vršičke do popolnoma zdravega lesa in rane razkužite z 2 do 3% raztopino modre galice ali pa s 15 do 20% raztopino železne galice v vodi.

Če bi ta sredstva ne pomagala in bi drevesni listi zopet ne oživeli v času enega do dveh tednov, tedaj je češnjo najbrž napadla že v notranjosti neka glivica, ki je ni mogoče zatreti in ki povzroči, da se češnja navadno posuši, kar se žal dogaja zelo pogosto po vsem našem ozemlju. Priporočamo vam tudi, da prinesete nekaj obolelih vejic na tukajšnji fitopatološki urad (Ul. S. Nicolò 7, III.) in vam tam strokovnjak bolj natančno prouči primer.

A. C.

VKUHAVANJE SADJA

Sadje vkuhavamo v tako imenovanih «patentiranih kozarcih», ki držijo več kot pol, največkrat po en liter. Vrat patentnih kozarcev je zelo širok, da sadje laže vlagamo in da notranjost kozarcev laže čistimo. Navadno ima vrat pri kozarcih vseh velikosti enak premer, tako da se steklemi pokrovi in gumijasti obročki prilegajo različnim kozarcem; obročke vlagamo pred vkuhavanjem med gornji rob kozarcev in pokrov v poseben žlebiček v robu kozarca.

Patentni kozarci za vkuhavanje sadja imajo to prednost, da omogočajo vkuhavanje sadja tudi brez sladkorja, oziroma brez kisa, alkohola, soli in drugih sredstev, ki jih je treba pri drugih načinih konserviranja dodajati sadju in zelenjavi. V patentnih kozarcih se ohrani sadje predvsem zato, ker neprodušno zadelani vrat kozarca ne propušča zraka in tako tudi ne glivic, ki povzročajo vrenje, oziroma kisanje. Glivice pa, ki so v sadju že ob vlaganju, uničimo s tem da v kozarce vloženo sadje segrevamo (vkuhavamo) določen čas in pri določeni toplini.

NAVADNI KOZARCI ZA VLAGANJE: Pri vkuhavanju sadja v navadnih kozarcih, ki jih pokrijemo le s pergamentnim papirjem, katerega močno privežemo okoli vratu kozarcev, ne moremo nikoli z gotovostjo trditi, da smo zabranili zraku in glivicam dostop v notranjost kozarcev. Zato moramo pri vlaganju v take posode dodati sadju, oziroma zelenjavi takih sredstev in tolikšno količino, da glivice ne morejo živeti. Taka sredstva so na primer močna sladkorna raztopina, hudi kis, močno žganje, solna raztopina, itd. Če dodamo te raztopine, vkuhavanje ni bistvene važnosti in ga včasih, na primer pri vlaganju kumar, fižola itd. v kis, sploh opustimo. Vse naštete raztopine pa spreminjajo vloženemu sadju, oziroma zelenjavi, okus. Zato uporabljamo na primer močno sladkorno raztopino le za nekatere mezge, v kis vlagamo na primer le kumare, stročji fižol itd. ter nalijemo vrh kisa še plast olja, kar še bolj gotovo ubrani razvoj glivic v vloženem kozarcu. Sadje in zelenjavo, vloženo s takimi raztopinami v navadne kozarce brez patentnih pokrovov, moramo hraniti na suhem in hladnem prostoru, ker se sicer prej ali slej pokvarijo.

PRIPRAVE ZA VLAGANJE: Iz vseh naštetih razlogov je vkuhavanje v patentnih kozarcih — posebno pri sadju — skoraj povsem izpodrinilo druge načine.

Kakor je sicer to delo enostavno, je vendar treba paziti na mnoge malenkosti.

Predvsem moramo paziti, da so vsi patentni kozarci celi, to je, da nimajo kake razpoke, da morda rob kozarca ali pa pokrova ni okrušen, da sta rob kozarca in pokrova gladko brušena in da se tesno prilegata. Tudi gumijasti obročki in jeklena vzmet, ki med vkuhavanjem pritiska pokrov k robu kozarca, morajo biti dovolj močni in prožni.

Kozarce in pokrove moramo pred vkuhavanjem temeljito očistiti, najbolje prekuhati, pri tem pa pazimo, da ne vlivamo n. pr. vroče vode v mrzle kozarce ali pa da ne polagamo kozarcev v mrzlo vodo ali na mrzlo, (kovine, prepih, odprta okna), kajti v takih primerih kozarci kaj radi popokajo).

Tudi velik lonec, v katerega bomo pri vkuhavanju vlagali kozarce (za to je dober vsak večji lonec), moramo temeljito očistiti, na dno pa položiti lesno rešeto ali pa vsaj plast papirja, da kozarci pri vkuhavanju ne popokajo.

Posebno skrbno moramo pred vkuhavanjem umiti tudi gumijaste obročke, in sicer v topli vodi, kateri pridamo nekoliko sode, nato pa jih izplaknemo v mrzli vodi.

Da mora biti tudi sadje, ki ga nameravamo vložiti, snažno in zdravo, pa ni treba poudarjati.

Če nameravamo sadje pri vkuhavanju sladiti, raztopimo določeno količino sladkorja, ki je lahko poljubna, na pr. od 10 do 70 dkg na 1 liter vode, v čisti vodi na neprerazgretem štedilniku ter med topljenjem posnemajmo nesnago, se pravi pene, ki se morda zbirajo na površju. Sladkorne raztopine potrebujemo približno eno tretjino litra za vsak liter vsebine kozarcev. Če sadja ne mislimo sladkati, si pripravimo ustrezno količino čiste prekuhane vode.

SHRANJEVANJE: Po vkuhavanju postavimo kozarce z vkuhanim sadjem za nekaj dni na vidno mesto v topel prostor, kjer jih vsak dan pregledujemo, da-li pokrovi trdno zapirajo. Če je namreč še kaj živih glivic v kozarcih, se začnejo v toplem prostoru hitro razmnoževati, in — pokrov v nekaj dneh odstopi. V takem primeru moramo vkuhavanje seveda ponoviti. Če pa ostanejo pokrovi trdno zaprti, je to znak, da nam je vkuhavanje uspelo in lahko kozarce shranimo v stalno shrambo, kamor koli, najbolje v hladno, temno in suho klet. Pravilno vkuhano sadje se v patentnih kozarcih ohrani največ eno leto lahko pa tudi več let: kot dokazujejo izkušnje.

Vzmeti potrebujemo pri kozarcih samo med vkuhavanjem in ohlajevanjem; imeti jih moramo torej v zalogi vsaj toliko, kolikor kozarcev vkuhavamo hkrati. Ponavljam, da ne smemo odstraniti vzmeti s pokrovov, preden niso kozarci docela ohlajeni!

KAJ NAJ VLAGAMO? Vkuhamo lahko vse vrste sadja, predvsem pa češplje, marelice, breskve in hruške.

Za vkuhavanje izberemo nepoškodovane, zrele, a ne prezrele plodove. Posebno pazimo, da sadje ni črvivo! Višnjam poberemo pecljе ter jih operemo s čisto, hladno vodo. V kozarce vložene višnje ali pa češnje zalijemo bodisi s sladkorno ali pa kar s čisto vodo ter jih vkuhavamo 20 minut pri 90 st. C. Vkuhane višnje dajejo najboljši kompot. Prav tako okusen dišeč kompot dobimo pri vkuhavanju marelic. Te ne smejo biti prezrele; olupimo jih in navadno tudi razpolovimo. Lupiti jih je laže, če jih prej polijemo s kropom. Da olupljene marelice ne porjavijo, jih je treba sproti polagati v hladno vodo, kateri dodamo nekoliko citronove kisline ali pa soli. Olupljene vložimo v čisto posodo ter jih polijemo s pripravljeno sladkorno raztopino, ter jih pustimo v njej čez noč. Naslednji dan posodo z marelicami segrejemo, poberemo marelice iz nje, jih vložimo v kozarce ter zalijemo s svežo sladkorno raztopino ali pa s čisto vodo. Sladkorna raztopina, v kateri so bile marelice namočene, je namreč postala kalna in ni za vlaganje. Tako tudi dosežemo, da se marelice med vkuhavanjem ne dvignejo v kozarcih. Če pridamo v vsak kozarec nekaj jedrc iz mareličnih koščic, okus in vonj kompota se izboljšamo. Marelice vkuhavamo prav tako 20 minut pri 90 st C. Tako kot marelice, vlagamo tudi breskve!

Perutnina se goli...

Ta mesec se začne navadno perutnina goliti; pojav, ki ni brez pomena, in ki zahteva nekoliko pozornosti.

Ko se začne kokoš goliti, preneha nesti ali pa nesnost vsaj zelo popusti. To je razumljivo, kajti golitev je boleča in vpliva na kokoši tako, da manj jedo in poleg tega tudi manj nesejo. Normalen pojav, da se prekine nesnost med golitvijo; v kokošnjem telesu se tedaj razvija presnavljanje, ki mora vplivati na vse početje živali in v prvi vrsti tudi na njeno storilnost. Tako je nadaljevanje nesnosti med golitvijo nekaj nenavadnega, ki si je ne želimo, čeprav nas sicer veseli. Kokoš, ki med golitvijo nese, se slabše operi, često telesno oslabi in slej ko prej se rade pokažejo posledice.

Perutnino moramo med golitvijo dobro krmiti, dajati ji moramo dosti zrnja in sploh tečne hrane in kar najmanj kuhinjskih odpadkov in snovi, ki bi lahko povzročale drisko. Zaradi golitve že itak oslabljeno telo bi zaradi driske še bolj oslabelo. Dogaja pa se, da dajajo kokošim med golitvijo manj hrane ali slabšo, češ saj nič ne nesejo. Tako ravnanje je zgrešeno in kvarno. Zelo ugodno vpliva na razvoj novega perja laneno seme. Tudi kaka žlička lanenega odcedka ali ribjega olja koristi.

Med golitvijo se morejo gibati živali na toplem in suhem. Bolj kot kdaj prej moramo paziti, da ne bo prepiha. Živali ne sme močiti dež in tudi megla jim škoduje. Razumljivo je, da ni zanje ugoden veter, ker pač preveč prepiha oguljeno žival, ki jo potem zebe. Sploh moramo paziti, da žival ne prezebe. Če že ni hujših posledic (bolezen, pogin), se pa vsaj dogodi, da kvarni vplivi zavlečejo golitev ali pa oslabe operjenje.

Dokler se perutnina goli v vročem, nedeževnem poletnem času, je položaj že dokaj ugoden. Slabo pa je, ako se perutnina goli v pozni jeseni, ko so dnevi vedno krajši in noči mrzle. Takrat se kaj pogosto primeri, da se golitev zavleče do zime in živali zelo oslabe. Če ni rejec pozoren in skrbno ne neguje kokoši, bodo zaradi kasne golitve še naslednje leto malo nesle.

Tudi snaga v kurniku je med golitvijo nujno potrebna. Najbolj pa moramo preganjati zajedavce, ki takrat pač nikakor ne smejo trpinčiti živali, ki že itak trpe in slabe.

Vodna perutnina naj ima med golitvijo na razpolago vodo za plavanje. — Med plavanjem najbolj izgublja staro odmrto perje in daje prostora novemu. Pitna voda in voda za plavanje mora biti čista.

Goleči se perutnini čajmo dovolj drobnega suhega peska, da se bo stalno v njem kopala in sončila. S tem bomo zelo pospešili ponovno operjenje.

Dr. BASA

VEČ NAMIZNEGA GROZDJA V NAŠE VINOGRADE

Naši vinogradniki tožijo na splošno, da ne morejo prodati svojega vina po ustreznih cenah, ker jim konkurira vino iz Italije. Izvzeti so nekako le nekateri predeli na našem Krasu, kjer lahko pridelujejo «kraški teran», ki mu ta konkurenca ne more škodovati.

Mnogo se je že razpravljalo o tej neenaki konkurenci, ki ji pa bodo tukajšnji vinogradniki vedno podlegli, ako ne bodo odgovorne oblasti podvzele kakšne učinkovite ukrepe. Tudi so nekateri že pametno svetovali, kako bi se to vprašanje rešilo, vendar pa vse kaže, da se v našem vinogradništvu ustrezni ukrepi ne bodo v doglednem času uveljavili.

Zaradi tega so naši vinogradniki pač prisiljeni iskati novih potov, da bodo iz svojih zemljišč, ki so pripravna le za vinograde, dobili več zaslužka kot z dosedanjim pridelovanjem vina za pročajo. Sicer bi bilo mogoče prodajati domača vina po razmeroma višjih cenah kot doslej; toda višje cene bi lahko dosegli le s pridelovanjem tipičnih, kakovostnih vin, ki bi jih morali prodajati v steklenicah. Za tako prodajo pa je nujno potrebna dobra organizacija in zlasti močan kapital za vso ustrezno opremo od zgradbe modernih kleti, nabave potrebnih novih strojev in vinske posode do steklenic ter še drugih pritiklin in še poseben kapital za staranje vina. Zahtevati ali pričakovati danes od tukajšnjih vinogradnikov kapitala za tako podjetje, ki bi mordа ne bilo povsem ekonomično in čez nekaj let mogoče tudi ne več potrebno, bi ne bilo niti na mestu niti resno. V sosedni coni B našega ozemlja se nekaj podobnega ustvarja, vendar mora vsak razumnik priznati, da so tam pogoji za taka podjetja dokaj drugačni in ugodnejši. Sicer s tem še ni rečeno, da bi v coni A ne bile umest. ne zadružne kleti, nasprotno, zelo koristne bi bile. Od dobrih zadružnih kleti smo pa gotovo še daleč v coni A Tržaškega ozemlja.

Zaradi tega ne preostaja tukajšnjim vinogradnikom druge, kot skušati dobiti več dohodka z gojitvijo in prodajo namiznega grozdja. Seveda bomo gojili predvsem take vrste grozdja, ki nam bodo prinašale največ dohodkov. V tem pogledu so zelo zgodnje sorte gotovo najbolj priporočljive. Saj prodajajo samo namizno grozdje na tržaškem trgu vsaj do konca avgusta iznad 100 lir za kg na drobno in do polovice istega meseca ima grozdje iste cene tudi na debelo. To pomeni, da dobijo naši pridni vinogradniki, katerih imamo že znatno število zlasti v miljski občini, za zgočnje namizno grozdje povprečno še enkrat toliko, kot dobi vinogradnik za grozdje, iz katerega dela vino. Kajti za 1 liter čistega vina, je treba skoraj 2 kg grozdja. Vrh tega ima še vinogradnik mnogo dela s pripravljanjem vina in izdatke za vinsko posodo. K tem izdatkom pa tvega, da grozdje pošoduje slabo vreme od konca avgusta do trgatve.

Naši vinogradniki torej lahko mnogo bolje izkoristijo svoje vinograde z namiznim kot z navadnim grozdjem. Sicer pa je priporočljivo, da gojijo kolikor mogoče take vrste zgodnjega namiznega grozdja, ki ga prav dobro lahko uporabijo, če je potrebno, tudi za vino.

Nimamo tu namena, da bi se spuščali v podrobnosti glede najboljših vrst namiznega grozdja za naše kraje. Omenimo le nekaj zgodnjih vrst, ki so se v naših vinogračih že dobro obnesle: Perla in Čaba, julijska bela, zlatorumeni in beli Chasseks, ki dajejo vse tudi dobro belo vino. Ako se izplača prevaževanje namiznega grozdja iz oddaljenih krajev, bi se moral izplačati tudi domači pridelek.

A. C.

GLAS MLADIH

KONGRES ESPERANTISTOV

V začetku avgusta je bil v Münchnu 36. svetovni esperantski kongres, ki se ga je udeležilo nad 2000 esperantistov iz 40 dežel. Zastopana je bila tudi Jugoslavija. Le malokdo ve, kako važno vlogo sta v zgodovini razvoja esperante imeli mesto München in tudi Švica. V 1. 1893. so v Münchnu natisnili prvo esperantsko knjigo, ki jo je napisal nek bavarski oficir. Dvanajst let kasneje je izšel prvi prevod klasičnega dela, in sicer Schillerjev «Wilhelm Tell»; 1. 1908 pa je Hektor Hodler, postavil temelje svetovnega esperantskega gibanja. Monakovski kongres je bil neke vrste preizkus, kako se najrazličnejši narodi sporazumevajo v esperantskem jeziku.

Vsi delegati so tudi v svojih referatih uporabljali esperanto. Iz poročila nemškega zastopnika smo izvedeli, da bodo od jeseni dalje uvedli na monakovskih šolah kot prost predmet esperanto. Drug nemški delegat pa se je zavzemal za esperanto v mednarodnem prometu ter pripomnil, da so uvedli v Nemčiji posebne tečaje za pouk esperanta.

V svojih referatih so razni znanstveniki obravnavali naslednja vprašanja: «Pomen esperante pri vzgoji odraslih», «Vloga esperante v znanosti in tehniki»; pri tem so predložili seznam najvažnejših strokovnih del, ki bi jih bilo prevesti v esperanto. Učenje tega jezika naj bi poglobili na mednarodnih poletnih univerzah. Razpravljali so še o važnosti esperante za kulturno sodelovanje med narodi.

Skavti v Bad Ischlu

V Bad Ischlu se je 13. t.m. končalo mednarodno tavorjenje skavtov, na katerem je sodelovalo 61 narodov in katerega se je udeležilo okoli 14.000 mladeničev in mladenk.

Za slovo so skavti priredili po mestu velik obhod pri katerem pa niso korakali, ločeni po narodnosti ali posameznih državah, ki so jih zastopali, temveč v skupinah, v katerih so bili pomešani skavti najrazličnejših narodov. Tako so se združili v enem šesterostopu: Švicar, Senegalec, Avstrijec Japonec, Avstralec in Indijec.

Pred razhodom je vse skavte pozdravil sedanji voditelj mednarodnega skavtskega združenja polkovnik Wilson, ki je navajal besede ustanovitelja skavtskega gibanja Badna - Powella s prvega taborjenja ali «Jamboreeja», kakor ga imenujejo skavti. Baden Powell je tedaj izjavil: «Narodi so si različni po mišljenju in delovanju. Vojna nas je naučila, da sila izzove silo. Taborjenja skavtov dokazujejo, da je mogoče edino v strpnosti in medsebojnem dajanju ter prejemanju najti soglasje in povezanost. Zato se bomo razšli trdno odločeni, da bomo gojili duh bratskega tovarištva, ki ne bo vezan na nobene meje. To bo naš prispevek k miru in sreči človeštva».

Besede, ki jih je Baden Powell spregovoril 1. 1920 po prvi svetovni vojni, so ohranile svoj smisel tudi za demokratično mladino vsega sveta, ki je preživela drugo svetovno vojno.

Mladina po svetu

Na mladinski progi Banjaluka - Doboj je bila v sredo 22 t.m. svečanost v slovo inozemskih brigad. Na nasipu ob reki Bosni so odkrili spomirsko ploščo, v katerih so vklesana imena inozemskih brigad, ki so pomagale jugoslovanski mladini pri veliki delovni akciji. Vsega skupaj je delalo na mladinski progi 22 inozemskih brigad, v katerih je bilo 647 brigadnikov.

Največji uspeh je odnesla II angleška brigada, ki si je pridobila zastavo glavnega štaba. Njej sledijo: tržaška, ki je postala dvakrat udarna, I nemška, III angleška, holandska, II italijanska brigada ter brigada francoskih kolonistov.

* * *

Od 25 do 31. avgusta bo v Münchnu mednarodni študentovski glasbeni festival, katerega se bo udeležilo tudi 15 študentov glasbene akademije v Beogradu, med njimi mladi komponist Vasilije Mokranjac, Dragotin Gostuški, Vladimir Perčič in drugi. S to skupino odpotuje v München tudi 15 članov folklorne skupine kulturno umetniškega društva Branko Kersmanovič.

* * *

Na zagrebških visokih šolah je bilo prejšnje leto 16.459 dijakov; od teh na raznih fakultetah 15.095, ostali pa na akademijah za likovno in gledališko umetnost, na državnem konservatoriju, na visoki pedagoški šoli i.t.d. Največje število dijakov ima tehnična fakulteta.

* * *

V Jugoslaviji bodo do sprejema novih predpisov o štipendijah na visokih šolah podeljevali štipendije samo dijakom z odličnim in prav dobrim uspehom.

* * *

Ob 32 letnici ustanovitve SKOJ-a bodo na Topčideru pri Beogradu odprli park z jezerom, ki bo 120 m dolgo ter 8 do 20 m široko. Poleg parka bo tudi lepo urejeno igrišče ter restavracija, tako, da bo poskrbljeno za izletnike, ki se vračajo s Košuknjaka, predvsem pa za mladino, ki bo v vročih poletnih dneh lahko prišla sem na oddih.

JUCA piše PEPI

K kraju gre sezija lepa
in zato dovoli, Pepa,
da zapišem ti par stihov
od počitnic in oddihov.

Da vse gre na letovanje,
se glasijo govorice.
Kaj na stvari je resnice,
to pa drugo je vprašanje.

Tja v Ameriko poglej:
Onkraj morja, onkraj mej
jim divja krvava bitka
(taka danes je politka).
Na Koreji teče kri
in, kar največ jih boli,
dolarji blaznò frčijo,
kot pomladni sneg kopnijo.

Položaj je skrajno vroč.
Al' je tu oddih mogoč??

V Angliji že dober čas
ljudstvo tiho stiska pas.
Hrana je postala pičla,
sapo lovi industrija,
v krčih se življenje zvija,
dela ni, sploh vse je ničla.

Zdaj pa (ali ni to vrag?)
se pokvaril je še zrak:
V Perziji grdò smrdi,
vsak Angležˇsi nos tišči.
Ta prèklemani petról
hud povzroča glavobol.

Kot da to ne zadostuje,
ta novica se še čuje:
Dvignil se je nov škandal,
ker Egipet spet se kuja,
stare apetite zbuja,
hoče Sueški kanal.
Angliji tam prede slaba,
ker kanal je močna vaba.

Položaj je skrajno vroč.
Al' je tu oddih mogoč??

Kriza s krizo se lovi
v Franciji že leto dni.
V tej deželi je parola:
Večna nas preganja smola.
Če se najde glava bistra,
ki je lahko za ministra,
to ni prav njegovi babi,
ki pištolo koj pograbi
in moža-ministra vpihne.
V vladi pa spet kriza kihne...
Narod žalostno zdihuje,
kobno venomer vprašuje:
Kdaj sedela bo krog mize
prava vlada mesto krize?

Položaj je skrajno vroč.
Al' je tu oddih mogoč??

Španski Franco, uboga reva,
noč in dan si prizadeva,
da izkoplje se iz blata,
ki mu sega že do vrata.
Se napenja na vse više,
levo, desno pete liže,
da denarja bi dobil,
večnih stisk se iznebil.

Položaj je skrajnò vroč.
Al' je tu oddih mogoč??

In Amerika bolj južna
bila je in je še tužna.
Tam je svet od nekdaj nor:
Stopila sta v novi spor
Paragvay in Ekvador.

Položaj je skrajno vroč.
Al' je tu oddih mogoč??

Za zaveso pa železno
pod moskovsko roko jezno
položaj je vedno vroč.
Tam oddih sploh ni mogoč!

Čudno, kaj? Al' ni to strela,
da prav sleherna dežela
nosi križe in skrbi
in da v njej oddiha ni?

Stoj! Nekje je le dežela,
ki poskočno je vesela,
kjer brezskrbnost je doma...
To je — madrepatria.

Tam so krize pravi špas,
Španija je — španska vas.

Kaj bo petrolej iranski
in pokolj prekooceanski!?
Lahe to prav nič ne briga,
to njim vse je «ena figa».
Pojejo, pohajajo,
plešejo in rajajo,
dvigajo do jutra pete,
volijo si «reginetten.

Tam le en odmeva klic:
Živel prekomorski stric!!
To moderna je modrost:
Drugim skrb, a nam noros!
Svet tako se zdaj razvija:
Bólje bit' je — kolonija...

Kaj naj Juca tu dodà?
Eia, eia, alalà!!!

Justo in Riko

Justo: Kam pa kam, Riko? Nekam resen obraz imaš.

Riko: V mesto grem, kovčeg si moram nabaviti.

Justo: Čemu neki? Ali greš na počitnice?

Riko: Ne bodi smešen, Justo! Oktober se bliža. Ali si pozabil, da bo treba «pokatit»?

Justo: Saj res! Veš, kaj, Riko: Vzemi dva kovčka; eden bo zame.

Kaj bo?

A.: Kaj bo s premirjem? V Kaesongu vlada tišina.

B.: Ni drugače mogoče. Odposlanci v Kaesongu ne pridejo do besede, ker so topovi ob 38. vzporedniku preglasni.

Med vrstami

Volitve se ne odgodijo. Iz uradnih poročil posnemamo, da je odposlanstvo raznih italijanskih strank predložilo generalu Wintertonu prošnjo, da bi se občinske volitve odgodile na prihodnjo pomlad. V svoji prošnji je poudarjalo, da bo nemogoče opraviti obilico dela, ki bo spojeno s spremembo občinskih zastopstev. Imenovati bo treba nove volilne komisije, ki ne bodo vešče dela in bodo zaradi tega imele težkoče. Izdelati bo treba letno bilanco, kar bo zahtevalo skrajno naglico, medtem ko bi se z odgoditvijo volitev vse to lahko počasi opravilo z mirnim delom brez zadreg.

General Winterton je prošnjo odklonil ter omenil, da so prizadeta oblastva in stranke same predlagale mesec oktober kot najprimernejši čas za volitve. Izvajanja odposlanstva je sicer z zanimanjem poslušal, a treba je poudariti, da so bila sedanja občinska zastopstva izvoljena le za dobo dveh let in da je ta doba že pretekla.

Med vrstami: Tako se glasi uradno poročilo. Neuradno pa je treba stvar čitati takole:

Odposlanstvo: Mili, dobri generál Winterton! Odgoditve vendar volitve; kajti drugače se bo nabralo preveč dela.

Winterton: Kar pomirite se, gospodje! Skrajni čas je že, da se v občinskih zastopstvih začne sploh delati!

Ob selitvi

Tik pred začetkom vidne kampanje je tržaški župan odredil še nekaj sej občinskega sveta. S fino simboliko, ki je vsega upoštevanja vredna, je postavil na dnevni red zasedanja kot glavno točko skrb in ukrepe za odvažanje in odpravo smeti.

Glas iz občinstva: Bravo, gospodje občinski svetovalci! Tako je prav! Kadar se človek seli, zahteva manira, da se prostori lepo pometejo. Nič ne škodi pri tem, da ste na glavne smeti pozabili. S temi bomo že mi volivci pometli na dan volitev!

RAZVOJ LETALSTVA

FILATELIJA

od bajeslovne dabe do današnjih dni

V starogrški dobi je človek pripisoval nadzemeljsko moč letanja nadzemeljskim bitjem — bogovom, ki si jih je predstavljal po telesu sebi enake, po moči in drugih lastnostih pa neizmerno više. Zato je bila v ljudski domišliji podoba nekaterih izmed teh bogov opremljena tudi s krili, kar je že samo po sebi vzbujalo spoštovanje zemljanov.

Pozneje, ko se je vera v te bogove nekoliko zrahljala, si je tudi človek skušal osvojiti neizmerni zračni prostor, ki je bil tedaj dostopen le krilatim živalim — ptičem. Legenda nam pripoveduje o Ikaru, drznem in slavohlepnem mladeniču, ki naj bi se bil prvi izmed zemljanov dvignil v nebo s krili iz voska. Legenda pravi dalje, da bogovi niso hoteli prepustiti njemu in ostalim smrtnikom te svoje posesti; zato mu je sonce razkopilo krila, tako da je predrznež padel v morje v tam utonil. Ikara nam predstavljajo nekatere grške znamke, pa tudi estonska znamka, ki spada k seriji, ki prikazuje celoten razvoj letalstva.

Z istim namenom se je ukvarjal v petnajstem stoletju znameniti italijanski znanstvenik Leonardo da Vinci. A tudi njegovi poizkusi se niso obnesli, kljub temu pa ga imajo za začetnika modernega letalstva. Njegov portret in nekatere njegove iznajdbe vidimo na številnih italijanskih znamkah pa tudi na letonski znamki iz leta 1932.

Ob koncu osemnajstega in celo v devetnajstem stoletju se je misel za osvojitev zračnega prostora tako razširila, da so povsod razni znanstveniki gradili balone, s katerimi so se povzpenjali v zračne višine. Pozneje pa so z baloni začeli raziskovati tudi stratosfero. Take balone vidimo naslikane na znamkah več držav: naj omenimo tu le letonske, francoske in sovjetske znamke, na katerih je naslikanih več vrst takih balonov. Na letonski znamki je balon Francoza Charlierea iz leta 1783, ki spada med prve te vrste.

Ob začetku tega stoletja je človek začel premišljevati, kako bi prišel do bolj enostavne priprave za osvojitev zračnega prostora. Tedaj so nastala prva letala z več krili, katerim bi se danes vsak otrok smejal in ki se niti ne dajo primerjati z današnjimi letali. Tako vidimo na letonskih znamkah letalo bratov Wright in letalo Bleriota iz leta 1909. Enake dvokrilnike vidimo na luksemburških in ameriških znamkah. Med prvo svetovno vojno pa je že bila prava senzacija videti večje število takšnih letal.

K letalom moramo prištevati tudi zepeline, tako imenovane po Nemcu grofu Zeppelinu. Na sovjetskih znamkah je prikazana cela vrsta sovjetskih zepelinov; čulje imamo naslikanega zepelina «Grof Zeppelin» na nemških znamkah, kjer je naslikan polet te zračne ladje na Severni tečaj in v Ameriko. Istega zepelina vidimo na ameriških, luksemburških in italijanskih znamkah ob obisku tega v Italiji.

Leta 1927 je Američan Lindberg sam preletel z letalom Atlantski ocean. Na ta dogodek nas spominja ena ameriška znamka.

Na raznih letalskih serijah ali pa na serijah, ki prikazujejo razna vojaška orožja in ki so bile izdane v skoro vseh državah, vidimo naslikane vse vrste današnjih modernih letal. Sovjetska pošta je v zadnjem času izdala posebno letalsko serijo, na znamkah katere so naslikani najnovejši modeli sovjetskih vojaških letal.

Seveda tuči športno letalstvo ne sme manjkati. Mnoge znamke različnih držav prikazujejo razne modele jadralnih letal. Tudi helikopter, ki se je začel uveljavljati v zadnjem času, ima že svojo sliko na znamki. Je to italijanska znamka posvečena milanskemu velesejmu tega leta.

Najbrž bomo kmalu videli na znamkah letala na reakcijski pogon, dočim so bile rakete V-1 in V-2 že naslikane na nemških medvojnih znamkah.

NOVE ZNAMKE

FRANCIJA. — Spominska serija velikih mož prve polovice devetnajstega stoletja. Na vsaki znamki je portret proslavljenega. 5 Frankov + 1 Fr., temnorjava in zelena (Alfred de Musset, pesnik — 1810-1857); 8 Fr. + 2 Fr., temnorjava in temnovinasta (Delacroix, slikar, vodja romantične šole — 1798-1863); 10 Fr. + 3 Fr., temnorjava in temnozelena (Gay Lussac, fizik in kemik, znan po plinskih zakonih — 1778-1850); 12 Fr. + 4 Fr., temnorjava (Surcouf, morski ropar in graditelj ladij, najbolj znan pomorščak francoske revolucije in prvega cesarstva — 1773-1827); 15 Fr. + 5 Fr., temnorjava in rdečerjava (Talleyrand, politik, Napoleonov zunanji minister — 1754-1838); 30 Fr. + 10 Fr., temnorjava in svetlomodra (Napoleon I., revolucionarni general in prvi cesar Francozov — 1768-1821); Napoleon je bil sedaj prvič naslikan na znamki.

— Spominska znamka na čast veterinarske medicine. — Na znamki je naslikano pročelje veterinarske šole v Lionu in portreti zdravnikov H. Holuey — patolog, E. Nocard in J. B. Chauveau, biolog in fiziolog. Napis v sredini pravi: «Francija, zibelka veterinarske medicine. Lyon-Alfort-Toulouse». Vrednost znamke je 12 frankov, barva pa vijoličasta.

Pionirski rod

Najvažnejša notranja vodna pota na svetu

Poglejmo si bežno najvažnejša in najznačilnejša notranja vodna pota na svetu, bodisi naravna ali umetna.

Največja plovna reka na svetu je velikanska Amazonka v Južni Ameriki, ki je dolga 6500 km, plovna pa 4300 km; njena celotna plovna mreža s pritoki pa znaša 44.000 km. Kljub tako veliki plovni mreži teče reka Amazonka skozi redko naseljene kraje in je zaradi tega na nji kaj malo prometa.

Skozi pragozdove Amazonkinega porečja ni železniških prog in potov, zato so parniki s svojimi, celo do 5000 km dolgimi rednimi progami edina prometna zveza.

Za Amazonko sta največji reki Severne Amerike Mississippi in Missori. Ti reki imata mnogo peska, zato lahko plovejo tod le posebne ladje z relativno nizkim dnom, čeprav z veliko silo in nosilnostjo. Zaradi tega imajo zgrajene ladje z značilnim velikim pogonskim kolesom na repu ladje. Naj še omenimo, da na Missouriju razlike med nizkim in visokim stanjem vode znašajo tudi več kakor 20 metrov, zato nastajajo strahovite in velike povodnji.

Največji plovni reki v Afriki sta Nil in Kongo. Zanimivo je, da je ustje Konga neprehodno za ladje in tako je ta reka z morja nepristopna.

Najvažnejše azijske reke so: Jang-tse-kiang na Kitajskem, Ganges v Indiji, Ob, Jenisej in Lena v Sibiriji, Amur in Kerulen v Mandžuriji in Mongoliji.

Omeniti je treba, da lahko plovejo morske ladje na Jangtse-kiangu po reki navzgor skoraj 1000 km od ustja do Hankaua. Od tod plovejo rečne ladje nadaljnjih 600 km proti toku, kitajske «džunke», ki jih vleče po 200 ljudi, pa še nadaljnjih 600 km.

Na ustju reke Jang-tse-kiang, oziroma ob njenem pritoku Hang-Puu, leži Sanghaj, najprometnejše pristanišče Daljnega vzhoda.

Kitajske reke so zvezane v veliko in gosto mrežo prekopov, od katerih je najbolj značilen Carski kanal, dolg okoli 1600 km; ta teče od Hang-Hoa, preseka Jang - tse - kiang in in Hoangho in se končuje pri Tjen-Cinu.

Samo v dveh kitajskih pokrajinah Kjang-Ci in Ce-Kjang znaša mreža prekopov okrog 40.000 km.

Omenili smo že, da je v Evropi največja plovna reka Volga, za njo pa Donava. Druge večje plovne reke so: Ren, Weser in Laba v Nemčiji, Dnjeper in Dnjester ter Don v Sovjetski zvezi, Visla na Poljskem, Seine, Loire in Rhone v Franciji itd.

Za evropske reke je značilno, da tečejo skozi gosto naseljene in gospodarsko razvite kraje, zato je tudi premet na njih zelo velik, posebno na Reni, ki je imela v času med obema svetovnima vojnama največji promet na svetu.

Promet po jezerih je najbolj razvit v jezerskem predelu Združenih držav Amerike.

Pravo življenje so prinesli v Portorož naši pionirji

ŠOLARČEK

Znanje moje
ni malenkost,
dasi črk
še vseh ne znam,
ali mnoge že besede
zlahka ti prečitam
sam.

Dan na dan
učim se pridno,
berem,
vadim
na ves glas,
za učenje in pisanje
izkoristim
vsaki čas.

Le povprašaj me,
kar hočeš,
moja glava
vse to zna.
Videl boš,
da moje znanje
nima kraja
niti dna.

LEŠNIKI

Dobro jutro, ciciban!
Poldan je, a ti — zaspan?
Čudne sanje tebe tro,
brž ugani, kaj je to!
(Lenoba)

List do lista — ni drevo,
nosi hrbet — ni telo,
ako hočeš od srca
ti razkrije, vse kar zna.
(Knjiga)

V šolo hodi, šolar ni,
vreder: modrih je ljudi,
po papirju semtertja
piše, maže, kar se da!
(Pero)

Bije tiho kot srce,
s časom niha, dalje gre,
kraja nima, niti dna
ves se svet po njej ravna.
(Ura)

Ježek, gozdni dedek

«Ježek, ježek, gozdni dedek, dober dan!
Kaj pa delaš? Kaj boš šival, ves s šivankami obdan?»
«Toplo suknjico za zimo si bom zdaj sešil.
V njej bom ležal na zapečku, ko bo zunaj veter bril.»
«Ježek, ježek, gozdni dedek, vse povej!
Nam je tudi treba suknje. Nič hudobno se ne smej!»
Pa se ježek v klopko zvije in se z grča zavali:
«Jaz takole šivam suknjo. Pa sešijte jo še vi!»

ZA BISTRE GLAVE

BESEDE POMENIJO:

VODORAVNO: 1: številnik, veznik, dvojica, raste na glavi; 2: jamči, Zevsov ščit; 3: ital. spolnik, vzklik (srbohr.), pot v snegu, začetnici imena in priimka slov. pisatelja; 4: znana izletna točka pri Celju; 5: moč, barva, del Slovenije; 6: duša (lat.), žensko ime, kar vložimo; 7: ladja puščave, pokrivalo; 8: položaj, ni dober; 9: kraj pridobivanja soli, gnusen; 10: tatvina, umetnost (lat.), osa (ital.); 11: ribje jajce, edinica, bog ljubezni; 12: nedotaknjen gozd; 13: veznik, industrijska rastlina, pokoj, igralna karta; 14: otok v Sredozemskem morju, pomoč (ital. fonet.); 15: važen življenjski organ, del obraza, vprašalnica, kraj v Dalmaciji.

NAVPIČNO: a: kraj pri Ljubljani, ribiška potrebščina, smuči, vrsta zemlje; b: ozek vmesni pas, hud vihar; c: pesnitev, pritok Drine, hišni bog starih Rimljanov, veznik; č: oseba v Verdijevi operi «Ples v maskah»; d: starogrški bog vojne, žensko ime, delež vojnega zmagovalca; e: kraj pri Tržiču na Gorenjskem, turški velmož, boginja liričnega pesništva; f: okoliš, južni sadež; g: otroška vojaška kapa, geometrični lik; h: posuta s pegami, želodec (srbohr.); i: južna rastlina, kratica za nosilca ljudske oblasti; j: madž. žensko ime, mokrota, cesta (srbohr.); k: mesni izdelek; l: ital. spolnik, skrajna črta predmeta, glas zvona, osebni zaimek m: hudobni duh (3. skl. edn.), edinica; n: začimba, ribiška potrebščina, brez pameti, član družine.

REŠITEV

VODORAVNO: 1) eta; 4) B. T.; 6) erato; 8) it; 10) novela; 12) anilin; 15) labora; 17) oviran; 19) megera; 20) gre; 22) Erazem; 24) Avar; 25) ruletar; 28) Nama; 29) kis; 31) so; 32) A. M. (Anton Medved); 33) rat; 35) Tacitus; 37) monizem; 39) kub; 40) tapir; 42) pat; 43) Irak; 45) Ren; 46) kada; 47) in; 49) tu; 50) Koper; 53) Saraj; 55) sarabanda; 56) rob; 57) ski.

NAVPIČNO: 1) era; 2) ta; 3) ata; 4) bober; 5) tvor; 6) Ela; 7) ono; 8) Ilir; 9) tiran; 10) Nagasaki; 11) erar; 13) iver; 14) Nazareta; 15) levit; 16) tre; 18) nenam; 19) mak; 20) glosar; 21) etamin; 23) mat; 26) usut; 27) Amor; 30) čiba; 33) lipa; 36) curek; 38) zadaj; 41) pes; 44) kipar; 46) kurdi; 48) Nero; 49) tank; 51) os; 52) rab; 53) Sas; 54) A. A. (Anton Aškerc).

MARK TWAIN

Pustolovščine

TOMA SAWYERA

Ilustriral Bogdan Grom

XVI.

«Ves svet bi dala, če bi mogla verjeti tvojim besedam», je dejala teta Polly. «Da, res je bilo tako», je zatrjeval Tom, «samo ko sem slišal, da bo zadušnica, sem si že mislil, kako bomo prišli v cerkev... in pismo na ljubju sem vtaknil zopet v žep.

«Kakšno ljubje?»

«Tisto, ki sem nanj napisal, da se gremo pirate...»

Ko se je teta prepričala, da Tom ni lagal, je bila presrečna.

1

Poljubila je Toma in to tako, da je z lahkim srcem odšel v šolo. Na koncu travnika je naletel na Becky, stekel je k njej in rekel: «Zelo grdo sem se vedel proti tebi... bodiva spet prijatelja!» Ona pa ga je ostro zavrnila, češ da ne bo nikoli več govorila z njim in odšla.

Tom je bil ves besen in predstavljal si je, kako bi jo pretepel, če bi bila fant.

2

Becky je težko pričakovala trenutka, ko bo Tom tepen zaradi popackane knjige, to, da pogubà se je približevala njej sami.

Ko je bila sama v razredu, je iz radovednosti potegnila iz miznice neko učiteljevo knjigo. Toda ravno ko si je ogledovala neko sliko, je vstopil Tom in ona je tako naglo zaloputnila knjigo, da se ji je slika pretrgala na dvoje. «Kaj vohuniš za mano», je zavpila na Toma in zbežala.

3

Tom si je mislil: Jaz ne bom ničesar povedal učitelju, toče na dan bo le prišlo... pa kar prav ji je.

Kmalu je vstopil učitelj in odkril nesrečo v Tomovi čitanki... Vse zanikanje Tomu ni pomagalo... Becky je že hotela z resnico na dan, pa si je rekla: «Tom bo pa mene zatožil, da sem strgala list.» Tom je vzel bunke nase in celo zdelo se mu je, da je črnilo sam pošil, medtem ko se je pretepal.

4

Cela ura je minila. Učitelj je kinkal in večina otrok je zaspano pogledovala nanj. Nenadoma pa je potegnil iz miznice knjigo, jo odprl in že srepo pogledal po razredu.

«Kdo je strgal to knjigo?» — Nobenega glasu...

Tečaj je začel spraševati kar vsakega po vrsti... «Rebeka Tatcher, si ti — ne tako, poglej me v oči — strgala knjigo?» Tom je videl njen prepaden obraz in njene roke, ki so se proseče dvigale...

5

Zato je skočil na noge in zaklical: «Jaz sem jo strgal!» Vsi so obstali. Tomu pa je bilo presenečenje, hvaležnost in oboževanje, ki je sijalo iz Beckynih oči, dovolj plačila za sto udarcev. Tudi je brezbrižno sprejel vest, da bo dve uri po šoli zaprt, saj je vedel, kdo ga bo čakal. In preden je zvečer zaspal, so mu zvenele Beckyne zadnje besede:

«Tom, je kako si mogel biti tako plemenit».

6

Počitnice ter izpiti so se naglo bližali in učitelj je postajal z dnevi v dan bolj siten. Dečki so zato kovali maščevalne naklepe. Pritegnili so k zaroti tudi pleskarjevega sina; kajti učitelj je stanoval pri njih in fant mu je bil za marsikaj gorak.

Pleskarjev sin je obljubil, da bo «stvar izpeljàl», ko bo učitelj imel svojo mero na izpitni večer, in sicer medtem ko bo zaspal v naslonjaču; zbudil pa ga bo šele tik pred šolo.

7

Od vasi do vasi

PREBENEG

Ponovno se oglašamo iz naše vasi, ker nam nekaj ni prav. Kakor drugod je tudi pri nas velika suša. Mi pa jo še bolj občutimo kot po drugih vaseh, ker smo v hribu, oddaljeni od potokov in brez vodovoda.

Že več let nam obljubljajo vodo, a vedno ostane le pri obljubah. Le ko pritisne velika suša in ostanemo popolnoma brez vode, nam je občinska uprava nekaj pošlje s kamioni.

Letos je tudi tako. Zelo smo prizadeti in v stiski z vodo. Iz Doline nam jo sicer dovažajo vsak drugi dan, a s tem si lahko malo pomagamo. Ko so prve dni pripeljali vodo dopoldne ali proti večeru, je bil skoraj vsakikrat pri razdeljevanju vode prepir. Da ne bi bilo več tega, nam pripeljejo zdaj vodo okrog polnoči, ko vsi spijo. Prepirov res ni več, a nezadovoljstvo še večje, ker pripeljano vodo zlijejo v vaški vodnjak in odidejo. V vodnjaku pa je kup blata, tako ča je voda vsa motna. Kaj naj počnemo s tako vodo? Nalijemo si jo v lonce in vedra in čakamo, da se malo razčisti in ustali, kar pa je zelo nerodno, ker vodo potrebujemo in ne moremo čakati.

— Kako se pa vse to sklada z zdravstvenimi predpisi, pa tudi ne vemo.

RICMANJE

Bližajo se volitve. Sedanja kominformovska občinska uprava bi si rada pridobila naklonjenost vaščanov. Zato so zadnje čase začeli nekaj delati po vasi, da pokažejo, kako «skrbijo» tudi za Ricmanje. Popravljajo obcestne jarke in kakšen zid, a večjih del ni videti. Obljubljajo nam javni telefon, pa se še nič ne ve, kdaj bo zabrnčal in kje. Z vodo imamo težave, suša nas je zelo prizadela in uničila pridelek.

Nad vasjo nadaljuje podjetje «Italcementi» s pripravami za kopanje in odvažanje laporja, ki ga bodo uporabljali za izdelavo cementa v bodoči novi tovarni v Zavljah.

Naše ženske pa se pritožujejo, ker nimajo še pralnice v vasi. Lovriha je svoj čas tudi to obljubljal, a je vse pozabil. Upamo, ča bo prihodnja občinska uprava, ki ne bo več v rokah kominformistov, skrbela tudi za našo vas in ne bo trosila milijone in milijone za nepotrebne stvari kot dosedanja kominformistična občinska uprava v Dolini.

MAČKOVLJE

V nedeljo smo imeli naš vaški praznik, opasilo ali «sagro». Na ples so prišli domačini in sosedni vaščani, da bi se malo razvedrili in razveselili. Vsak si je želel mirnega užitka in vesele družbe. Pa so prišli tudi taki, ki ljubijo le prepir in sovraštvo.

Med drugimi je prišel tudi neki kominformistični razgrajač in občinski svetovalec v miljski občini, ki ima v naši vasi sorodnike. Ni prišel v vas kot olikan gost, prišel je izzivat mirne domačine in hujskat sorodnike, da je nastal prepir in pretep med njimi.

Takih obiskovalcev, ki jih dobro poznamo zaradi njihove «lepe» preteklosti, ne maramo v našo vas. Ostanejo naj rajši s sebi enakimi v miljskem kotlu.

SALEŽ

Pred nekaj tedni se je kominformistično «Delo» obregnilo ob našo gostilničarko, češ da zanemarja svoje delo in se ne drži urnika, da so zaradi tega prizadeti zlasti vaški kačilci itd.

Vsak pošten vaščan mora priznati, da je to gola laž. Vsi vaščani dobro poznamo našo gostilničarko in vemo, da rada postreže ob vsaki priliki. Dobro vemo tudi, zakaj se «Delo» tako zaganja vanjo: ker noče trobiti v kominformistični rog.

Naj «Delo» raje napiše, kako v vaški trgovini prodajajo in točijo tuja vina in naj se informira, če je to dovoljeno. Kmete pa naj vprašа, če je to umestno in koristno, ko je v vaških kleteh na razpolago še mnogo pristnega domačega vina. Kmetje so v skrbeh, ker ne morejo prodati po primerni ceni svojega lanskega vina, v naši vasi pa razni špekulanti uvažajo italijanska vina, ki so včasih dvomljivega izvora in kvalitete.

Sušа nam je letos pobrala skoraj ves pridelek krompirja, fižola in koruze. Tudi trte se je lotila, vendar upamo, ča bo nekaj vina.

Naša vas je v lepem kraju in primerna za izlete meščanov. Tržačani, ki prihajajo v našo vas, se radi vrnejo na dobro kapljico terana in na «pršut». Lahko pa bi prišlo zlasti ob nedeljah še več izletnikov, če bi imeli lepše urejene cesteи in avtobusne zveze z mestom.

Prihodnja občinska uprava bo morala tudi na to misliti in skrbeti za razvoj turizma v naših krajih, ker bi to pomagalo h gospodarskemu dvigu naših vasi. Sicer se nam obetajo črni časi.

ŠEMPOLAJ

Posestnik Franc Legiša je pri izkopavanju krompirja naletel na koloradskega hrošča. Pomeni, da se je ta škodljivec vtihotapil v naša krompirišča že v precejšnjem številu. Zalege bodo prihodnje leto razmnožile tega nevarnega škodljivca, ki bo ogrožal pridelek krompirja in drugih sadežev. Zato naj bodo gospodarji pri izkopavanju pozorni in naj pojav hroščev prijavilo, da bo borba proti njemu prihodnje leto bolj uspešna. Brez pravočasne in dosledne množične borbe ne bomo tega škodljivca zatrli.

SESLJAN

Naše kopališče sprejema v lepih delavnikih slotine in ob nedeljah tisoče kopalcev. Obalo proti Devinu je zavzela vojska, skrajno levo pa njih družine. Prostor v bližini je rezerviran za Avstrijce, ki jih pa ni mnogo. «Imam vtis, da sem v krogu dekadenčnega sveta», je dejal resen avstrijski mladenič in pokazal na pestro množico našminkanih kopalcev. «Ni li tod Slovencev?» Na moja objasnila je pristavil: «Zdi se mi, da ste zelo skromni.» Mladenič je pogodil pomanjkanje narodne zavesti in ponosa v obalnih vaseh. Naša zemlja, naše morje, naše hude izkušnje izpod italijanske nacionalistično-fašistične pete, naša borba za neodvisnost — vse to so razlogi, da bi se nam ne bilo treba sramovati svojega porekla, pa če smo tega ali onega političnega prepričanja.

NABREŽINA

Smo že poročali, da se italijanski nacionalisti te in one politične barve že nekaj časa sem zelo zanimajo za srečo in nesrečo naše občine. Kar potijo se v skrbi za njeno usodo. To je posebna bolezen, ki napada samoljubneže in slepe oboževalce veličine svoje nacije ali zagrizene sovražnike vsega, kar ovira njihove načrte. To smo na tem kosu zemlje mi — Slovenci. V ta namen se večno bolj nestrpno sestajajo in pretresajo, kako bi nastavili mrežo za bližajoče se volitve, da bi ujeli čim več kalinov. Trosili bodo obljube in pretnje, žvenkljali z judeževimi groši in enakimi čednimi dejanji, ki smo jih ob takih prilikah vajeni. Nemoralen cilj, nemoralna sredstva!

Tudi znani šempolajski kominformistični gosjak že gaga po Nabrežini. Prejšnjo soboto se je repenčil v naši kavarni in prepričeval nekega Italijana o edino zveličavnem kominformizmu. Seveda si ni mogel kaj, da ne bi razpihoval mržnje proti Jugoslaviji, ki jo on — veliki ideolog — ničevo strastno sovraži. Sicer pa se nam ne zdi vredno, da bi se z njim kaj več pomučili in rečemo le še to-le: Tudi mnogi njegovi politični privrženci so mimo njegovega brbljanja, ki ga ne morejo jemati resno, pogodili in se iz prakse prepričali, koliko je vredna kominformistična pridiga, s katero skrivajo resnico z debelimi in naravnost ostudno demagoškimi lažmi. Naj pojejo kakor koli, a vsebina kominformističnih političnih prizadevanj je samo ena: priključitev tega ozemlja k «madrepatriji», katere dobrote smo v 25 letih okusili tako temeljito, da smo vsi na telesu in duhu zdravi enega in istega mnenja: V naročje «madrepatrie» nikoli več!

PUHLI SLAVOSPEVI KOMINFORMISTIČNEMU ŽUPANU

"Delo„ poveličuje Lovriho na račun stvari, ki niso bile njegovo delo, a molči o tem, kar bi bil moral storiti, a ni storil

Nismo proti športu, smo pa proti temu, da izda občina tri milijone za obnovo športnega igrišča, ki ga potem dobi društvo, ki je pri srcu županu Lovrihi, kot se je to zgodilo z igriščem v Boljuncu.

Kominformisti v dolinski občini so že prepričani, da bodo na prihodnjih volitvah zgubili mnogo glasov. Lovriha se boji, da bo moral poiskati pač drugo delo.

Res neprijetno mu bo, zato se kot potopljenec oprijema vsake bilke, da bi se rešil. Sam sebe ne more prehvalit, koliko stvari je napravil za dolinsko občino. Verjetno pa ne zaupa preveč lastnim hvalam, zato mu je «Delo» 18. avgusta priskočilo na pomoč in mu zapelo slavospev kar na dveh straneh. Niti Stalinu niso pri «Delu» še posvetili toliko prostora, svinca in slik.

Kot svete podobice so postavili slike, kominformističnih svetovalcev. Lovriha je seveda prvi in kaže hrbet vsem ostalim «možakom». Na prvi pogled se vam zazdi, kakor da vidite podobo pokojnega Mussolinija v mladostnih letih.

Pod slikami kominformističnih veljakov «z mladim županom na čelu» so sami okvirji z milijonskimi vsotami in slikami nekaterih novih stavb.

«Delo» trdi, da je sedanja občinska uprava v Dolini napravila v dveh letih več kot vse prejšnje uprave skupaj. Kaj si pa mislite? Lovriha zna delati čudeže. V dveh letih je napravil tam več kot vsi župani, ki jih je imela dolinska občina od svojega obstoja. Pomislite, občani, če ga boste ponovno izvolili za župana, vam bo v prihodnjih štirih letih napravil toliko, da vam ne bo treba sploh več delati.

Cudno, da ne pokliče «čudotvornega» dolinskega župana k sebi Stalin, da bi mu napravil, kar sam ne more.

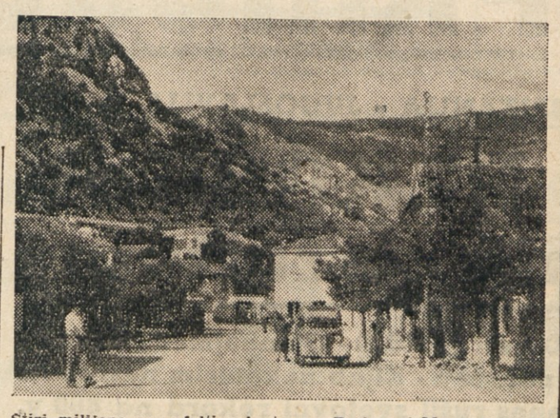
«Delo» našteva milijone in milijone, pravi, da je za vsa javna dela občinska uprava potrosila skupno 257,538.810 lir. Ne pove pa, kdo je dal ta in drugi denar, ki ni vštet v to vsoto. Hvaliti se s tujim denarjem in tujim blagom je otročje!

Kako je pa Lovriha uporabljal milijonske in milijonske vsote, ki jih je dolinska občina prejela od ZVU v dveh letih njegovega županovanja?

Videti je, da ga niso preveč trle skrbi; saj je fant lepo rdeč in vedno bolj zalit, skrbi pa tarejo mnoge dolinske občane, o katerih pa «Delo» molči.

Gročana, Pesek, Draga in Prebeneg so še brez vodovoda in imajo vsled tega vsako leto veliko škodo in težave. Pred prvimi volitvami je Lovriha obljubljal tem vasem vodovod, če bodo volili zanj. V dolinski občini županuje že dve leti, imel je na razpolago več sto milijonov lir, a vodovoda v teh krajih še ni, otroškega vrtca v Boljuncu ni, strokovne šole v Dolini ni, mnoge ceste so v slabem stanju, nekateri kraji so sploh odrezani od prometnih središč, obljubljenih pralnic in napajališč v raznih krajih še ni, novega občinskega sedeža še ni, ni še dovolj stanovanj za vse občane, niso še obnovljene vse požgane in porušene hiše itd., itd.

Se mnogo drugih nujnih potreb imajo v dolinski občini. A kaj za to? Župan Lovriha je od 20 milijonov, ki jih je ZVU nakazala dolinski občini v okviru osmega gospodarskega plana, določil kar 4 milijone za asfaltiranje trga v Boljuncu. Stiri milijone za delo, ki ni bilo tako nujno potrebno in koristno, medtem ko je potrebno napraviti sto drugih nujnih stvari in pomagati potrebnim občanom.

Stiri milijone za asfaltiranje trga v Boljuncu! Mar v dolinski občini ni kričeče nujnejših potreb, na katere župan Lovriha ni pomislil?

Pa to ni še vse! Za popravilo športnega igrišča v Boljuncu so zabili, po zaslugi župana, skoraj 3 milijone lir in ga oddali nekemu društvu, namesto da bi ga upravljala občina sama.

V Dolini je pred meseci občinska uprava napravila na občinske stroške plesišče, da je lahko kominformistična družba plesala. Plesišče pa bi si bili lahko domači fantje sami napravili in imeli ples.

O «vrlinah» mladega dolinskega župana pa bomo še pisali.

OD TU IN TAM S PODEŽELJA

Kortina - Vršič

Leta 1909 je bila zgrajena pri nas velika osnovna šola na lepem in primernem prostoru. Od takrat je preteklo že veliko let in je naravno, da je slabo vreme napravilo tudi na šolskem poslopju svoje. Pod Italijo so se zelo malo zanimali za popravila, tako da je poslopje utrpelo precej okvar. Tudi za časa borbe ni bilo prizaneseno šoli, tako da je ta skoro izgubila to ime.

Zasilno je bilo poslopje popravljeno po osvoboditvi, tako da je zopet začelo služiti svojemu namenu. Te dni pa so se začela dela za popolno popravilo. Streho, ki je bila zelo pokvarjena, bodo deloma premenjali, v notranjosti pa popravili učno dvorano in stanovanje za učitelja. To v enem delu poslopja, v drugem delu pa bodo namestili v okna vse potrebne šipe.

Za vsa ta popravila je ljudska oblast nakazala 145 tisoč din.

Zadružniki so te dni zaključili z mlatvijo pšenice, ki jim je dala nekaj stotov več kot lansko leto. Niso pričakovali takega pridelka, ker so zaradi slabega vremena sejali zelo pozno. Zadovoljni so s pridelkom sena, ki ga imajo zelo veliko. Ostale kulture pa sedaj precej trpijo zaradi suše. Posebno občuti sušo vinska trta, ki je tu zasajena po večini v brežinah.

CEROVLJE

Pri nas ni posebnosti in življenje poteka v znamenju vsakdanje borbe za kruh. Zaslužek je skromen in vedno bolj redek, izdatki za prehrano vedno večji. Letošnji pridelek je zelo majhen, ker smo imeli pretežno suhe dneve in smo zemljo na splošno obdelali le za silo. Ni bila temu kriva samo mokra pomlad, ampak tudi površna obdelava — pojav, ki velja tudi za druge vasi. Vzrok zanemarjanja kmetijstva je v kapitalističnem sistemu, ki izkorišča vse delovne ljudi in torej tudi kmeta, in to na način, da industrija svoje proizvode drago prodaja, kmetijski pa grede po razmeroma nizki ceni. Drugi vzrok: kmetijstvu se ne nudi potrebna pomoč. Tretji vzrok tiči v neplodnosti naše zemlje. Vse pa kaže, da ne bo to večno in bodo tudi delovnega človeka bolj upoštevali! To pa si bomo morali priboriti, ker naših pravic nam ne bo nihče dobrovoljno daroval.

Marezige

Že letošnje pomladi se je preselila vaška gostilna v nove prostore zadružnega doma, kjer je našla res primerno mesto. Prav tako sta v zadružnem domu dobili prostore kmečka nabavno-prodajna zadruga in KDZ. V dvorani za prireditve je bilo že več sestankov in prireditev. Manjka še razna oprema, kar pa bodo prebivalci napravili postopoma.

Marezičani so ponosni na svoj zadružni dom, ki so ga zgradili z veliko požrtvovalnostjo in zavestjo. Danes že občutijo njegovo korist.

KULTURNI DOM

(Nadaljevanje s 3. strani)

dan Andrej 50, Maver Josip 50, Cupin Oskar 50, Vivoda Marijan 50, Cunja Josip 100, Cupin Dora 150, Pečarič Viktorjan 200, Bandelj Jožko je v gostilni v Skofijah nabral od svojih prijateljev sledeče prispevke: Zugna Berto 50, Zupin Piero 50, Remigio 50, Jamšek Zarko 50, Kofol Milio 100, Vivoda Marijan 150, Mario 50, Lado 50, Cechič Santo 50, Pino 100.

Korda Ivan, Elerji 200, Loredan Lice, Elerji 100, Loredan Ana, Elerji 100, Korda Ivan nabral za opeko v Elerjih 1200.

Svetina Gvido, Sv. Barbara 250, Skerjan Jožef, Sv. Barbara 250, Tul Amalija, Sv. Barbara 200, Pečar Beniamin, Sv. Barbara 300, N. N. iz Sv. Barbare 150.

Skupno	50.620 lir
prejšnji znesek	4.653.923 lir
	4.704.543 lir

V seznamu št. 20 so pomotoma darovalci iz Bazovice in sicer od Ražma Silvestra do Renčelj Amalije bili priobčeni pod rubriko «Delavci zaposleni na stavbišču Kulturnega doma». Križmančič Marija-Petrač se pravilno glasi 300.

Uvoznik: Zadružni konzorcij jestvinarjev Consorzio commestibilisti Via Valdirivo 3 TRST - Ul, Valdirivo št. 3 - Tel. 5034 - TRST

MALINOVEC iz kraških malin in druge sirupe kakor oranžado, mento itd. dobite v najboljši kvaliteti pri tvrdki JAKOB PERHAUC TRST - Ul. Xidias 6 - Tel. 96332 NA ZALOGI VEDNO LIKERJI, ZGANJE, JAJCNI KONJAK IN ALKOHOL ZA VLAGANJE SADJA

Mizarji podjetniki kmetovalci! Deske smreкove, macesnove in trdih lesov in trame, nudi najugodnеje CALEA TRST viale Sonnino 24 Tel. 90441

Staroznana tvrdka TULIAR vam nudi najboljše jamstvo

Sivalni stroji najboljših svetovnih tovarn, tuji in domači, industrijski in družinski, specialni za šivanje nazaj in naprej, pritrjevanje gumbov, čipk, vezenje, in krpanje z garancijo 25 let. Skrajno ugodne cene od lir 10.000 naprej. Na obroke 50 lir dnevno. Moderniziramo in kupujemo rabljene stroje po ugodnih cenah. Brezhibna popravila vsakršne vrste stroja izvršuje specialist za najboljše nemške znamke. Prodajamo omarice za stroje in sestavne dele za kakršno koli vrsto stroja, električne motorje, svetilke itd. itd.

Staroznana tvrdka Tuliak vam nudi najboljše jamstvo TRST, Ul. della Guardia 15 - Tel. 95089

MIZARSKA DELAVNICA MIHELJ JOŽE T R S T Ul. Polonio 3 sprejema vsakovrstna mizarska dela po ugodnih cenah

Projektiranje in montaža centralnih kurjav, sanitarnih naprav ter kleparstvo

TRGOVINA Trst, Ul. G. Vasari 10 OGLEJTE! si naše izložbe! Dospela nam je nova pošiljka spomladanskih čevljev za ženske in moške TREVISANI

Kako se mi dobrikamo Američanom

FRANCE MAGAJNA

Jugoslaviji očitajo dobrikanje tisti, ki jim je dobrikanje, prilizovanje in beračenje skoraj poklic

VI.

Vrnili smo se na parnik mnogo prej, kot bi bilo treba.

Na parniku se je pa med tem dogajal nov «pandemonium». Neki neapeljski krošnjar je med potniki tretjega razreda vsiljeval svojo ničvredno kramo in se z nekim kupcem, ki se ni pustil preveč oskubsti, ljuto sprl. Zapletljaj je bil tako hud, da je krošnjar potegnil iz žepa nož in zamahnil z njim proti kupcu, ki bi jo pošteno skupil, če bi ne odskočil. Med potniki, ki so to videli, je nastalo tako ogorčenje, da je krošnjar kar hitro pobral svojo kramo in izginil na suho.

Poveljnik tretjega razreda je bil neki Bole, Slovenec doma iz Barkovelj pri Trstu. Prekrasen mladenič je to bil, prav gotovo najlepši mož, kar sem jih v svojem življenju videl. Lepoto moških ne znamo moški kaj prida ceniti, ali Bole je bil potrjen krasotec od nas vseh. Stasit, rdečeličen, ponosit plavolasec v brezmadežno čisti častniški uniformi, pa navzlic temu vzorno vljuden in ljubezniv do vseh, je vzbujal prave viharje v srcih mlajših sopotnic. Zlasti dve grški lepotici, ki sta izstopili pozneje v Patrasu, sta šli za njim kot čebele za medom. V vsaki luki, kjer je parnik pristal, sta ob povratku s suhega prinesli polne naročaje najdražjega cvetja in ga skrivoma zmetali skozi okence v njegovo kabino. Kako sta izvedeli, kje on spi, meni seveda ni znano. Bržkone jima je to zaupal kak mornar. Mi, navadni smrtniki od petdesetih let nazaj, smo Boleta zmeraj z zavistjo gledali. Nismo znali vzbuditi zanimanja pri nežnem spolu niti tedaj, ko smo se v kantini napili.

Bole je rad zahajal v kantino drugega razreda in tam sem se seznanil z njim. Ne morem se pobahati, da sva postala prijatelja v tistih osmih dneh znanja, razgovarjala pa sva se vsakokrat prisrčno. Takoj po odhodu iz Neaplja sva se dobila in povedal sem mu o poslednjem «pandemoniju» tam. Takoj so se mu zaiskrile oči.

«Pa zakaj ni tisti potnik takoj prišel k meni? Saj menda ve, kje je moj urad. Jaz bi kaj hitro obračunal.»

«Ali bi ga izročili policiji?» sem vprašal.

«Kaj policiji — saj tam je ta kriminalec zmeraj doma. In vsi njegovi tovariši tudi. V morje bi vrgel njega in njegovo kramo.»

«Pa to je vendar nemogoče».

«Prav zelo je mogoče. Na predzadnji vožnji se je taka stvar pripetila. Nekdo od teh kramarskih zajedavcev je v barantanju hudo razžalil nekega potnika in jaz sem na to osebno naletel. Takoj mi je zavrela kri. Brez besede sem pograbil to umazano gnido za hlače in ovratnik in ga vrgel čez ograjo krova v morje z vso njegovo kramo vred. Oh, ni bilo nevarnosti, da bo utonil, le ob kramo je bil in moker se je minuto pozneje skobacal na pomol. Izpljuval je slano vodo iz ust in zmerjal, kakor znajo samo Lahi zmerjati. Pridružila se mu je družba enakih ptičkov, ki mu je pomagala zmerjati še bolj slikovito. «Maledetto rosso, te bomo že plačali, počakaj! Brutto porco schifoso!» Seveda, ko bi hotel, bi vzel metlo in se spustil po mostišču na pomol in kričavi vrabci bi jo jadrno ucvrli tja dol proti Posilipu. Tega seveda nisem storil in sem se raje veselil nad radostjo potnikov, ki so bili priča temu prizoru. Veš, stvar je taka,» je dodal, «po ukazu kapitana, ki je naš absolutni vladar, je naša dolžnost braniti kjerkoli moremo koristi in čast potnikov. Ne smemo pod nobenim pogojem dopustiti, da bi jih — vsaj na krovu — kdo žalil. Vselej se smemo poslužiti sile, če menimo, da je to potrebno.»

«Zakaj pa dovolite tem kramarjem vstop?»

«Zato, ker potniki sami to želijo. Saj se zabavajo kakor na sejmu. Končno, vsi ti zajedavci tudi niso surovine. Dokler vršijo svoje kupčije s potniki na dostojen način, jih ne oviramo.»

Zopet me je zaskrbelo: Ali se bo v jugoslovanskem Dubrovniku tudi taka stvar dogajala?

Naš parnik je tičal ob dolgem pomolu, na drugi strani pa je bil obdan od vrste čolnov, ki so bili do roba natrpani s sadjem, grozdjem in skladanicami vinskih buteljk. Vsak je gledal navzgor proti nam in nam do hripavosti hvalil dobrote in cenenost svojega blaga. Vrvico, na kateri je bila privezana košarica, je vrgel med nas na krov. Potnik, ki je želel kaj kupiti, je položil zahtevani znesek v košarico in jo na omenjeni vrvici spustil do čolnarja. Tale je vzel denar, ga preštel in nato naložil v košarico zahtevanih dobrin, ki jih je nato kupec potegnil navzgor in oddal vrvico drugemu.

Nekdo od čolnarjev nam je kazal lepo etiketirane steklenice in vpil: «Lacrima Christi! Lacrima Christi! Solo due dolari.»

Lacrima Christi! Kristusova solza! Najslavnejše vino vezuvskih pobočij! Dajmo ga pokusiti! In smo ga. Bila je potvorba kajpada. Mešanica. Morda kozarec prave «lakrime», ostalo pa navadno vino. Bilo je dobro, toda Kristusova solza to ni bila. Ko bi jo Kristus sam pokusil, bi se znova razjokal, to pot nad lumparijo Napolitancev.

Saj vam je morda znana legenda o «Kristusovi solzi»? Ko je Kristus obiskal Neapelj in je potoval po njegovi prelepi okolici ter je prišel tudi na pobočje Vezuva, se je bridko razjokal, ker da je ta najlepši košček raja še vedno ostal na Zemlji. In kamor je kanila njegova solza, tam je vzrastla trta, ki rodi še danes to preslastno vino. Ko je tisoč let pozneje potoval ondot neki Nemec in je pokusil Kristusovo solzo, je globoko vzdihnil: «O Kristus! Zakaj nisi vsaj enkrat jokal tudi po naši deželi!»

(Nadaljevanje sledi)

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME V naše kraje vdirajo nove vremenske motnje z severozahoda. Zaradi tega se oblačnost zpet veča; višek bo verjetno dosegla proti večeru. V popoldanskih urah možnost manjših padavin. — Včeraj je bila v Trstu najvišja temperatura 28 stopinj, najnižja pa 21 stopinj.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jugoslovanska cona Trsta:** 9.00 Cajkovski: Labodje jezero; 13.00: Slavne melodije; 17.50: Reportaža. — **Slovenija:** 12.00: Zborovske skladbe A. Lajovica; 17.00: Plesi in baleti. — **Trst II.:** 20.35: Pestra glasba; 22.26: Klavirski jazz. — **Trst I.:** 18.40: Kozmopolitska glasba.

PRVI DAN LAHKE ATLETIKE: V. BRITANIJA - JUGOSLAVIJA 54-41

V VZDUŠJU REKORDOV
nekaj svetovnih rezultatov

Bailey izenačil svetovni rekord na 100 metrov (10.2) - Otenhajmer letos najboljši na svetu - Haeggov naslednik poražen - Kljub nekaterim nesrečam izreden odpor domačih - Wint bo danes rušil svetovni rekord na 880 y.

BEOGRAD, 25. — *V prvem dnevu lahkoatletskega dvoboja med Anglijo in Jugoslavijo na stadionu CDJA Partizan v Beogradu je bilo doseženih nekaj izrednih rezultatov svetovne vrednosti. V dvoboju vodi Velika Britanija s 54 točkami proti 41.*

Britanski sprinter MacDonald Bailey je dosegel na 100 m fantastičen čas 10.2, s katerim bi še pred nekaj meseci izenačil svetovni rekord. Ta čas je poleg jugoslovanskih sodnikov meril tudi tajnik britanske atletske federacije Crump, ki je izjavil, da je tekališče na velikem beograjskem stadionu kot ustvarjeno za najboljše svetovne rezultate.

Senzacijo dneva pa je pripravil jugoslovanski tekač Andrija Otenhajmer, ki je pretekel 1500 m v najboljšem letošnjem času na svetu 3:47.0 in premagal znanega angleškega srednjeprogaša Bannistera, «naslednika Haegga», ki so ga smatrali za najresnejšega tekmeca za zlato olimpijsko medaljo na olimpijskih igrah leta 1952 v Helsinkih. 25.000 gledalcev na beograjskem stadionu je bodrilo malega Otenhajmerja, ki je vodil vso dirko, zlasti pa zadnjih 200 metrov pred ciljem, ko je Bannister silovito napadel. Ko se je že zdelo, da ga bosta oba Angleža prehitela, je Otenhajmer prešel v izreden finiš in prepričljivo premagal Bannisterja, ki je prišel na cilj drugi v času 3:46.8 (izenačen dosedanji najboljši letošnji rezultat na svetu). Ceraj, za katerega so pričakovali, da bo vodil srdito borbo z Angleži, če že ne za prvo mesto (to se je zdelo za Jugoslovane že vnaprej izgubljeno), pa vsaj za novi jugoslovanski rekord, je zaostal daleč zadaj, s časom, ki je za deset sekund slabši od njegovega letošnjega najboljšega rezultata.

Odličen je tudi rezultat britanske štafete 4x100 m v 41.2 najboljši letošnji čas v Evropi. Jugoslovani so v tej disciplini po nepotrebnem izgubil dve točki; jugoslovanska štafeta ni prišla na cilj, ker je četrti tekač pri izmeni izgubil palico.

Prav tako je odličen rezultat Črnca Winta na 400 m - 47.2. Sabolović je prišel sicer tretji na cilj, vendar je z zelo dobrim časom 48.2 postavil nov jugoslovanski rekord. Nov rekord je postavil tudi Dimitrijević v skoku v višino z rezultatom 194 cm; Dimitrijević je proti pričakovanju premagal odličnega angleškega skakalca Pavitta.

Jugoslovanski lahkoatleti so najboljši lahkoatletski reprezentanci v Evropi nudili izredno oster odpor. Vzeli so jim celo eno prvo mesto, na katero so Angleži z gotovostjo računali - 1500 m, pa tudi pri skoku v višino. Angleži so proti pričakovanju zmagali v teku na 10.000 m. Padli so trije jugoslovanski rekordi; tudi Angleži so dosegli nekaj neuradnih rekordov (uradni rekordi se v Angliji računajo samo na yarde).

Jutri, drugi dan tekmovanja, imajo Jugoslovani vse izglede, da ohranijo današnjo razliko v točkah. Pričakujejo, da bodo jugoslovanski atleti prevladali v teku na 3000 m z zaprekami, verjetno pa tudi v metu kopja, v metu kladiva in v skoku s palico. V nekaterih drugih disciplinah (skok v daljino, tek na 5000 m) pričakujejo zelo izenačeno borbo, medtem ko so Britanci sigurni favoriti na 400 m z zaprekami, 200 m, 800 m in v štafeti 4x400.

Tehnični rezultati:

110 m z zaprekami: 1. Parker (A) 14.9; 2. Hildrecht (A) 15.0; 3. Lorger (J) 15.4; 4. Zupančič (J) 15.5.

Met krogle: Savidge (A) 16.23; 2. Sarčević (J) 14.45; 3. Krupalija (J) 13.92; 4. Pharaon (A) 13.45.

Skok v višino: 1. Dimitrijević (J) 194 cm (nov jugoslovanski rekord); 2. Pavitt (A) 188; 3. Kršlak (J) 185; 4. Freeman (A) 180.

100 m: 1. Bailey (A) 10.2; 2. Shenton (A) 10.6; 3. Pecelj (J) 10.8; 4. Jovančić (J) 10.9.

Met diska: 1. Krivokapić (J) 46.76 m; 2. Miler (J) 44.10; 3. Savidge (A) 43.45; 4. Pharaon (A) 41.84.

400 m: 1. Wint (A) 47.2; 2. Higgins (A) 47.8; 3. Sabolović (J) 48.2 (nov jugoslovanski rekord); 4. Račić (J) 49.2.

Troskok: 1. Cross (A) 14.18; 2. Radovanović (J) 13.87; 3. Vaš (J) 13.54; 4. Whittle (A) 13.07.

1500 m: 1. Otenhajmer (J) 3:47.0 (nov jugoslovanski rekord, najboljši letošnji čas na svetu); 2. Bannister (A) 3:48.6 (izenačeno dosedanji najboljši letošnji rezultat na svetu); 3. Eyre (A) 3:50.0; 4. Ceraj (J) 4:00.3.

10.000 m: 1. Pirie (A) 31:11.2; 2. Mihalić (J) 31:14.2; 3. Hesketh (A) 31:52.8; 4. Stefanović (J) 32:45.0.

4 x 100 m: 1. Anglija (Bailey, Stacey, Wilkinson, Shenton) 41.2. Jugoslovanska štafeta ni prišla na cilj.

Angleži so zmagali v sedmih disciplinah (tri dvojne zmage), Jugoslovani pa v treh (ena dvojna zmaga).

NAJBOLJSI LETOSNJI REZULTATI NA 1500 M:

Otenhajmer (Jug.)	3:47.0
Bannister (V. B.)	3:48.6
El Mabrouk (Fran.)	3:48.6
Holmberg (Sved.)	3:49.2
Lueg (Nemčija)	3:49.4
Eyre (V. B.)	3:50.0
Alberg (Svedska)	3:50.0
Ceraj (Jug.)	3:50.6
Eriksson (Sved.)	3:51.2
Ulzheimer (Nemč.)	3:51.4

IZJAVE GOSTOV

BAILEY: Zaslugo za izenačenje svetovnega rekorda nima samo brezhibno tekališče, marveč tudi občinstvo. Jaz vem, da je publika navijala za svojega ljubimca Peclja, a to je prišlo tako iz srca, da je segrelo tudi mene in mi dalo novih moči.

BANNISTER: Briljantna tekma. Nisem veroval, da imate tako dobre tekače. Pred nastopom sem imel Ceraja za nevarnejšega, ker so o njem mnogo več govorili.

WINT: ni zadovoljen. «Čutim, da bi lahko postavil boljši rezultat, ker sem v zelo dobri formi. Žal mi je, da mi to ni uspelo v Beogradu, kjer je tako odlično tekališče. Iznenaden sem, da imate človeka, ki lahko premaga Bannisterja, našega najresnejšega kandidata za olimpijskega zmagovalca. — Otenhajmer mu je z današnjim dnem postal najhujši nasprotnik».

Istrski šport

Zelo živahen bo današnji dan za Istrske športnike, predvsem za kolesarje, ki bodo nastopili kar na treh dirkah.

Mladinci Apollonio, Brajnik, Tamaro in Dagri so odpotovali na Reko, kjer bodo sodelovali na kolesarski dirki v čast 10 letnice OF. Kuret, Luglio, Lonzarić, Gardos in Sellier pa nastopijo v Ljubljani, kjer bodo tekmovali na dveh uličnih kriterjih, ki jih organizira SD Železničar.

Nič manj zanimive pa ne bodo današnje športne manifestacije v Sv. Luciji ob priliki «športnega dne». S startom ob 14. uri v Sv. Jerneju se bo začela kolesarska dirka za mladince in neregistrirane kolesarje, ki bodo vozili na progi Sv. Jernej, Sv. Lucija, Piran, Strunjan, Izola, Koper in nazaj skupno 40 km.

Na stadionu pri Sv. Luciji bosta nastopili nogometni enajstorici Solin in Postojna. V Izoli bo povratna tekma med Izolo in Koprom.

Mladinska peterica koprskih košarkarjev je odpotovala v Ljubljano kjer bo danes igrale z Železničarjem, jutri pa z mladim moštvom Domžal.

KINO

V TRSTU

Excelsior. 15.30: «Neptunova hči» E. Williams.

Nazionale. 16.30: «Pot smrti» F. Granger, C. O'Donnell.

Fenice. 15.30: «Pigmejski otok» J. J. Weissmueller.

Arcobaleno. 15.00: «Chikaška Venera» B. Grable, V. Mature.

Astra Rojan. 16.45: «Steza ob samotnem boru» H. Fonda, F. Mc. Murray.

Alabarda. 14.30: «Newyorški pločniki» B. Stanwick, A. Gardner.

Azzurro. 16.00: «Karel Skotski». D. Niven, M. Leighton.

Garibaldi. 15.00: «Evin list», V. Mayo, R. Reagan.

Ideale. 15.00: «Guing Ho» R. Mitchum, R. Scott.

Impero. 15.00: «Izdaja» A. Nazzari G. M. Canale.

Viale. 14.30: «Most neustrašnih», R. Scott.

Italia. 14.30: «Subretin dnevnik», Totò, Olga Villi.

Kino ob morju. 16.00: «Venere in profesor» D. Kaye, V. Mayo.

Marconi. 14.30: «Indijanska pesem» Sabu in Gail Russell.

Massimo. 16.00: «Chicago - peklenska kotanja» S. Brady, D. Hart.

Novo Cine. 14.30: «Winchester 73» James Stewart.

Odeon. 14.30: «Grof Sv. Elma».

Savona. 14.00: «Čudovita želja». T. Power, G. Tierney.

Vittorio Veneto. 14.15: «Ukradena nevesta» P. Neal, R. Reagan.

POLETNI KINO:

Javni vrt. 20 in 22: «Kismet».

Rojan. 19.45 in 21.45: «Don Juanove pustolovščine».

F. Severo. 20 in 22: «Monterejski pirati».

Skoljet. 20.30: «Noči v Orientu».

Vittoria. 19.30: «Trubadur».

Ginnastica. 20.30: «Na štiri oči».

Brocchetta. 20.00: «Singapur».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

NEDELJA 26.8.1951.

Oddaja v slovenščini:

Poročila ob 8.00, 13.30, 19.30, 23.05 — 8.15 Jutranja glasba. 8.30 Za naše kmetovalce. 9.00 Cajkovski: Labodje jezero. 9.30 Mladinska oddaja: Povest o sloniču mladiču. 10.00 Veseli zvoki. 13.45 Glasba po željah. 16.30 Domači zvoki. 17.00 Popoldanski koncert. 17.50 Reportaža. 18.00 Smetana: Češki plesi. 23.10 Glasba za lahko noč.

Oddaja v italijanščini:

11.15 Haydn: Trio v G.-duru. 12.00 Plesna glasba. 12.45 Balet. 13.00 Slavne melodije. 14.40 Vaša glasba. 20.00 Operetna glasba. 21.15 Plesna glasba. 21.30 Prijetne melodije. 22.15 Plesna glasba.

SLOVENIJA

8.00 Iz oper Puccinija, Verdija in Bizeta. 9.30 Srbska narodna in umetna glasba. 10.00 Dopoldanski simfonični koncert. 11.15 45 minut po svetu v besedi in glasbi. 12.00 Zborovske skladbe Antona Lajovica poje zbor Slovenske filharmonije. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Za pionirje in cicibane. 13.30 Želeli ste - poslušajte! 16.00 Pojo naši solisti in zbori. 17.00 Plesi in baleti znanih mojstrov. 18.00 Uganite, kaj igramo! 19.10 Igra Kmečki trio. 19.30 Modest Musorgski: Hovanščina, opera. 22.50 Za zabavo in oddih.

TRST II.

8.00 Jutranja glasba. 8.45 Vesela glasba. 9.00 Kmetijska oddaja. 9.30 Lahka glasba. 11.15 Telemann: Glasbena paleta. 11.30 Aktualnosti. 11.45 Villa-Lobos: Bachiana Brasileira, toccata in fuga. 12.00 Od melodije do melodije. 12.30 Tri briljantne polke be Wienjavskega. 13.00 Glasba po željah. 14.30 Popoldan v operi. 15.30 Orkester Mark Warnow. 16.00 Promenadni koncert. 16.30 Orkester Fred Waring. 17.00 Vsakar vsakdo rad posluša. 18.00 Plesna čajanka. 18.30 Slavni pevci. 19.00 Johannes Brahms: Dvojni koncert za violino, čelo in orkester v a-molu. 19.30 Veseli zvoki. 20.00 Fantazije in impromptuji. 20.35 Pestra glasba. 21.30 Slovenske pesmi. 22.00 De Falla: Noči v španskih vrtovih. 22.26 Klavirski jazz. 22.45 Priljubljene melodije. 23.00 Dve Schumannovi skladbi. 23.35 Polnočna glasba.

TRST I.

8.00 Jutranja glasba. 8.45 Operna glasba. 9.25 Veseli motivi. 11.30 Lahka glasba in pesmi. 12.10 Vedno spored. 13.25 Pesmi. 14.30 Glasba na orglje. 14.55 Glasbeni vitiš Guerrinija. 15.30 Melodije in romance. 16.00 Glasba iz filmov. 16.30 Napoletanske pesmi. 17.00 Simfonični koncert. 18.25 Krajevne pesmi. 18.40 Kozmopolitska glasba. 19.10 Melodičen orkester. 20.30 Italijanske pesmi. 21.03 «Krasljeva hči». 3.20 Plesna glasba.

ZADNJA POROČILA

21 žrtev nesreče pri Metzu

METZ, 25. — Število smrtnih žrtev velike železniške nesreče se je danes dvignilo na 21. Pod ruševinami razbitih vagonov so našli še truplo sprevodnika francoskih železnic.

Francoske železniške oblasti so izjavile, da nobeden izmed strojevodij in vlakovodij obeh vlakov ne nosi odgovornosti za nesrečo. Domnevajo, da je nesreče krivo slabo delovanje signalizacijskih naprav. V Metzu so uvedli podrobno preiskavo o vzrokih nesreče.

Ministrstvo za javna dela je danes izdalo sledeče poročilo: «Zdi se, da je krivdo za nesrečo treba pripisati napaki v kontrolnih vrveh, s katerimi upravljajo signalizacijske naprave. Izključiti je treba vsako hipotezo o sabotaži. Preiskava se nadaljuje».

Poročilo dodaja, da se je vlak Frankfurt-Pariz moral ustaviti zaradi signala «zaprto» pri postaji Sanry-sur-Nied, medtem ko je dobil ekspresni vlak, ki je privozil takoj za njim, signal «prosto». Strojevodja drugega vlaka je začel zaviratl šele, ko je zapazil stoječi vlak pred sabo. Bilo je seveda že prepozno.

Tudi magnetsko mino so iznašli Rusi

MOSKVA, 25. — «Krasnij Flot», pripisuje iznajdbo magnetskih min Angležem; toda resnica je, da je to mino leta 1909 iznašel Ivan Averin, (seveda Rus!), učenec tehnične visoke šole v Petrogradu. Mine pa niso začeli izdelovati, ker da «se ni zdela uporabna».

Na mornariškem področju so Rusi dolej «odkrili» parnik», podmornico minolovce, polagače min, radar itd.

Mac Leanova žena tudi izginila?

LONDON, 25. — Predstavnik angleškega zunanjega ministrstva je danes izjavil, da poskuša Foreign Office ugotoviti, koliko je resnice na vesti, da je tudi Melinda Mac Lean, žena enega izmed izginulih angleških diplomatov, izginila iz svoje vile na francoski Rivieri, kamor je prejšnji teden odšla na počitnice. Predstavnik je dodal, da doslej ni nobenega dokaza, da bi bila Mac Leanova žena v zvezi s svojim možem ali da ga je poskušala najti.

GOSTILNA NANOS - TRST

Ul. Zanetti 6 - Tel. 7559 (poleg Trga sv. Frančiška)

TOČIJO SE PRISTNA VIPAVSKA, ISTRSKA VINA IN KRAŠKI TERAN.

DOMAČA KUHINJA S POSTREZBO MRZLIH JEDI.

Priporoča se TONE GULIČ.

AVTOPODJETJE S.T.A.R.
d. d. Trst Ul. Moreri 7 - tel. 5608

Avtobusna proga: TRST - KOPER
Vozni red veljaven od 20. avgusta 1951

Cena	Ob delavnikih			Km.	Postaje	Km.	Ob delavnikih			Cena
—.—	6.15	11.—	15.—	—	Trst avtobusna postaja	21	9.30	14.—	19.30	113.—
95.—	7.—	11.45	15.45	17	Dekani križišče	4	8.45	13.15	18.45	20.—
115.—	7.15	12.—	16.—	21	Koper	—	8.30	13.—	18.30	—.—

V Kopru zveze za vse kraje

Kopalna sezona

PALACE HOTEL PORTOROŽ

Vse udobje - tekoča voda v sobah - dvorana za razne zabave - park - zmerne cene - odlična postrežba

HOTEL „PALACE" Lit. 1650-2000
HOTEL „CENTRAL" Lit. 1200-1400
HOTEL „HELIOS" Lit. 1200-1400

VOŽNJA IZ TRSTA V UDOBNIH AVTOPULMANIH

ZA MOREBITNA POJASNILA SE OBRNITE NA
ADRIA EXPRESS, TRST, Ul. F. Severo, tel. 29-243

VESLAŠKO PRVENSTVO EVROPE

USPEŠEN DAN ZA jugoslovanske posadke

Pred durmi so finalna tekmovanja - Izrazitih favoritov ni

MACON, 25. — Danes se je nadaljevalo evropsko prvenstvo v veslanju. Posebnih presenečenj ni bilo, vendar je treba omeniti uspeh jugoslovanskih čolnov, ki so se po včerajšnjem slabem dnevu, v drugi vožnji za preostala mesta polfinala, skoraj vsi plasirali za nadaljno borbo.

POSAMEZNIKI: Anglija, Švica, Belgija, Danska, Holandska in Francija so si popoldne razdelile mesta za finale. V prvi skupini je zmagala:

1. Anglija 7'01"92; 2. Holandska 7'04"77; 3. Francija 7'15"1.

V drugi skupini pa je bila najboljša:

1. Danska 6'50"90; 2. Švica 7'02"60; 3. Belgija 7'13"6.

V finalu se bodo sestali torej Anglija, Holandska, Danska in Švica.

DVOJICE BREZ KRMILARJA: Borile so se posadke, ki včeraj niso imele sreče pri prvem poskusu. Startala je ena sama skupina. Rezultat:

1. Švica 6'50"5; 2. Jugoslavija 6'59"18; 3. Francija 7'24"18.

Švica je v začetku nekaj zaostala, medtem ko so Francozi stalno izgubljali teren. Stanje pri 1000 metrih je bilo tako: 1. Švica en sam meter pred Jugoslavijo; Francozi in Italijani so izgubili stik z vodečima. Pri 1200 metrih Jugoslavija poostri tempo, Švicarji napad zdrže in prerežejo prvi cilj. Daleč zadaj Francija.

V finalu nastopijo: Švica, Jugoslavija, Belgija in Danska.

DVOJICE S KRMILARJEM: Ponovna vožnja:

1. Danska 7'17"89; 2. Francija 7'19"10; 3. Svedska 7'20"19; 4. Belgija 7'33"20.

Belgija je odpadla že takoj v začetku. Pri 500 metrih vodi Francija z dolžino prednosti pred Švedsko in Dansko. Pri 1000 metrih loči nasprotnike le nekaj bornih centimetrov. V spurtu vodi Svedska, a jo Danska kmalu prehiti. Francija pa se vrine na drugo mesto.

V finalu bodo tekmovale: Danska, Francija, Švica in Italija.

ČETVEREC BREZ KRMILARJA: druga vožnja za vstop v polfinale: 1. skupina: 1. Avstria 6'26"39; 2. Francija 6'32"25; 3. Olandska 6'38"10.

2. skupina: 1. Italija 6'27"23; 2. Jugoslavija 6'38"87; 3. Švica 6'45"49.

V polfinalu: Belgija, Danska, Norveška, Jugoslavija, Italija, Francija in Avstrija.

Rezultati popoldanskih polfinalov: 1. skupina: 1. Norveška 6'16"51; 2. Belgija 6'17"5; 3. Italija 6'19"73; 4. Jugoslavija 6'25"83. Jugoslovani so začeli s strahovitim divjanjem, ki ga niso zdržali do cilja in končali tako na četrtem mestu.

2. skupina: 1. Danska 6'17"17; 2. Francija 6'18"61; 3. Avstrija 6'20"33. Zmaga Danske je neoporečna. Francija je dvakrat s težavo odbila napade močne Avstrije.

V finale so se plasirale: Norveška, Belgija, Danska in Francija.

ČETVEREC S KRMILARJEM: Ponovitev: 1. skupina: 1. Avstrija 6'35"11; 2. Jugoslavija 6'36"07; 3. Norveška 6'45"62.

2. skupina: 1. Švica 6'32"25; 2. Francija 6'32"84; 3. Olandska 6'36"37; 4. Belgija 6'52"07. Prvi dve ekipi iz vsake grupe imata pravico skupno z Italijo in Dansko (včerajšnji zmagovalki) do polfinala.

Popoldne je bil polfinale. Rezultati: 1. skupina: 1. Švica 6'23"68; 2. Danska 6'26"53; 3. Francija 6'29"95; 4. Jugoslavija 6'32'2.

Če bi Jugoslavija nastopila v drugi skupini, bi se plasirala v finale, ker ima boljši čas kot Italija. 2. skupina:

1. Španija 6'31"49; 2. Italija 6'32"46; 3. Avstrija 6'33"29.

V finalu bodo tekmovale torej: Švica, Danska, Španija in Italija.

OSMEREC: Ponovitev: 1. skupina:

1. Jugoslavija 6'00"42; 2. Franija 6'03"91; 3. Svedska 6'04"96.

Jugoslavija je od samega začetka prevzela vodstvo in ga obdržala do konca.

2. skupina:

1. Portugalska 6'02"56; 2. Holandska 6'06"43; 3. Španija 6'21"33.

Poleg Italije, Danske in Anglije, imajo pravico do nastopa v polfinalu še Jugoslavija, Francija, Portugalska in Holandska.

Popoldne tudi polfinalne borbe osmercev. V prvi skupini sta favorita Anglija in Jugoslavija vozila skupaj prav do cilja. Ostali tempa niso zdržali. Rezultati:

1. Anglija 5'53"85; 2. Jugoslavija 5'54"34; 3. Italija 5'57"41; 4. Portugalska 5'59".

2. skupina:

1. Danska 5'51"27; 2. Holandska 5'25"3; 3. Francija 5'55"34.

V finale so se plasirali: Anglija, Jugoslavija, Danska in Holandska.

SAN REMO, 25. — V kvalifikacijskih tekmah za zadnja mesta je Racing iz Pariza premagal v okviru mednarodnega mladinskega nogometnega turnirja Liegeois z 2-1. Tekma je bila nezanimiva. Carlin's Boy so premagali Lugano s 3-1.

V zgornji hiši pa so rezultati taki: Chase of Chertesey je premagal Wacker z 1-0, Barcellona pa Inter s 3-1. Španci so igrali očarljivo in pokazali najbolj zrel nogomet vsega turnirja.

PARIZ, 25. — Od 15. do 25. septembra bo v Parizu evropsko prvenstvo v odbojki. Prijavilo se je dvajset držav.

BEOGRAD, 25. — V Opatiji se je začel danes kongres mednarodne federacije hokeja na ledu. Zastopniki štirinajstih držav bodo razpravljali o dopolnitvi novih pravil, o ponovnem sprejetju Zahodne Nemčije in Japonske in o določitvi mesta za svetovno prvenstvo leta 1953.

FOREST HILLS, 25. — Art Larsen brani proti 103 nasprotnikom naslov prvaka travnatih igrišč Forest Hillsa. Prvič po desetih letih lanskoletni zmagovalec ni nosilec skupin številka 1. Pred njega so postavili Dicka Savitta. Na turnirju igra 22 tujcev, med njimi kompletno avstralsko moštvo.

KOLESARJI VSEGA SVETA NA DELU

NA VELODROMU VIGORELLI
izločilna tekmovanja v hitrosti

MILAN, 25. — Velodrom Vigorelli se je začel polniti že dolgo pred napovedano uro začetka svetovnega kolesarskega prvenstva. Mednarodna publika in zastave na tribunah jasno kažejo velikansko zanimanje za prireditev in število sodelujočih držav. Pred začetkom izločilnih hitrostnih dirk za diletante preizkušajo vozači dirkališče, gramofonske plošče oddajajo veselo glasbo. Tribuna za tisk je prenapolnjena inozemskih in domačih novinarjev, organizacija je izvrstna.

Prvi so bili na vrsti diletanti, ki so se pomerili v hitrosti. Razdeljeni v devetih skupinah so se plasirali v nadaljna tekmovanja ti vozači:

Sutherland (Avstralija) Hijzelendoorn (Holandska), Sacchi (Italija), Arber (Švica), Saelens (Belgija), Schardelow (J. Afrika), Morettini (Italija), Gosselin (Belgija), Bradsley (Anglija) Mockridge (Avstralija) Martens (Belgija).

Za njimi so nastopili profesionalci. Zmagali so najmočnejši, med njimi Van Vliet, Harris in Patterson, ki so brez konkurence v svoji stroki. Ostali finalisti:

Bellenger (Francija), Lognay (Francija), Astolfi (Italija), Plattner (Švica), Von Buren (Švica), Senfftleben (Francija) Bergomi (Italija).

S tem je bil popoldanski program zaključen.

Večerne tekme so služile nadaljnjemu krčenju kandidatov za majico svetovnega prvaka, tako med diletanti, kot med profesionalci. Sestorica diletantov - kandidatov odgovarja na ta imena: Sacchi in Morettini (Italija), Holandec Hijzelendoorn, Belgijec Selens, Avstralec Mockridge in Anglež Bradsley.

Profesionalci: Italijan Bergoni, Anglež Harris, Holandec Van Vliet, Francoza Bellenger in Lognay ter Avstralec Patterson.

PO CENI IN VARNO pošlješ svojim dragim v Jugoslaviji in drugod po Evropi **DARILNI PAKET** PO TVRDKI

O. WASCHL
Provveditoria marittima
Trst - P.zza Tommaseo 2
Tel. 60-62

„VELIKA REVIJA OB MORJU"
dne 1. 9. 1951. ob 21. uri na trgu Svobode v Portorožu

PROGRAM: Operne arije solistov ljubljanske opere, balet, jazz, muzikalni artisti, plesni artisti - Ježek - Bumpsi - Iksi

Konferensira Božo Podkrajšek

Po prireditvi prosta zabava v vseh hotelih v Portorožu. Vstopnina: Din 200.—, 150.— in 100.—; Lit 500.—, 300.— in 200.—. Na prireditev vozi iz Trsta parnik «VIDA» z odhodom ob 19 uri in s povratkom iz Portoroža ob 2 uri ponoči. Prijave in predprodaja vstopnic: Adria Express Trst — Putnik Portorož.

MUHOBORCI

NAPISAL FRAN MILČINSKI - FRIDOLIN ŽOLNA

37. «Sodnija v Lučah je pisala in vprašala zastran mojega fanta, ali se že zaveda in ali se ga lahko zasliši».

«Kaj odgovorimo? — Odgovori..» je pričel župan.

«Vprašanje je bilo nujno, sem že sam poslal odgovor.»

Župan se je zgenil.

«Pa kaj si odgovoril?»

«Tako, kakor je res. Fanta zdaj še ne kaže razburjati z zasliševanjem — sodnija mu ne bo vrnila zdravja. Ko toliko okreva, da se ga lahko zasliši brez nevarnosti, jim že sporočim. Tako sem pisal.»

Župan se je oddehnil. Tajnik pa je zaškrtal z zobmi.

«Tista mrcina, ki mi ga je pobil, že še dovolj zgodaj pride v železje!»

Potem je nadaljeval svoje poročilo.

«Orožnika sta te iskala.»

Župana je zopet zgrabilo. «Me že imajo», si je mislil. Hotel je ostati ravnodušen, pa je vendar jecljal, ko je vprašal: «Orožniki, zakaj? — Saj jaz... jaz ne vem...»

Tajnik je zmignil z ramami.

«Izvedeti sta hotela od tebe, kaj si videl, kaj si slišal — ti si bil prvi na licu mesta.»

«Jaz, jaz...» je govorilo iz župana in hripav je bil.

Tajnik je skoz okno gledal in naprej pravil:

«Sam se ni pobil, moj fant! Povedati pa tudi ne mara, kako in kaj. Mislim, da ga je sram — zaradi Julke, saj veš! — Orožnika sta me izpraševala, koga jaz sodim in ali je imel fant kakega sovražnika.»

Župan se je odkašljal zaradi glajšega glasu.

«Sovražnika? Ne verjamem!» je rekel. «Sovražnika ni imel nobenega. Tvojega fanta imajo vsi radi. Tudi naša hiša — kaj ti bom pravil — in jaz.. tako mi je hudo, kakor da je moj lastni sin, ki se mu je pripetila ta nesreča.»

Res je županu trepetala ginjenost v glasu. Kaj bi ga ne genila nezgoda, ki mu zdaj kakor meč visi nad lastno glavo! Najrajši bi bil tajniku kar razkril svoje namere, ali ta hip ni mogel, izdal bi se...

Tajniku je županovo sočutje dobro delo. Obrnil se je od okna proti županu.

«Da je le fant zunaj nevarnosti! Ko pride k moči, bo že sam povedal, kako in kaj. — Orožnika sta ugibala, kaj, če ga ni kdo od Civhovih ali Smerajčevih..»

«Menda vendar ne!» je rekel župan in zopet ga je pestila bojazen pred nepreglednimi zapletki, če koga nedolžnega zapro.

«Nič se ne ve! Le toliko je gotovo, sam se ni!» je rekel tajnik. «Zdaj pa grem. Lahko noč, župan!»

«Lahko noč, pa pozdravi ženo, da ,in Janka pozdravi, tudi žena ga pozdravlja in zijala tudi — le reci mu, da smo bili v velikih skrbeh zanj, zijala tudi.»

Prisrčno je stisnil tajniku roko — kdo bi si mislil, da mu je tako naklonjen — in šel potem po stopnicah v stanovanje.

Tam je imel dolg razgovor z ženo. Niso bile prijetne stvari, kar sta se razgovarjala, in vendar — žena je bila srečna. Srečna, da je mož, ki so ji ga že skoraj odtujile neumna sodnija in tiste gostilniške seje, da je ta ljubi njen mož zopet iskal sveta in zavetja pri nji. — Z vsemi moževimi nameni je bila zadovoljna, povsem zadovoljna, in že je v mislih hitro poudarjala, da bo poroka čisto tiha, potem gre mladi par za nekaj časa črez morje v Dragamacijo ali kakor se pravi, da Janko popolnoma okreva, medtem se jima uredi stanovanje in potem prevzame Janko lahko štacuno ali karkoli — manjka se dela pri hiši!

Julka je sedela v temi in brez luči v svoji izbi na postelji, hladila si je vročo glavo v blazinah; ali naj umre za jetiko ali naj gre v samostan — to dvoje je premišljevala in vmes se tako bridko jokala, da je bila nazadnje sama prepričana, da ni na svetu nesrečnejšega bitja od nje.

Po hodniku je začula očetove korake. Vzravnala se je in si obrisala solze.

Odprle so se duri in oče je zaklical v sobo «Julka!» Glas mu je donel odločno, pa prijazno.

Julka je rekla: «Kaj je?» in je zavzdihnila, da bi kamnu srce počilo.

«Pridi, pridi!» je rekel oče. «Urno, urno!»

«Glava me boli,» je s trudnim glasom zastokala.

«Bo že bolje!» je rekel oče. «Janko te pozdravlja,» se je lagal in potem čakal na učinek.

Čopka je vstala in iz teme strmela v očeta ,stoječega v durih, kaj to pomeni.

«Pozdravlja te,» je rekel župan in si naprej izmišljeval, «naročil je, naj ti povem.. toda če te glava boli, se rajši pomeniva jutri. Ali greš spat? Pa dobro spi!»

Polagoma je zapiral duri.

Počasi in boječe je prišla Čopka k očetu na hodnik in njene velike črne oči so tako plašno gledale v očetove šegave, da je oče pritisnil to ljubo glavico svojega edinega deteta, na svoje prsi, jo poljubil na čelo in rekel: «Čopka, moja Čopkica, moja zijalica, moja revica, saj ti ne branim — se pa vzemita z Jankom, če se imata rada!»

Čopka se je oklenila očeta okoli vratu in potem je tako ihtela in se vmes jokala, da je prestrašena pritekla mama gledat ,kaj se je zgodilo.

Deseto poglavje

POSTNI NABIRALNIK

Tisto noč niso pri županovih nič spali, razburjenost je bila prevelika.

Župana je tlačila skrb: Zdaj, ko je vse že tako lepo napeljano, če bi vendarle še zadnji hip kaj navzkriž prišlo in podrlo načrte!

Nadaljevanje sledi